

OBSAH

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR	2
2. Ekonomické výsledky	6
2.1. Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ)	6
2.2. Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe	7
2.3. Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle	22
3. Výroba a agropotravinársky trh	26
3.1. Hrubá poľnohospodárska produkcia.....	26
3.1.1. Rastlinná výroba	26
3.1.2. Živočíšna výroba	33
3.2. Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu	39
3.3. Výroba potravín.....	41
3.4. Spotreba potravín	44
3.5. Bezpečnosť a kvalita potravín	48
3.6. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami.....	51
4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva.....	57
4.1. Vstupy do poľnohospodárstva	57
4.2. Investície do potravinárskeho priemyslu	64
5. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy	66
5.1. Podnikateľská štruktúra.....	66
5.2. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou	68
5.3. Usporiadúvanie pozemkového vlastníctva.....	71
5.4. Pracovné sily	72
5.5. Ekologická poľnohospodárska výroba	75
5.6. Produkcia biomasy a obnoviteľných zdrojov energie	80
5.7. Produkcia rastlín založená na GMO	83
6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie	86
6.1. Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve	86
6.2. Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov.....	88
6.3. Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia.....	91

SITUÁCIA V POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE SR

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR

Makroekonomická výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2013, meraná **hrubým domácim produktom** (HDP), tak v bežných cenách, ako aj v stálych cenách medziročne vzrástla. Dynamika jej rastu sa však od roku 2010 kontinuálne spomaľuje. Rast ekonomiky ovplyvnil dopyt zo zahraničia, čo sa odrazilo aj v náraste kladného salda zahraničného obchodu.

V roku 2013 sa v SR vytvoril HDP v objeme 72 134,1 mil. € v bežných cenách (65 586 mil. € v stálych cenách), ktorý v porovnaní s rokom 2012 vzrástol (o 1,5 % v b. c.; o 0,9 % v s. c.). S výnimkou poklesu HDP v roku 2009, bol v časovom rade od roku 1996¹⁾ rast HDP (bežné ceny) v roku 2013 najpomalší.

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR

Tabuľka 1

Ukazovateľ	2012	2013	Rozdiel 2013 - 2012
HDP (bežné ceny) v mld. €	71,1	72,1	1,0
HDP (stále ceny) ¹⁾ v mld. €	65,0	65,6	0,6
Tempo rastu HDP v %			
- v bežných cenách	3,1	1,5	-1,6
- v stálych cenách ¹⁾	1,8	0,9	-0,9
Miera inflácie v %	3,6	1,4	-2,2
Počet pracujúcich (podľa VZPS; medziročná zmena v %)	0,6	0,0	-0,6
Miera nezamestnanosti v % (podľa VZPS)	14,0	14,2	0,2
Saldo zahraničného obchodu ²⁾ v mld. €	3,6	4,3	0,7
Bilancia bežného účtu k HDP ³⁾ v %	2,2	2,1	-0,1
Tvorba hrubého fixného kapitálu v % z b.c.	-10,4	-3,8	6,6

Prameň: ŠÚ SR - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2013

¹⁾ v s. c. vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2005

²⁾ bežné ceny, hodnoty typu FOB (hodnota dovozu a vývozu s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny); predbežné údaje

³⁾ NBS (údaj prevzatý k mesiacu máj 2014)

Poznámka: Nesúlad v stĺpci Rozdiel 2013-2012 je spôsobený zaokrúhľovaním čísel za rok 2012 a 2013

VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Zahraničný dopyt medziročne vzrástol o 4,5 %, ale domáci dopyt klesol o 0,8 % hlavne v dôsledku zníženia tvorby hrubého kapitálu o 5,1 % (pri poklese tvorby hrubého

¹⁾ údaje za dostupné roky

fixného kapitálu o 4,3 %). Znížila sa aj konečná spotreba domácností o 0,1 % a konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 1,3 %. Zvýšila sa konečná spotreba verejnej správy o 1,4 %.

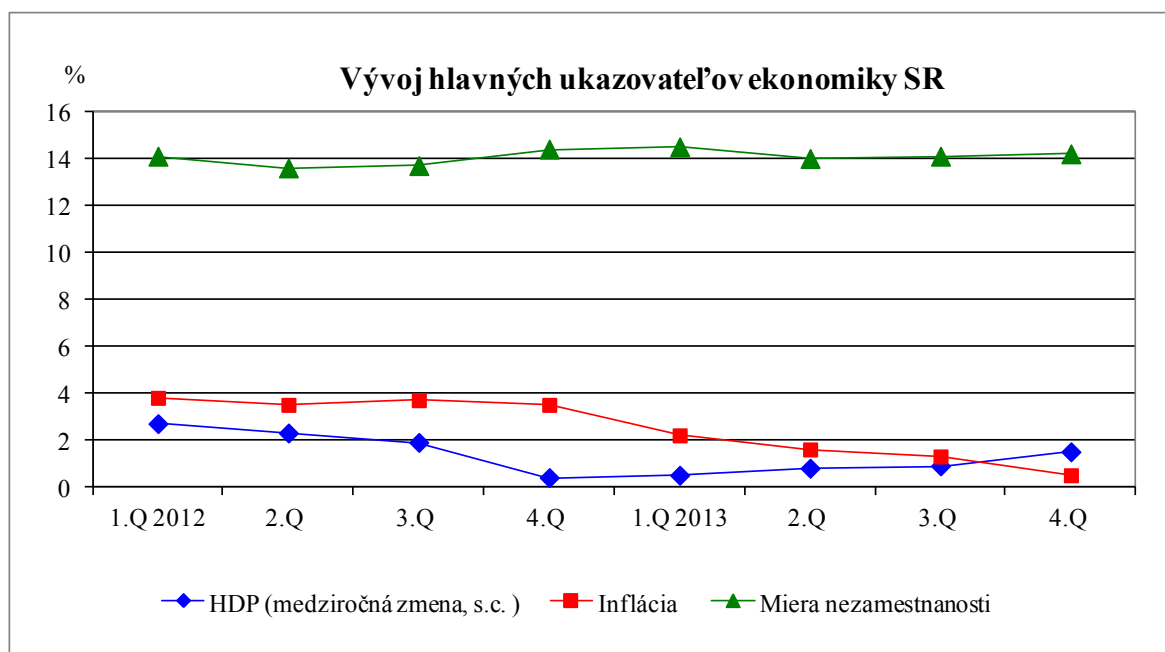
Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) klesla tak v bežných cenách ako aj v stálych cenách druhý rok za sebou, v roku 2013 medziročne pomalšie (v roku 2013 o 3,8 % na 13,8 mld. € a v stálych cenách o 4,3 %).

Zo SR sa vyviezol tovar v hodnote 64,4 mld. € a doviezol za 60,1 mld. €, čím **zahraničný obchod SR** skončil s aktívnym saldom, ktoré sa medziročne zvýšilo 1,2-násobne. V porovnaní s rokom 2012 vzrástol tak celkový vývoz výrobkov (3,6 %) ako aj celkový dovoz výrobkov (2,5 %), ale pri oboch ukazovateľoch s pomalšou dynamikou ako v roku 2012.

Priemerná **miara inflácie** za rok 2013 dosiahla úroveň 1,4 % a v porovnaní s rokom 2012 klesla o 2,2 p. b.

Celkovo bolo v hospodárstve SR 2 329,3 tisíc **pracujúcich**²⁾, čo v porovnaní s rokom 2012 znamená stabilizáciu s miernym nárastom o 300 osôb. Počet nezamestnaných sa v priemere za rok 2013 medziročne zvýšil o 2,3 % na 386 tis. osôb. Priemerná miera nezamestnanosti dosiahla 14,2 % a medziročne sa zvýšila o 0,2 p.b. **Priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR sa medziročne zvýšila o 2,4 % na 824 €, ale reálna mzda, po zohľadnení inflácie, vzrástla len o 1,1 %.

Graf 1

Prameň: ŠÚ SR,
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

²⁾ počet pracujúcich podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS)

Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva³⁾ a potravinárstva⁴⁾

Podľa údajov Štatistického úradu SR sa hlavné ekonomické ukazovatele v bežných cenách v roku 2013 oproti roku 2012 vyvíjali diferencovane. **Hrubá pridaná hodnota** (HPH) vzrástla v hospodárstve SR ako aj pôdohospodárstve, tak v bežných ako aj v stálych cenách⁵⁾.

Rozdielny bol vývoj **hrubej produkcie**, ktorá v bežných cenách v hospodárstve SR vzrástla, kým v pôdohospodárstve klesla⁶⁾.

Podobná tendencia poklesu bola pri **medzisποτεbe** tak v bežných ako aj v stálych cenách v hospodárstve SR ako aj pôdohospodárstve⁷⁾.

THFK klesla v hospodárstve SR, kým v pôdohospodárstve a potravinárstve vzrástla, čo možno pripísať, okrem iného, aj efektívnosti finančných prostriedkov z PRV SR 2007-2013.

Tendencia nárastu **priemernej nominálnej mzdy** v oboch odvetviach, ako aj v hospodárstve SR vzrástla. **Priemerná mzda** v pôdohospodárstve sa medziročne zvýšila o 0,5 % a dosiahla 640 €. V potravinárstve priemerná mzda medziročne dosiahla úroveň 733 € a vzrástla o 1,1 %. Naďalej pretrvávala mzdová disparita medzi hospodárstvom SR a pôdohospodárstvom a potravinárstvom. V porovnaní s priemerom hospodárstva SR, bola mzda v pôdohospodárstve v potravinárstve nižšia, a to o 22,33 % a 11,04 %.

V **zahraničnom obchode** pri poľnohospodársko-potravinárskych výrobkoch bolo dosiahnuté záporné saldo (-633 mil. €), kým v hospodárstve SR zahraničný obchod skončil s aktívnym saldom 4 284 mil. €. Záporné saldo agropotravinárskeho obchodu medziročne vzrástlo.

Tendencie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov (hrubá pridaná hodnota, medzisποτεba, tvorba hrubého fixného kapitálu, zamestnanosť, priemerná mesačná mzda, zahraničný obchod) hospodárstva SR a jeho odvetví -pôdohospodárstva a potravinárstva - sa odrazili na medziročných zmenách v účasti pôdohospodárstva a potravinárstva na hospodárstve SR tak, že v roku 2013:

- podiel **pôdohospodárstva** na hospodárstve SR **vzrástol** pri HPH v bežných (0,01 p.b.) aj v stálych cenách (0,01 p.b.), THFK v bežných cenách (0,3 p.b.) a **klesol** pri medzisποτεbe (0,32 p.b. v b.c a 0,15 p.b. v s.c.), zamestnanosti (0,01 p.b.) a priemernej mzde (1,46 p.b.),
- podiel **potravinárstva** na hospodárstve SR **vzrástol** pri THFK v bežných cenách (1,37 p.b.) a klesol tak pri celkovej zamestnanosti (0,13 %), ako aj podiel pri priemernej mzde (1,1 p.b.).

³⁾ pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra

⁴⁾ výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov

⁵⁾ údaj za rok 2013 potravinárstvo nedostupný

⁶⁾ údaj za rok 2013 za potravinárstvo nedostupný; údaj v stálych cenách nedostupný pre pôdohospodárstvo aj potravinárstvo

⁷⁾ údaj za rok 2013 potravinárstvo nedostupný

- podiel **agropotravinárskeho** zahraničného obchodu **klesol** na celkovom vývoze (0,71 p.b.) ako aj na celkovom dovoze (0,28 p.b.) zahraničného obchodu SR.

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch hospodárstva SR

Tabuľka 2

Ukazovateľ	Podiel v %		Rozdiel 2013- 2012
	2012	2013	
Podiel pôdohospodárstva na:			
- hrubej pridanej hodnoty (b. c.) ¹⁾	3,14	3,15	0,01
- hrubej pridanej hodnoty (s. c.) ¹⁾	3,24	3,25	0,01
- medzispotreby (b. c.) ¹⁾	2,40	2,08	-0,32
- medzispotreby (s. c.) ¹⁾	2,23	2,08	-0,15
- tvorby hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	2,49	2,79	0,30
- zamestnanosti ¹⁾	3,19	3,18	-0,01
- priemernej mzdy ¹⁾ *	79,13	77,67	-1,46
Podiel výroby potravín a nápojov a tabak. výrobkov na:			
- tvorby hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	0,28	1,65	1,37
- zamestnanosti ¹⁾	2,06	1,93	-0,13
- priemernej mzdy ¹⁾ *	90,06	88,96	-1,10
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:			
- vývoze ²⁾	5,78	5,07	-0,71
- dovoze ²⁾	6,77	6,49	-0,28

Prameň: prepočty NPPC - VÚEPP s použitím prameňov:

¹⁾ vypočítané z údajov prijatých zo ŠÚ SR na vyžiadanie a ďalších prameňov ŠÚ SR (internet, publikácia); členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE

²⁾ ŠÚ SR, predbežné údaje z marca 2014

* pomer priemernej mzdy odvetvia k priemernej mzde v národnej ekonomike

s. c. (v tejto tabuľke aj k nej prislúchajúcej časti textu) = stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2005
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

2. Ekonomické výsledky

2.1. Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ)

Druhý odhad ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ) za rok 2013 naznačuje, že výkonnosť odvetvia poľnohospodárstva, reprezentovaná tvorbou a použitím dôchodku odvetvia, medziročne mierne klesla.

Vývoj tvorby a použitia dôchodku odvetvia poľnohospodárstva

mil. € (v základných cenách), index v %

Tabuľka 3

Ukazovateľ	2011 def. údaje	2012 def. údaje	2013 II. odhad	Index	
				2013/2012	2012/2011
HPP	2 079,6	2 155,1	2 019,7	93,72	103,63
SP	49,0	1,4	1,2	81,56	2,88
PNK	95,3	117,6	104,4	88,77	123,39
NNVČ	120,5	124,4	122,1	98,17	103,24
VOS (-)	60,3	59,6	62,0	104,10	98,73
CPP	2 295,4	2 397,1	2 246,2	93,71	104,43
Medzispotreba	1 761,0	1 818,8	1 718,2	94,47	103,29
HPH	534,4	578,2	528,1	91,32	108,20
SFK	276,0	285,5	268,7	94,10	103,45
ČPH	258,4	292,7	259,4	88,61	113,27
Účet tvorby dôchodkov					
Odmeny zamestnancom	490,7	523,9	512,6	97,85	106,75
Ostatné dane z produkcie	41,5	46,4	46,9	101,03	111,76
Ostatné subvencie na produkciu	430,6	488,3	468,4	95,92	113,42
ČPP, resp. ČDSC	156,7	210,8	168,3	79,84	134,50
Účet podnikateľského zisku					
Nájomné	49,3	53,6	53,6	100,00	108,81
Úroky	40,0	42,5	42,7	100,55	106,27
ČZP	67,5	114,7	72,0	62,76	169,96

Prameň : EPÚ SR 2011 – 2013

Význam skratiek: HPP – hrubá poľnohospodárska produkcia, SP – subvencie na produkty, PNK – práca na kontrakt, NNVČ – neoddeliteľné nepoľnohospodárske vedľajšie činnosti, VOS – vnútroodvetvová spotreba, CPP – celková poľnohospodárska produkcia, HPH – hrubá pridaná hodnota, SFK – spotreba fixného kapitálu, ČPH – čistá pridaná hodnota, ČPP (ČDSC) – čistý prevádzkový prebytok (čistý dôchodok zo samostatnej činnosti), ČZP – čistý zisk z podnikania

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Tvorba dôchodku odvetvia poľnohospodárstva v roku 2013 bola ovplyvnená nasledovnými faktormi:

- celková poľnohospodárska produkcia klesla o 6,3 % v dôsledku poklesu hrubej poľnohospodárskej produkcie o 6,0 %, hodnoty služieb v poľnohospodárstve o 11,2 %, hodnoty nepoľnohospodárskych vedľajších činností o 1,8 %, v dôsledku pokračujúceho krátenia subvencií na produkty na úroveň 1,2 mil. € a pri súčasnom náraste vnútroodvetvovej spotreby o 4,1 %,

- pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie bol spôsobený poklesom živočíšnej (12,2 %) ako aj rastlinnej produkcie (1,5 %), v dôsledku poklesu cien (8,8 %) pri súčasnom miernom náraste vyprodukovaných množstiev (2,8 %),

- pokles hrubej pridanej hodnoty (o 8,7 %) bol spôsobený poklesom hrubej poľnohospodárskej produkcie (135 mil. €), ako aj vyššej dynamiky poklesu celkovej poľnohospodárskej produkcie (6,29 %) v porovnaní s dynamikou poklesu medzispotreby (5,5 %); pokles čistej pridanej hodnoty v dôsledku poklesu hrubej pridanej hodnoty nebol tak výrazný vďaka nižšej medziročnej hodnote spotrebovaného fixného kapitálu,

- nižšia hodnota medzispotreby bola spôsobená nižším objemom spotrebovaných množstiev o 5,1 % pri mierne nižšej cenovej hladine vstupov o 0,4 %,

- pokles hodnoty čistého prevádzkového prebytku o 20,2 % bol ovplyvnený najmä značným poklesom čistej pridanej hodnoty (11,4 %) pri miernom poklese odmien zamestnancov, ostatných subvencií na produkciu, miernom raste ostatných daní z produkcie a bol zároveň najdôležitejším faktorom, ktorý v medziročnom porovnaní ovplyvnil čistý zisk z podnikania.

2.2. Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe

Poľnohospodárstvo, podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR, dosiahlo za rok 2013 záporný **výsledok hospodárenia**, t.j. stratu vo výške -6,3 mil. €. V porovnaní s rokom 2012 sa znížil výsledok hospodárenia o 41,3 mil. €. Klesla ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva, čo sa prejavilo vo významnom medziročnom znížení výnosov (20,3 %), ktoré bolo vyššie ako zníženie nákladov (18,8 %). Tento vývoj bol aj v dôsledku poklesu pridanej hodnoty, ktorá sa medziročne znížila takmer o 43,4 mil. € (9,4 %).

Slovenské poľnohospodárstvo významne ovplyvňoval v roku 2013 aj vývoj cien na európskom a svetovom trhu s poľnohospodárskymi komoditami. Na cenový vývoj poľnohospodárskych komodít vplývali krátkodobé a dlhodobé faktory, ktoré sa premietli do ekonomiky výrobkov a následne do ekonomiky poľnohospodárskych podnikov. Rozhodujúci bol aj následok z cenových nožníc, t.j. zo vzťahu medzi vývojom cien poľnohospodárskych výrobkov a cien dodávok - vstupov do poľnohospodárstva. Ani po desiatich rokoch členstva Slovenska v EÚ a prijatia SPP EÚ sa nepodarilo dorovnať podpory - priame platby v slovenskom poľnohospodárstve na úroveň krajín EÚ-15.

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo

v mil. €, index v %

Tabuľka 4

Ukazovateľ	2011	2012	2013	Index 2013/2012	Rozdiel 2013-2012
Výnosy	2 434,6	2 362,9	1 883,1	79,7	-479,8
Náklady	2 361,0	2 327,9	1 889,4	81,2	-438,5
Výsledok hospodárenia	73,6	35,0	-6,3	-	-41,3
Pridaná hodnota	455,7	462,5	419,1	90,6	-43,4
Tržby z predaja vlastných výrobkov	1 551,6	1 584,2	1 515,6	95,7	-68,6
- z toho: rastlinných	902,4	902,9	804,9	89,1	-98,0
živočíšnych	649,2	681,3	710,7	104,3	29,4

Prameň. ŠÚ SR, roky 2011, 2012 – Výkaz Roč 1- 01, Roč 2-01-definitívne údaje, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2013 - predbežné údaje

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výsledok hospodárenia ovplyvnili viaceré faktory, a to:

- rýchlejší pokles výnosov (20,3 %) ako nákladov (18,8 %)
- pokles tržieb z predaja vlastných výrobkov (4,3 %) pod vplyvom poklesu najmä tržieb z rastlinných výrobkov (10,9 %),
- degresívny cenový vývoj – cenový pokles poľnohospodárskych výrobkov (4,9 %), tak rastlinných (11,5 %), najmä olejnin (23,3 %) a obilnín (8,5 %), ako aj živočíšnych výrobkov (0,7 %),
- pozitívny bol cenový vývoj väčšiny rozhodujúcich živočíšnych výrobkov, najmä jatočných ošípaných (6,0 %), okrem slepačích konzumných vajec, ktorých ceny výrazne klesli (18,2 %),
- výrazná cenová disparita prejavujúca sa v roztvárani cenových nožníc, t.j. v poklese cien poľnohospodárskych výrobkov (4,9 %) a náraste cien vstupov - dodávok do poľnohospodárstva (3,6 %),
- ceny vstupov do poľnohospodárstva ovplyvnili najmä vysoké ceny osív jarných obilnín, ovsu, hrachu a krmovín, kombinovaných hnojív, krmív pre zvieratá, veterinárnych služieb a poľnohospodárskych strojov a zariadení. Tlmiaci efekt na rast cien vstupov mali klesajúce ceny motorovej nafty a benzínu,
- pokles poľnohospodárskej produkcie v hodnotovom vyjadrení (6,0 %), pri výraznom poklese živočíšnej produkcie (12,0 %) a miernejšom poklese rastlinnej produkcie (1,2 %),
- štruktúrou prevládajúca rastlinná (58,4 %) pred živočíšnou (41,6 %) výrobou,
- vyššia naturálna produkcia obilnín (12,4 %), cukrovej repy (28,0 %), olejnin (34,8 %), ovocia (6,6 %) a zeleniny (20,0 %), s nárastom úrody takmer u všetkých plodín, okrem kukurice, zemiakov a krmných okopanín,
- vyššia naturálna produkcia hovädzieho dobytku (12,7 %), ale pokles produkcie ošípaných (2,6 %) a jatočnej hydiny (7,0 %),
- úspora nákladových faktorov najmä nákladov na prácu, čo súviselo viac ako v predchádzajúcom roku s poklesom zamestnancov (7,4 %),

- vplyv klimatických zmien s premenlivým vývojom počasia v priebehu roka s lokálnymi dosahmi na poľnohospodársku produkciu, najmä vplyv prudkých dažďov v prvej polovici roka, ktoré spôsobili podmáčanie porastov v niektorých lokalitách, v druhej polovici roka to bolo sucho s dopadom na vlahový deficit, a tým na úrodu a kvalitu jesenných plodín, najmä cukrovej repy, slnečnice, zemiakov pestovaných bez závlah a kukurice na zrno,
- predaj - hedžing - komodít cez futures trh za vopred stanovené ceny,
- nižšia realizácia produkcie a zvyšovanie zásob poľnohospodárskych produktov (4,6 %),
- nesystémové riešenie dane z nehnuteľností, najmä dane z pozemkov,
- podporná politika, najmä priame platby ako dôležitá súčasť príjmov a zabezpečenia úverov, napriek tomu, že dotácie do poľnohospodárstva sa v celkovom objeme znížili o 124,5 mil. € v dôsledku zníženia prostriedkov z PRV SR 2007-2013 o 35,2 % z dôvodu ich vyčerpania, ako aj mierneho poklesu priamych podpôr z rozpočtu SR.

Výnosy dosiahli úroveň 1883,1 mil. €, čo bolo o 479,8 mil. € menej ako pred rokom. Tento vývoj bol ovplyvnený nielen nižšou produkciou, najmä komodít rastlinnej výroby, ale aj pokračujúcim dovozom komodít živočíšneho pôvodu, a to nielen doplnkových sortimentov, ale i takých komodít, ktoré sú slovenskí poľnohospodári schopní vyrobiť. Dovozy hotových potravinárskych výrobkov a zvyšujúcim sa vývozom prvotných poľnohospodárskych surovín sa oslabuje poľnohospodárska výroba, čo prispieva k poklesu zamestnanosti a zníženiu podielu domácej produkcie na slovenskom trhu.

Zdraženie vstupov sa premietlo do zvýšenia nákladovosti výnosov (o 1,8 €), ktorá dosiahla 100,3 €. Aj v roku 2013, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, nebolo problematické vzhľadom na disponibilnú výrobnú základňu poľnohospodárskych podnikov vyrobiť komodity, zložitejšia bola ich ďalšia realizácia. Z tohto aspektu niektoré poľnohospodárske podniky, v snahe zabezpečiť odbyt produkcie, využili predaj - hedžing komodít cez futures trh za vopred stanovené ceny.

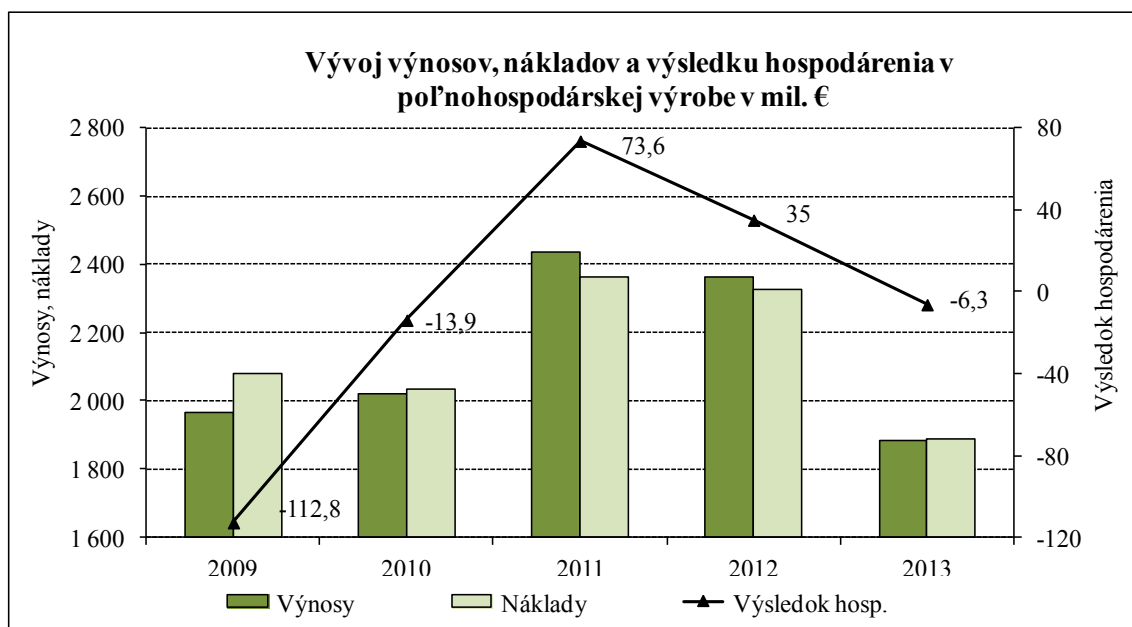
Tržby za predaj vlastných poľnohospodárskych výrobkov dosiahli úroveň 1 515,6 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 804,9 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 710,7 mil. €. Medziročne klesli tržby o 4,3 %, čo súviselo najmä s poklesom tržieb za rastlinné výrobky (10,9 %), pretože tržby za živočíšne výrobky vzrástli (4,3 %).

V početnosti dominovali ziskové podniky s podielom 64 %, ale ich podiel sa medziročne znížil o 9 p. b. Výška výsledku hospodárenia, prepočítaná na podnik, dosiahla v priemere -5 tis. € straty. Pretrvávali rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi podnikmi v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách. Takmer 44,2 % ziskových podnikov hospodáril v intervale zisku od 0,1-40 tis. € na podnik. Vysoko prosperujúcich podnikov s ročným ziskom nad 200 tis. € na podnik bolo 4,9 % a tieto vytvorili až 61 % celkového zisku v poľnohospodárstve. Ich podiel na pôde predstavoval 10,4 %. Medziročne sa podiel vysokoziskových podnikov znížil o 3,6 p. b. Na druhej strane až 7,4 % podnikov dosiahli vysoké straty a to nad 200 tis. € na podnik, pričom 4,8 % podnikov malo straty viac ako 280 tis. na podnik.

Podniky, v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia, znižovali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, nákladové faktory, predovšetkým pracovné náklady, ktoré sa znížili v dôsledku poklesu zamestnancov o 3,8 tis. osôb (7,4 %), a to najmä v obchodných spoločnostiach. Na druhej strane vzrástli osobné náklady (4,1 %) z dôvodu povinností

zamestnávateľov odviesť odvody na sociálne a zdravotné poistenie aj za zamestnancov na dohody. Poľnohospodárske podniky uplatňovali flexibilitu uvoľňovania a zamestnávania pracovných síl vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. Investície prostredníctvom Programu rozvoja vidieka 2007-2013 prispeli k obnove materiálno-technickej základne a odrazili sa v zníženej potrebe pracovných síl aj v roku 2013.

Graf 2

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC -VÚEPP

Pokles výsledku hospodárenia bol dôsledkom aj celkovej finančnej situácie poľnohospodárskych podnikov, čo sa prejavilo v miernom poklese celkovej a bežnej likvidity, a súčasne odrazilo vo finančnej disciplíne, a to v predĺžení doby splatnosti krátkodobých záväzkov (13,3 %), doby inkasa krátkodobých pohľadávok (10,9 %), doby obratu zásob (10,5 %), ktorá dosiahla 137 dní. Podobne ako v minulých rokoch aj v roku 2013 významný podiel na výnosoch (15,4 %) poľnohospodárskych podnikov dosiahli neinvestičné podpory z európskych a národných zdrojov, ktoré čiastočne kompenzovali straty. Bez podpôr by väčšina poľnohospodárskych podnikov bola stratová. Využitie podpôr usmerňoval manažment poľnohospodárskych podnikov.

Celková zadlženosť majetku v poľnohospodárstve sa medziročne zvýšila (o 1,5 p. b.) na úroveň 45,9 %, a to z dôvodu nárastu záväzkov (4,5 %), najmä krátkodobých (7,3 %). Rok 2013 bol z dlhodobého hľadiska rokom „lacných peňazí“. Táto skutočnosť sa odrazila aj v klesajúcich nákladoch na úvery, t.j. v úrovni úrokových sadzieb a na zvýšenom dopyte poľnohospodárov po úveroch.

Úvery celkom do odvetvia poľnohospodárstva v roku 2013 vzrástli o 6,1 % a to najmä z dôvodu čerpania projektových podpôr, a tým potrieb ich spolufinancovania, najmä v bonitnejších poľnohospodárskych podnikoch. V roku 2013, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, v štruktúre celkových úverov prevládali krátkodobé-preklenovacie úvery s najvyšším podielom 49,9 % s dobou splatnosti do jedného roka. Ich podiel v štruktúre sa medziročne znížil, aj keď ich objem vzrástol (5,4 %) a bol najvyšší. Krátkodobé úvery boli objemovo rozhodujúce, najmä z hľadiska financovania

prevádzky poľnohospodárskych podnikov a bezproblémových záruk, realizovaných prostredníctvom podpôr – priamych platieb z EÚ. Najnižší podiel v štruktúre úverov mali strednodobé úvery od jedného do piatich rokov (24,2 %) aj napriek tomu, že ich medziročný nárast bol najvyšší (27,9 %).

Zárukami podniky zabezpečili úvery a znížili rizikovosť ich splácania. Podporami poľnohospodárske podniky kryli a splácali úvery a úroky, a tak si udržali ekonomickú bonitu na úverovom trhu, o čom svedčí aj nárast krátkodobých úverov (3 %) do tohto odvetvia na financovanie prevádzkového cyklu poľnohospodárskej výroby. Komerčné banky vyžadovali od podnikov garancie splátok úverov z priamych platieb bez adekvátneho úrokového zvýhodnenia. Úrokové zvýhodnenie úverov by znížilo nákladovú náročnosť úverov a zlepšilo finančnú situáciu podnikov, keďže aj v roku 2013 sa v nedostatočnej hotovostnej likvidite nachádzali aj prosperujúce podniky s diverzifikovanými podnikateľskými aktivitami. K tomuto trendu prispelo, okrem čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ, a tým potrebnej finančnej spoluúčasti z vlastných - podnikových, resp. úverových zdrojov, aj fixovanie úrokových sadzieb pri poskytovaní úverov na investičné projekty.

Výrazne poklesli dlhodobé úvery (7,5 %), čo možno pripísať nielen vyčerpaniu finančných prostriedkov z Programu rozvoja vidieka 2007-2013, a tým poklesu účasti na spolufinancovaní, ale aj zvýšeniu rizikových úverov, a to takmer trojnásobne, v porovnaní s rokom 2012. Okrem toho niektoré komerčné banky, podobne ako v roku 2012, ponúkali podnikom flexiúver, tzv. investičný úver na kúpu poľnohospodárskej pôdy s dobou splatnosti 7-15 rokov so záložným právom na nakupovanú pôdu, resp. inú pôdu v ucelených parcelách, alebo inú formu zabezpečenia. Poľnohospodárska pôda je v súčasnosti málo využívaným zabezpečením pri poskytnutí úverov, a to z dôvodu jej rozdrobenosti a neusporiadaných vlastníckych vzťahov.

Význam úverov, najmä krátkodobých, bol pre poľnohospodárov rozhodujúci hlavne v preklenujúcom období do získania podpory z Poľnohospodárskej platobnej agentúry. Okrem toho poľnohospodári využívali, podobne ako v predchádzajúcom roku, nasledovné možnosti úverovania:

- Kontokorentný úver ako operatívny nástroj financovania okamžitých prevádzkových potrieb a čerpanie úveru zohľadňujúce sezónnosť potrieb.
- Preklenovací úver pre poľnohospodárov na predfinancovanie potrieb poľnohospodárskych podnikov do obdobia poskytnutia priamych platieb z Pôdohospodárskej platobnej agentúry na najbližšie 3 roky, s možnosťou čerpania až do 100 % z výšky očakávaných priamych platieb z PPA.
- Termínovaný úver zabezpečený záložným právom na skladiskové záložné listy na financovanie prevádzkových potrieb s krytím úveru vybranými poľnohospodárskymi komoditami a jeho splatnosť do 1 roka od uzatvorenia úverovej zmluvy.
- Úver zabezpečený rýchlou zárukou Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, a. s., kde výška zabezpečovaného úveru bola maximálne do 1 mil. € a splatnosť maximálne 7 rokov, a u kontokorentných úverov do 1 roka s možnosťou prolongácie.
- Investičný splátkový úver na financovanie dlhodobých investičných zámerov s poskytnutím maximálne na 10 rokov od uzatvorenia úverovej zmluvy s možnosťou jeho využitia na spolufinancovanie projektov s podporou fondov EÚ v rámci Programu rozvoja vidieka - na obstaranie strojov, technológií, poľnohospodárskych objektov,

na projekty revitalizácie krajiny, obnoviteľných zdrojov energie, vrátane poradenstva, a tiež s možnosťou poskytnutia zdrojov na nákup poľnohospodárskej pôdy s individuálnym posúdením potreby finančných prostriedkov a so splatnosťou max. do 15 rokov.

- Komoditné deriváty - komoditné opcie - na zabezpečenie proti komoditnému riziku pri poľnohospodárskych a energetických produktoch, ako napr. repka olejná, pšenica, kukurica, cukor, sója, bionafta a pod.
- Finančný lízing na financovanie poľnohospodárskych, stavebných a manipulačných strojov nových aj použitých.
- Operatívny lízing na financovanie poľnohospodárskych strojov formou dočasného nájmu.
- Obchodný úver na financovanie poľnohospodárskych strojov, technológií a ďalších investičných zámerov.

Úvery za poľnohospodárstvo

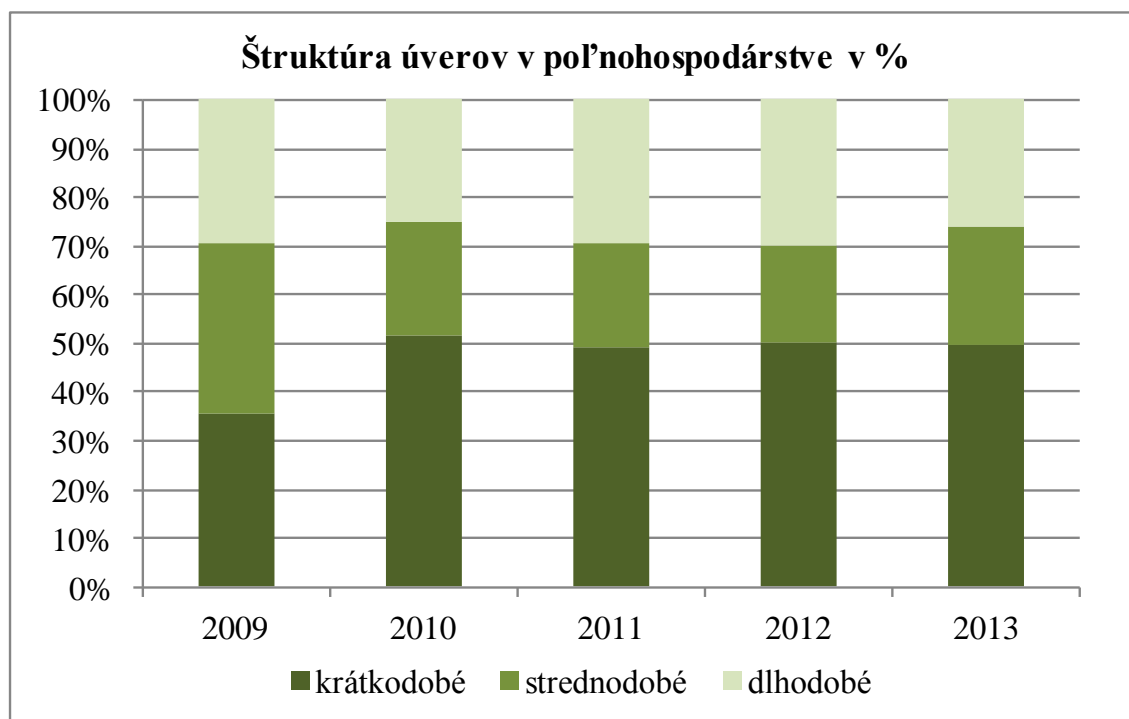
v tis. €, index v %

Tabuľka 5

Rok	Úvery				z toho: rizikové úvery
	Krátko - dobé	Strednodobé od 1 – 5 rokov	Dlhodobé nad 5 rokov	Spolu	
2012	201 501	80 764	119 205	401 470	9 998
2013	212 435	103 273	110 226	425 934	28 865
Index 2013/2012	105,4	127,9	92,5	106,1	288,7

Prameň: NBS, Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2013- predbežné údaje
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 3

Prameň: NBS, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ďalším nástrojom ovplyvňujúcim podnikateľské prostredie boli **dane**. V roku 2013 sa znížil objem daní v porovnaní s rokom 2012. Poľnohospodárske podniky zaplatili na daniach do štátneho rozpočtu SR a do rozpočtov miest a obcí 77,3 mil. €, čo bolo o 9,6 % menej ako pred rokom. Zníženie daní bolo v dôsledku zníženia tak priamych (9,6 %), a to dane z príjmov (31,4 %) a dane zo stavieb (4,6 %), ako aj nepriamych daní (9,6 %) a to dane z pridanej hodnoty (9,7 %). Celkové zníženie daní v roku 2013 bolo dôsledkom poklesu výsledku hospodárenia s dosahom najmä na priame dane – daň z príjmov. V štruktúre daní dominovali priame dane (62,5 %) a ich podiel sa medziročne nemenil. Z priamych daní najvyšší objem (28,1 mil. €) dosiahla daň z nehnuteľností, najmä daň z pozemkov, ktorou sa naplňajú rozpočty miest a obcí. Z daní z nehnuteľností sa najviac zvýšili dane z pozemkov (2,9 %). Klesli dane zo stavieb (95,7 %). Znížila sa aj cestná daň (2,3 %).

Najvyšší objem z nepriamych daní mala daň z pridanej hodnoty, ktorá aj keď medziročne klesla (9,7 %) dosiahla 28,9 mil. €. Najvyšší medziročný nárast bol pri spotrebných daniach (76,1 %), ktoré však objemom (81 tis. €) neboli rozhodujúce.

Dane a platby do fondov za poľnohospodárstvo

v tis. €, index v %

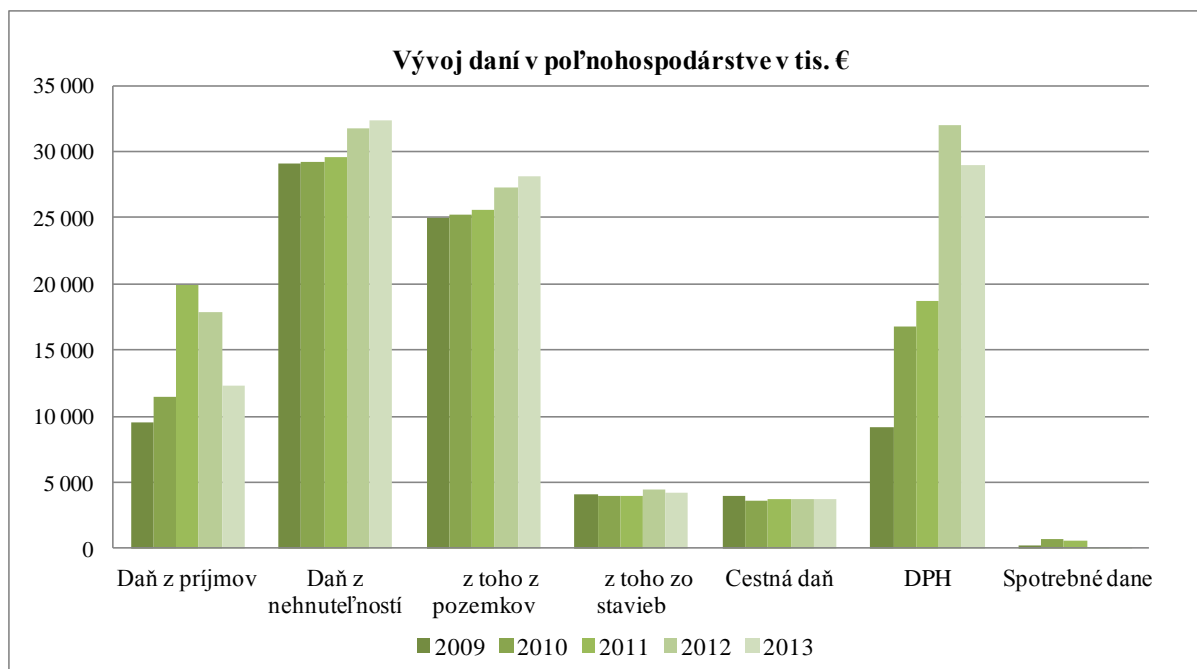
Tabuľka 6

Ukazovateľ/ rok	2012	2013	Index 2013/2012	Rozdiel 2013-2012
<i>Priame dane</i>	53 386	48 283	90,4	-5 103
-daň z príjmov	17 855	12 251	68,6	-5 604
-daň z nehnuteľností	31 760	32 349	101,9	589
z toho z: pozemkov	27 301	28 093	102,9	792
stavieb	4 459	4 256	95,4	-203
- cestná daň	3 771	3 683	97,7	-88
<i>Nepriame dane</i>	32 099	29 016	90,4	-3 083
-DPH	32 053	28 935	90,3	-3 118
-spotrebné dane	46	81	176,1	35
Dane spolu priame a nepriame	85 485	77 299	90,4	-8 186
Platby do fondov	92 684	103 286	111,4	10 602

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Objem platieb do fondov (sociálne poistenie, zdravotné poistenie) sa medziročne zvýšil (11,4 %) k čomu prispelo povinné odvádzanie príspevkov zamestnávateľov do sociálnej a zdravotnej poisťovne aj pri pracovníkoch zamestnaných na dohodu.

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Dôležitým nástrojom kompenzujúcim škody z následkov nepredvídateľných udalostí na poľnohospodárskej produkcii a ostatnom majetku je **poľnohospodárske poistenie**. Jeho dosah je rozhodujúci a docenený formou čiastočnej kompenzácie výpadku príjmov v dôsledku škôd. Poistenie je dobrovoľné na zmluvných podmienkach. V roku 2013 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach majetok, úrodu a zvieratá. Poistenie úrody vinohradov bolo podporené v rámci Organizácie trhu (PPA), kde bolo v roku 2013 vyplatených 187 tis. €, čo bolo medziročne o 44,7 % menej ako v roku 2012. Okrem možností využitia komerčného poistenia, podniky diverzifikovali vplyv rizík prostredníctvom štruktúry osevu, vlastných finančných rezerv, hedžingu komodít a futures obchodov na burze.

Podľa škodového priebehu rok 2013 bol rizikovo podpriemerný a z celkom zaplatteného poistného bolo podnikom vyplatené menej ako polovica náhrady škôd. Na zaplattenom poistnom za poistené riziká odvieďli poľnohospodárske podniky komerčným poisťovniam 22 mil. € a na náhradách škôd dostali 6,7 mil. €. Návratnosť finančných prostriedkov z centralizovaného fondu komerčných poisťovní na náhradách škôd dosiahla 30,3 %. Objemovo najviac poistného bolo zaplatteného na poistení majetku, ale aj tu návratnosť dosahovala cez úhrady škôd len 34,8 %. Návratnosť poistného pri plodinách dosahovala 27,2 % a najnižšia bola pri zvieratách a to len 12,3 %. Z vývoja poľnohospodárskych poisťovní vyplýva, že poľnohospodárske podniky významne participujú na tvorbe úverov komerčných poisťovní.

Poľnohospodárske poistenie

v tis. €, index v %

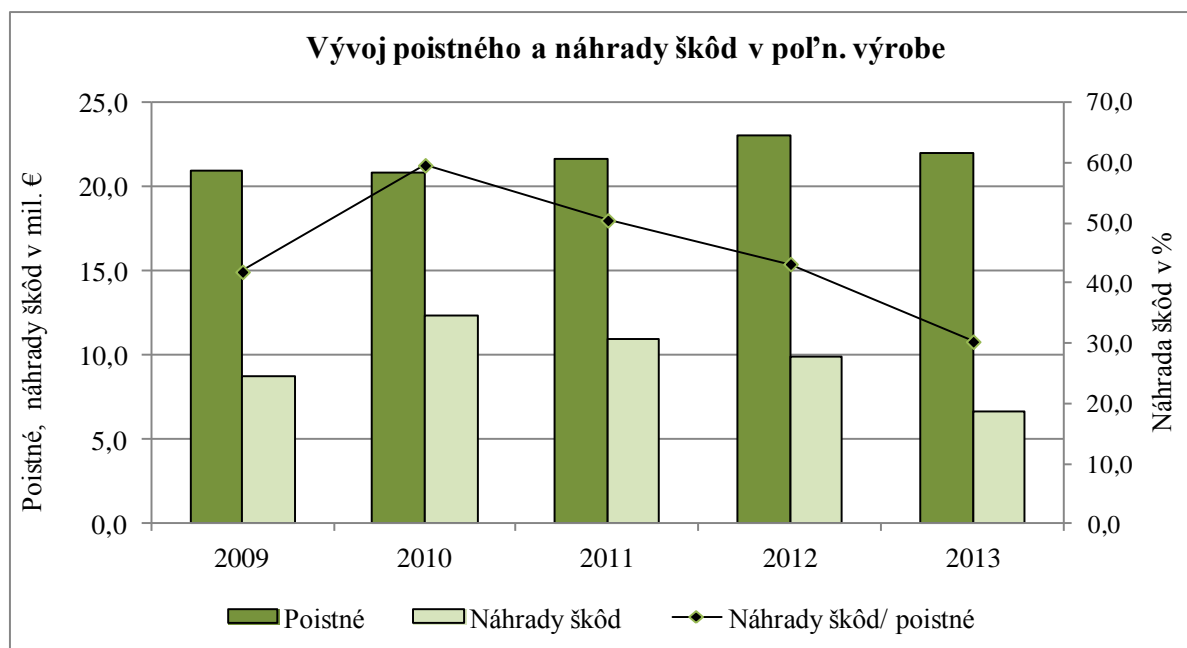
Tabuľka 7

Ukazovateľ/ rok	2012	2013	Index 2013/2012	Rozdiel 2013 - 2012
Poistné	22 988	22 029	95,8	-959
- majetok	13 636	13 172	96,6	-464
- úroda	6 680	6 836	102,3	156
-zvieratá	1 988	2 021	101,7	33
Náhrady škôd	9 922	6 683	67,4	-3 239
- majetok	4 787	4 578	95,6	-209
- úroda	4 491	1 856	41,3	-2 635
-zvieratá	373	249	66,8	-124
Návratnosť poistného v %	43,2	30,3	-	-12,90

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 5

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD VNPPC - ÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností

V roku 2013, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, nielen pretrvávali, ale výrazne sa v priemere prehĺbili rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Na základe databázy údajov z Informačných listov MPRV SR⁸ ziskových bolo 64 % podnikov právnických osôb, čo bolo o 9 p. b. menej

⁸ Ekonomické a finančné ukazovatele, prepočítané na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, boli získané z údajov, ktoré zabezpečilo MPRV SR formou Informačných listov, uložených v CD MPRV SR na VÚEPP. Hodnotený súbor zahŕňa 2 509 subjektov právnických a fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 83 % výmery využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska a tvoria súbor, ktorý nie je vyčerpávajúci, preto sa jeho výsledky prepočítali na ha p. p. (podľa deklarácie poľnohospodárskych pozemkov – LPIS).

ako v roku 2012. Napriek tomu väčšina podnikov vykázala aspoň minimálny účtovný zisk kvôli splneniu úverových podmienok požadovaných komerčnými bankami pri poskytovaní úverov.

Úroveň výsledku hospodárenia na ha poľnohospodársky využívanej pôdy dosiahla v priemere stratu -5,3 €, kým v predchádzajúcom roku to bol zisk 34,1 € na ha p. p. Znížil sa podiel ziskových podnikov. Vyšší podiel ziskových podnikov dosiahli obchodné spoločnosti (71 %) ako poľnohospodárske družstvá (50 %). Obchodné spoločnosti skončili hospodárenie s kladným výsledkom hospodárenia (23,8 €/ha p. p.), ktorý sa medziročne znížil o 62 %. Poľnohospodárske družstvá vykázali stratu (-37,81 €/ha p.p). Podpory boli poskytnuté podľa rovnakých kritérií a podmienok obidvom právnym formám, tak poľnohospodárskym družstvám ako aj obchodným spoločnostiam.

Základné ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov – právnické osoby

v €/ha⁻¹ p. p., v %

Tabuľka 8

Ukazovateľ	Právnické osoby			Poľnohosp. družstvá			Obchodné spoločnosti		
	2012	2013	Index	2012	2013	Index	2012	2013	Index
Výsledok hospodárenia	34,1	-5,3	-	3,4	-37,8	-	62,7	23,8	37,9
Nákladovosť výnosov	98,1	100,3	102,2	99,8	102,6	102,8	97,1	98,8	101,8
Pridaná hodnota	249,1	226,1	90,8	252,0	227,5	90,3	244,2	222,1	90,9
Zadlženosť majetku v %	44,4	45,9	-	30,5	34,8	-	54,8	54,4	-
Podiel ziskových podnikov v %	73	64	-	61	50	-	79	71	-
Podpory spolu	285	277	97,2	284	281	98,9	285	270	94,7
- neinvestičné podpory	266	270	101,5	272	276	101,5	259	262	101,2

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

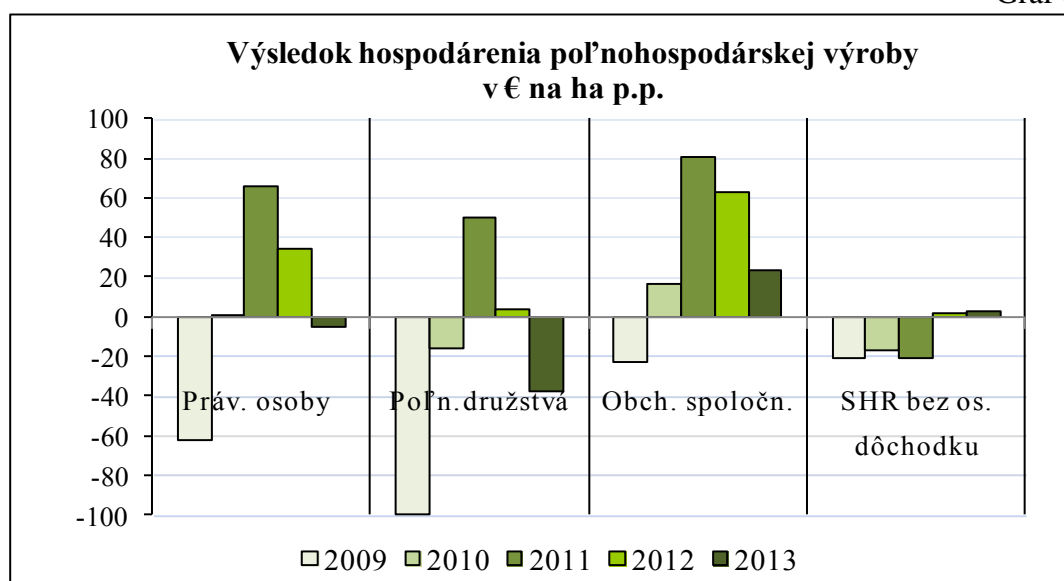
Znížila sa efektívnosť hospodárenia a tvorba pridanej hodnoty v obidvoch právnych formách hospodárenia. Nákladovosť výnosov viac zvýšili poľnohospodárske družstvá, čo sa podpísalo v priemere aj pod ich stratovosť. Obchodné spoločnosti, hospodárili efektívnejšie a dosiahli zisk, napriek tomu úroveň pridanej hodnoty je dlhodobo vyššia v poľnohospodárskych družstvách. Diferencie v efektívnosti v rozdielnych formách hospodárenia sú dôsledkom štruktúry výroby s preferenciou rastlinnej výroby pred živočíšnou a vyššej úspornosti nákladových faktorov, najmä pracovných nákladov. Potvrďuje to aj vyšší podiel mzdových nákladov na celkových nákladoch v poľnohospodárskych družstvách (16,1 %), kým v obchodných spoločnostiach je tento podiel podstatne nižší (8,8 %). Vyššia efektívnosť v obchodných spoločnostiach s nákladovosťou výnosov 98,8 €, môže byť odrazom nielen úspor z výroby s nižším rozsahom najmä živočíšnej výroby, ale aj 4,8-krát vyšších tržieb z predaja tovaru, ako v poľnohospodárskych družstvách.

Viac výrobnej spotreby na tvorbu pridanej hodnoty vynaložili obchodné spoločnosti (4,7 €) ako poľnohospodárske družstvá (3,5 €), čo bolo spôsobené nižšou pridanou hodnotou

a vyššou výrobnou spotrebou. Vyššia nákladovosť výnosov v poľnohospodárskych družstvách bola ovplyvnená vyššou zamestnanosťou (2,8 osôb na 100 ha p.p.) ako v obchodných spoločnostiach (2,1 osôb na 100 ha p.p.), čo sa odrazilo vo vyšších pracovných nákladoch. Tým poľnohospodárske družstvá naďalej prispeli k vyššiemu sociálnemu prínosu na slovenskom vidieku v období nedostatočnej tvorby pracovných miest a znižujúcej sa zamestnanosti.

Diferencie medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami boli aj v zadlženosti majetku. Zadlženosť majetku obchodných spoločností bola vyššia s úrovňou 54,4 %, ako poľnohospodárskych družstiev s úrovňou 34,8 %, čo je dôkazom vyššej ekonomickej bonity obchodných spoločností voči komerčným bankám z hľadiska cash flow, a tým splácania najmä dlhodobých úverov, ktoré nie sú kryté podporami z EÚ, a pri investičných podporách je potrebné vlastné spolufinancovanie.

Graf 6

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami boli spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi vzniku obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo predurčilo nižšiu nákladovosť výroby.

Výsledky hospodárenia podľa krajov

Podľa výsledku hospodárenia poľnohospodárskej výroby za rok 2013, v prepočte na hektár p.p., len tri z ôsmich krajov SR v priemere dosiahli kladný výsledok. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia mal Nitriansky kraj ($43 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1}$), nižšiu Bratislavský ($10 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1}$) a Trnavský kraj ($2 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1}$). Len jeden kraj západného Slovenska bol stratový a to Trenčiansky, ktorý vykázal aj najvyššiu stratu ($-57 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1}$) v rámci SR. Všetky kraje stredného a východného Slovenska boli v priemere stratové. Medziročne sa vo všetkých krajoch SR znížil výsledok hospodárenia. Najvyšší medziročný prepád bol v Košickom a Bratislavskom

kraji, čo nemusí byť spôsobené podnikmi v týchto krajoch, ale daňovou alokáciou vlastníkov poľnohospodárskych podnikov, hospodáriacich aj mimo územia kraja. Pod úrovňou celoslovenského priemeru ($-5 \text{ €} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p. p.}$) sa nachádzalo všetkých 5 krajov, ktoré vykázali stratu.

Ekonomické ukazovatele za poľnohospodársku výrobu

v $\text{€} \cdot \text{ha}^{-1} \text{ p. p.}$

Tabuľka 9

Kraj	Výsledok hospodárenia		Výroba		Neinvestičné podpory		Produktivita práce z výroby v € na pracovníka	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Bratislavský	-73	10	1 587	1 820	270	257	56 797	64 451
Trnavský	55	2	1 789	1 787	252	258	58 593	58 235
Trenčiansky	-21	-57	1 207	1 197	281	286	37 752	38 661
Nitriansky	97	43	1 446	1 431	230	230	59 117	60 066
Žilinský	-17	-26	670	717	324	323	28 040	28 903
Banskobystrický	10	-30	796	743	280	290	40 525	38 259
Prešovský	0	-19	591	607	295	309	27 946	26 870
Košický	78	-17	868	770	249	252	47 600	41 528
SR spolu	34	-5	1 128	1 128	266	270	46 851	46 603

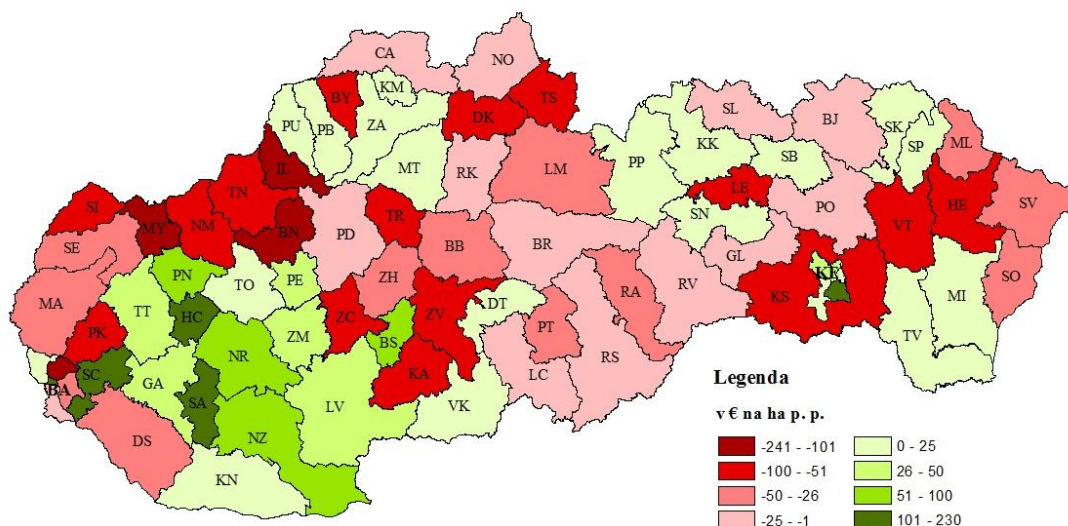
Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD VÚEPP

Poznámka: Výmera poľnohosp. pôdy podľa LPIS

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Mapa 1

Výsledok hospodárenia za rok 2013 v € na ha poľnohospodárskej pôdy

Prameň: Informačné Listy MPRV SR 2012, 2013 CD VÚEPP

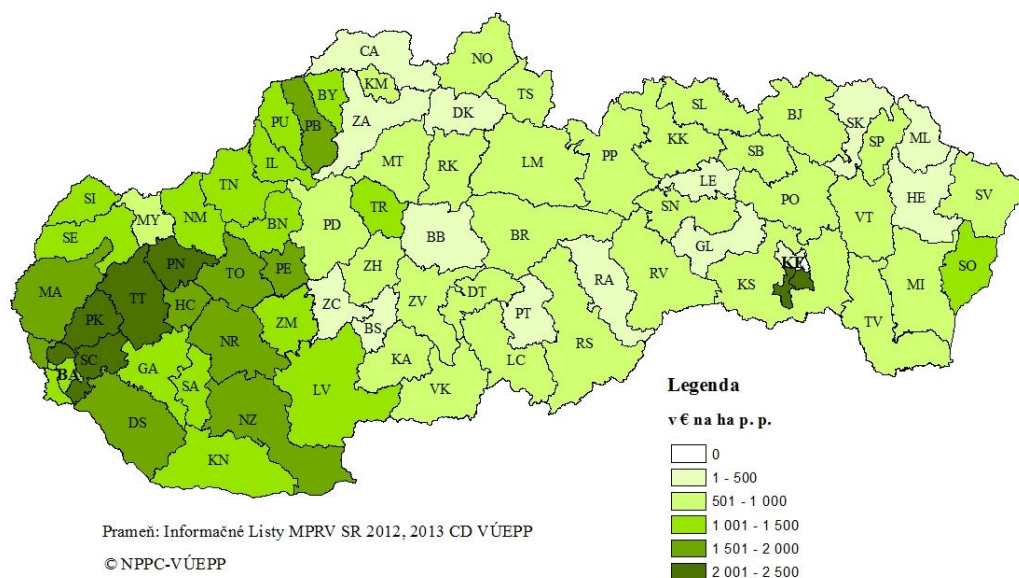
© NPPC-VÚEPP

Výroba v € na hektár poľnohospodárskej pôdy bola v jednotlivých krajoch rozdielna. Okrem Bratislavského kraja, kde sa výroba zvýšila, ostatné kraje západného Slovenska zaznamenali jej mierny pokles. Výroba sa zvýšila aj v krajoch s menej priaznivými prírodnými podmienkami, a to v Žilinskom a v Prešovskom kraji. Najvyšší medziročný prepád výroby bol v Košickom kraji. S diferenciami vo výrobe a poklese počtu zamestnancov sa zmenila aj produktivita práce z výroby, ktorá v rámci SR mierne klesla (0,5 %), ale v jednotlivých krajoch bola rozdielna: vzrástla v Bratislavskom (13,5 %), Trenčianskom (2,4 %), Nitrianskom (1,6 %) a Žilinskom kraji (3,1%).

Úroveň neinvestičných podpôr v prepočte na hektár p.p. bola diferencovaná a podpory smerovali viac do okresov s horšími prírodnými podmienkami, najviac do severných okresov.

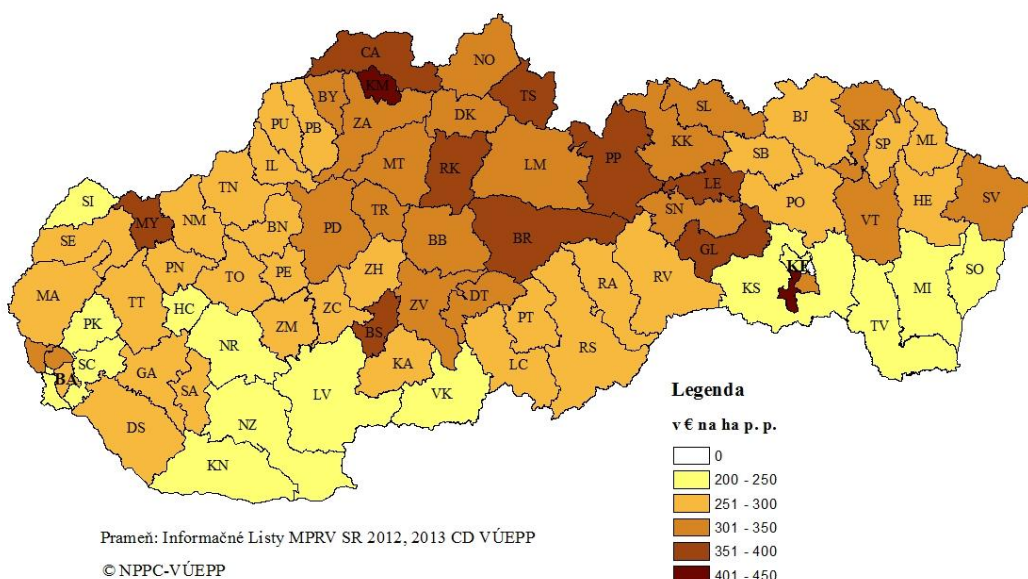
Mapa 2

Výroba za rok 2013 v € na ha poľnohospodárskej pôdy

Mapa 3

Neinvestičné podpory za rok 2013 v € na ha poľnohospodárskej pôdy

Výsledky hospodárenia samostatne hospodáriacich roľníkov - fyzických osôb

V roku 2013 bolo v databáze Informačných listov MPRV SR sledovaných 1026 Samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) - fyzických osôb, ktorí obhospodarovali, podľa evidencie LPIS, 8,2 % z celkovo využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska. Počet sledovaných SHR sa medziročne znížil (4 %). Dosiahnuté výsledky hospodárenia SHR boli značne rozdielne, ale prevažujúca časť podnikov bola zisková a rozširovala svoj majetok.

Podľa metodiky, zahŕňajúcej osobný dôchodok roľníka do výsledku hospodárenia, vykázalo až 95,3 % podnikov SHR kladný výsledok hospodárenia (rozdiel príjmov a výdavkov) v priemere 48,6 €·ha⁻¹ p. p., ktorý sa medziročne znížil o 5 %. Po odpočítaní osobného dôchodku roľníka (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve), by SHR dosiahli výrazne nižší výsledok hospodárenia (2,9 € ha⁻¹ p. p.). Výsledok hospodárenia ovplyvnil pokles príjmov a nárast výdavkov, najmä na služby (147 %) a platby poisťného (17 %) k čomu prispeli opatrenia povinných odvodov za zamestnancov aj na dohody. Okrem toho rozhodujúci bol aj vplyv podpôr, bez ktorých by väčšina SHR bola stratová, podobne ako pri právnických osobách. Podiel bežných podpôr predstavoval na celkových príjmoch 20,0 %.

Najviac podnikov v roku 2013 hospodáril, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, na výmere od 100 do 500 ha p. p. Diferencie vo výsledku hospodárenia boli aj podľa veľkostných skupín obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia, vrátane osobného dôchodku, dosiahli SHR hospodáriaci na výmere v intervale do 5 ha p. p. a v intervale nad 500 ha p. p. Po odpočítaní osobného dôchodku bol výsledok hospodárenia podstatne nižší a v subjektoch hospodáriacich na malých výmerách a na výmere od 101 do 500 hektárov boli SHR v priemere stratoví.

Celkové príjmy SHR klesli o 5 %, okrem tržieb z predaja tovaru, ktoré vzrástli (25 %) sa znížili všetky ostatné príjmy. Medziročne klesli tržby tak z rastlinnej (3,5 %) ako aj zo živočíšnej výroby (4,4 %). Rozhodujúci podiel z príjmov SHR tvorili príjmy z predaja výrobkov a služieb (58,9 %), predovšetkým z rastlinnej výroby, ktoré boli až 9,4 krát vyššie ako príjmy zo živočíšnej výroby. Pokles príjmov zmiernila diverzifikácia služieb, najmä v agroturistike ako aj systém ekologického poľnohospodárstva, tak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe, ale aj predaj tovaru. SHR svoju výrobnú činnosť zameriavali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba a prinášala väčšie efekty.

Výsledok hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalov poľn. pôdy

v € na ha p.p.

Tabuľka 10

Interval poľnoh. pôdy	Počet podnikov 2013	Výsledok hospodárenia s osobným dôchodkom			Výsledok hospodárenia bez osobného dôchodku		
		2012	2013	Index	2012	2013	Rozdiel
0,1 - 50	224	80,1	70,2	87,6	-193,7	-197,0	-3,3
51 - 100	324	40,5	47,1	116,3	-67,3	-55,4	11,9
101 - 500	427	37,9	25,8	68,1	-0,6	-10,8	-10,2
nad 501	51	72,0	106,8	148,3	62,7	97,4	34,7
Spolu	1 026	49,1	51,6	105,1	-2,0	2,9	4,9

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD VÚEPP

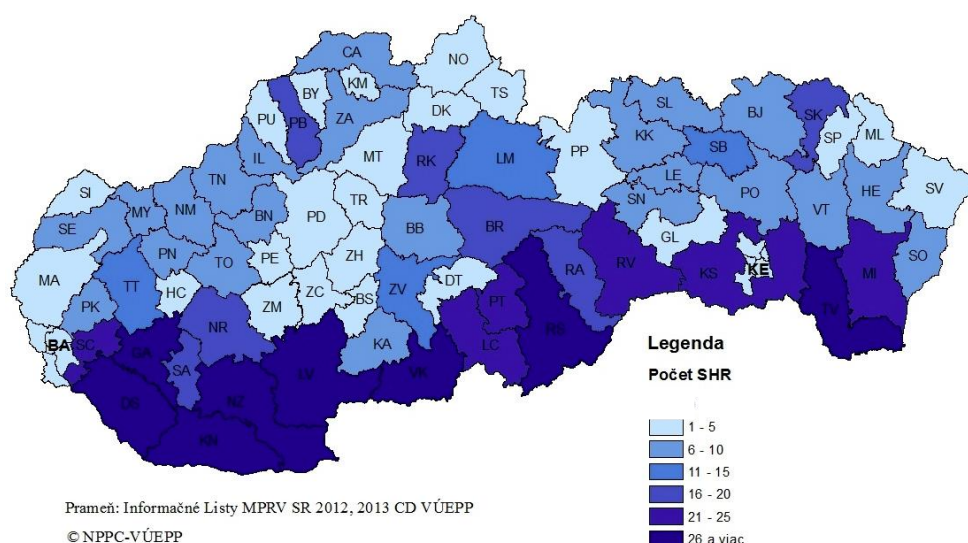
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V štruktúre výdavkov najvyššiu položku tvoril najmä nákup materiálu (45,4 %), nákup tovaru (20,6 %). Ostatné výdavky boli vynaložené na mzdy (4,6 %) a platby poistného a príspevky do fondov (3,5 %). Výdavky na prenájom poľnohospodárskej pôdy tvorili 2,6 %, čo nasvedčuje, že väčšina SHR hospodári na vlastnej pôde.

SHR financovali investície tak z vlastných ako aj cudzích zdrojov, o čom svedčí aj úroveň úverového zadĺženia majetku (17,9 %), ktorá na rozdiel minulých rokov je vyššia ako pri právnických osobách. Mierne sa zvýšila úroveň celkového majetku (1,9 %) pod vplyvom zvýšenia dlhodobého nehmotného majetku (17,0 %) a dlhodobého hmotného majetku (1,8 %). SHR mali peniaze uložené aj v tovare, ktorý sa zvýšil o 22,5 % a na účtoch v bankách, ako aj v pohľadávkach a v zásobách. Realizácia produkcie bola rýchlejšia ako pred rokom, o čom svedčí pomalší nárast zásob (1,0 %) a nedokončenej výroby (1,9 %).

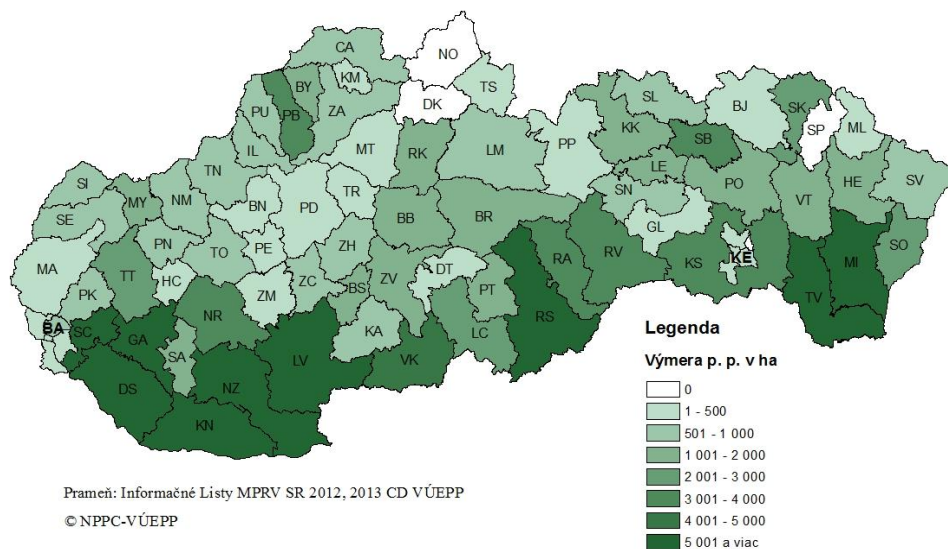
Mapa 4

Počet SHR v roku 2013

Mapa 5

Výmera poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej SHR v roku 2013

Poznámka: Za okresy NO, DK a SP údaje o výmere p. p. neboli dodané.

Podrobnejší prehľad o vývoji vybraných ekonomických ukazovateľov poľnohospodárskej výroby je uvedený v tabuľkách 8 – 12 v prílohe č. 10.

2.3. Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle

Podľa **predbežných údajov** Štatistického úradu SR dosiahol potravinársky priemysel SR (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) v roku 2013 kladný **výsledok hospodárenia** pred zdanením vo výške 184,5 mil. €.

Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov

v mil. €, index v %

Tabuľka 11

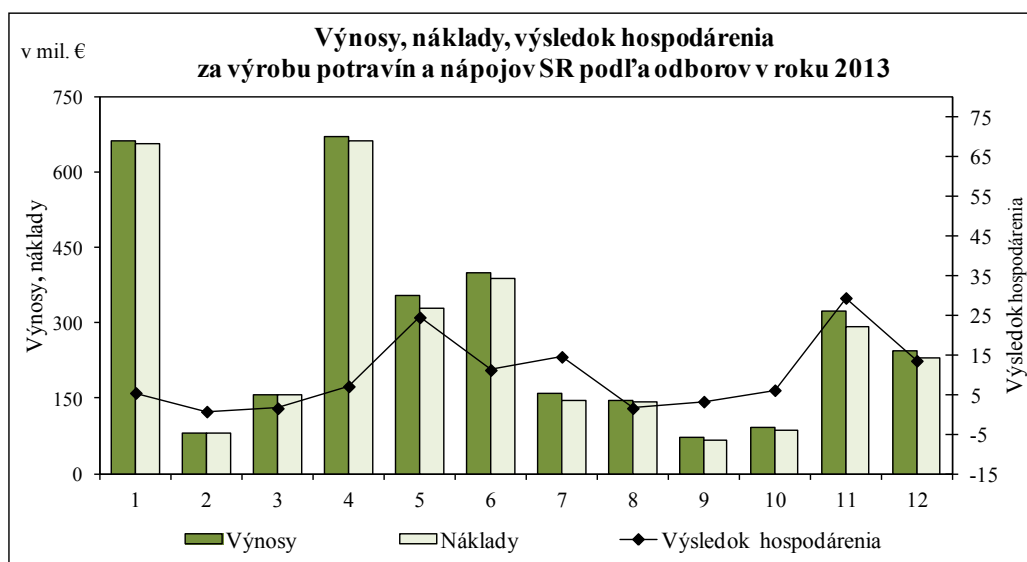
Ukazovateľ	2011	2012	2013	Index 2013/12	Rozdiel 2013-12
Výnosy	4 244,1	4 606,2	4 489,4	97,46	-116,80
Náklady	4 203,4	4 531,9	4 304,9	94,99	-227,00
Výsledok hospodárenia	40,7	74,3	184,5	248,32	110,20

Prameň: ŠÚ SR, roky 2011-2012: www.statistics.sk, rok 2012 predbežný údaj z ročného výkazníctva, rok 2013 predbežný údaj zo štvrťročného výkazníctva= Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4.štvrťroku 2013, Poznámka: vrátane podnikov do 19 zamestnancov

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Z hľadiska výroby výrobkov rozhodujúci podiel (98,8 %) na výrobe potravinárskych výrobkov mali podniky s 20 a viac zamestnancami (215 podnikov⁹) s vykázaným kladným výsledkom hospodárenia na úrovni 172 mil. €, ktorý medziročne klesol o 4,4 mil. €. Podiel ziskových podnikov medziročne vzrástol (o 2,1 p. b.), z celkového počtu podnikov predstavovali 70,7 % a vytvorili zisk v objeme 197 mil. €. Stratové podniky dosiahli stratu -25 mil. €.

Graf 7

⁹ Výkaz Prod 3-04 - podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahrňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov

- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
- 2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov
- 3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
- 4 Výroba mliečnych výrobkov
- 5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
- 6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov

- 7 Výroba kakaa, čokolády a cukroviniek
- 8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
- 9 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
- 10 Výroba vína
- 11 Výroba piva a sladu
- 12 Výroba nealkoholických nápojov

Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, VÚEPP, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Výsledok hospodárenia zhoršili odbory výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov s výrobou cukru¹⁰ (36 mil. €), výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (15 mil. €), spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny (12 mil. €) a destilovanie, úprava a miešanie alkoholu (1 mil. €).

Výsledok hospodárenia medziročne zlepšili najvýznamnejšie odbory výroby nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd¹¹ (25 mil. €) a spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (10 mil. €). Zlepšenie zaznamenali aj výroba pečiva a múčnych výrobkov (7 mil. €), ostatné potravinárske výroby¹² (5 mil. €), výroba kakaa, čokolády a cukroviniek (4 mil. €), výroba mliečnych výrobkov (3 mil. €), výroba piva a sladu (3 mil. €), spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov (1 mil. €) a výroba vína (1 mil. €).

Z hodnotených odborov potravinárskeho odvetvia najvyšší kladný výsledok hospodárenia dosiahli odbory ostatných potravinárskych výrob (39 mil. €), výroba piva a sladu (29 mil. €), výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (24 mil. €). Významnejší kladný výsledok hospodárenia dosiahol tiež odbor výroby kakaa, čokolády a cukroviniek (15 mil. €), tukový s výrobou cukru (14 mil. €), výroby nealkoholických nápojov (14 mil. €), výroby pečiva a múčnych výrobkov (11 mil. €), výroby mliečnych výrobkov (7 mil. €), výroby vína (6 mil. €), spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (5 mil. €).

V odvetví sa v priemere na 100 € výnosov vynaložilo 95,9 € nákladov, čo bolo oproti roku 2012 viac o 0,3 €, čím efektívnosť vynaložených nákladov mierne klesla. Nákladovosť výnosov najvýraznejšie vzrástla v odbore tukovom s výrobou cukru (7,9 €), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (6,0 €), vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (5,0 €), vo výrobe piva a sladu (2,5 €) a v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (2,0 €).

Nákladovosť výnosov najvýznamnejšie klesla vo výrobe nealkoholických nápojov (9,6 €) a vo výrobe kakaa, čokolády a cukroviniek (5,3 €). Nákladovosť výnosov klesla tiež v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (1,8 €), vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (1,6 €), v odbore ostatných potravinárskych výrob (1,6 €), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (1,5 €), vo výrobe vína (0,7 €) a vo výrobe mliečnych výrobkov (0,5 €).

¹⁰ v ďalšom texte ako tukový odbor s výrobou cukru (odbory boli sčítané pre účely tejto analýzy)

¹¹ v ďalšom texte ako výroba nealkoholických nápojov

¹² agregácia vytvorená len pre účel tejto analýzy pozostáva z odborov: výroba korenín a chuťových prípad, výroba pripravených pokrmov a jedla, výroba a príprava homogenizovaných a diétnych potravín, spracovanie čaju a kávy a výroba ostatných potravinárskych výrobkov inde neuvedených; ďalej v texte len odbor ostatných potravinárskych výrob

Najvyššiu úroveň nákladovosti výnosov dosiahli odbory v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (99,2 €), v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (99,1 €), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (99,0 €), vo výrobe mliečnych výrobkov (99,0 €), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (98,9 €), odbore tukovom s výrobou cukru (97,3 €), vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (97,2 €).

Najnižšiu úroveň nákladovosti výnosov a súčasne nižšiu ako priemer potravinárstva ako celku dosiahli odbory ostatných potravinárskych výrob (86,7 €), výroby piva a sladu (90,9 €), výroby kakaa, čokolády a cukrovínok (91,0 €), výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (93,1 €), výroby vína (93,5 €), výroby nealkoholických nápojov (94,5 €) a v destilovaní, úprave a miešaní alkoholu (95,5 €).

Z celkových nákladov odvetvia potravinárstva najvyšší podiel pripadá pre výrobnú spotrebu (65 %), náklady na predaný tovar tvorili 18 %, mzdové náklady 6 % a odpisy 4 %.

Výroba výrobkov¹³ vzrástla o 4,2 % na 3 116 mil. € v dôsledku jej najvýraznejšieho zvýšenia v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (50,0 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (40,0 %), vo výrobe piva a sladu (32,5 %) a v odbore tukovom s výrobou cukru (23,9 %). Výroba výrobkov vzrástla tiež vo výrobe vína (12,0 %), vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (9,4 %), vo výrobe mliečnych výrobkov (5,6 %), v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (5,6 %) a vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (4,8 %).

Výroba výrobkov klesla len vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovínok (28,5 %), vo výrobe nealkoholických nápojov (8,4 %), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (6,6 %) a v odbore ostatných potravinárskych výrob (2,9 %).

Výroba a tržby, v mil. €

Tabuľka 12

Ukazovateľ	2012	2013	Index 2013/12	Podiel na výnosoch v %		
				2012	2013	Rozdiel 2013 - 12
Výroba výrobkov	2 990	3 116	104,2	72,6	73,8	1,1
Tržby za vlastné výkony a tovar ¹⁾	3 808	3 976	104,4	92,8	93,9	1,1
- Tržby za vlastné výrobky a služby	2 944	3 061	104,0	70,6	72,6	2,0
- Tržby za predaj tovaru	864	915	105,9	22,2	21,3	-0,8

Prameň: Prod 3-04-ŠÚ SR, CD MPRV SR, VÚEPP a prepočty VÚEPP

¹⁾ v bežných odbytových cenách výrobcov potravinárskeho priemyslu SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Pridaná hodnota odvetvia medziročne mierne klesla (1,8 %) na 691 mil. € z dôvodu rýchlejšieho rastu výrobnej spotreby (5,9 %) v porovnaní s rastom výroby výrobkov. Podiel pridanej hodnoty na produkcii výrobkov tvoril 22 %. Pridaná hodnota najvýraznejšie klesla v tukovom odbore s výrobou cukru (46,6 %), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (29,2 %), vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (25,0 %), ale klesla tiež vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovínok (14 %) a vo výrobe mliečnych výrobkov (5,6 %). Pridaná hodnota najvýraznejšie vzrástla vo výrobe piva a sladu (45,8 %),

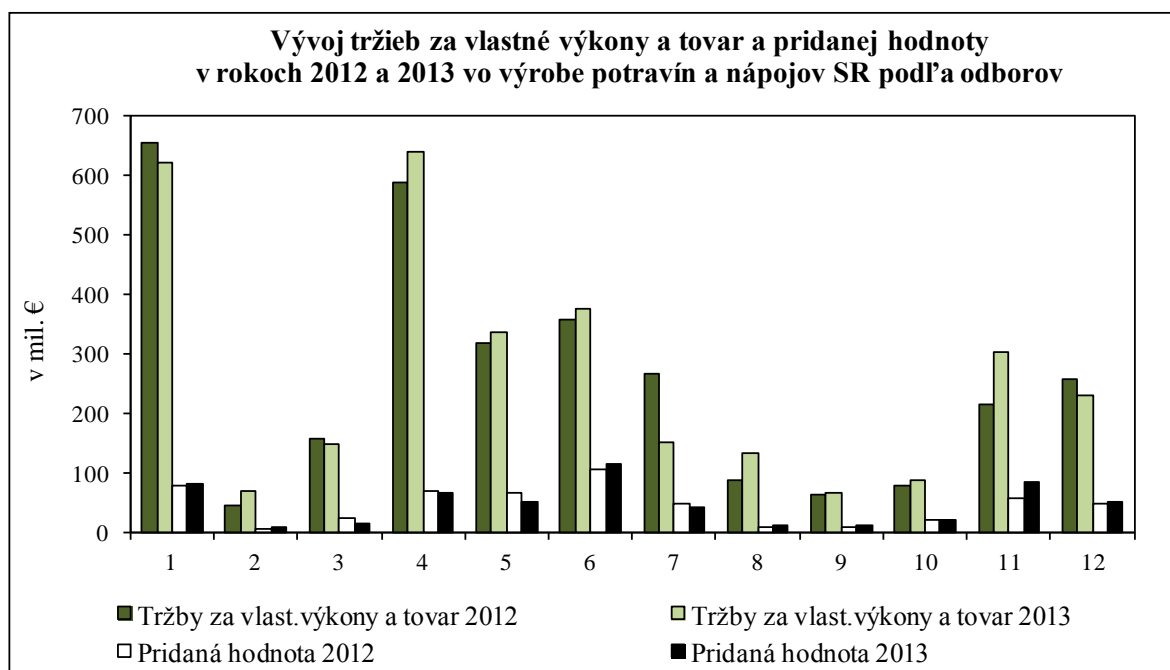
¹³ v hodnotovom vyjadrení

spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovčov a mäkkýšov (42,9 %), ale rast zaznamenali aj výroba a príprava krmív pre zvieratá (9,1 %), destilovanie, úprava a miešanie alkoholu (9,1 %), výroba pečiva a múčnych výrobkov (8,5 %), odbor ostatných potravinárskych výrob (6,8 %), spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (6,3 %) a výroba nealkoholických nápojov (3,9 %).

Celkový majetok sa vyvíjal diferencovane podľa odborov. Najvýraznejšie klesol v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (18,0 %), vo výrobe nealkoholických nápojov (17,1 %), výrobe vína (14,3 %), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (4,4 %) a vo výrobe mliečnych výrobkov (0,8 %). Naopak výraznejší nárast majetku bol v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovčov a mäkkýšov (36,4 %), vo výrobe piva a sladu (21,4 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (8,1 %), v destilovaní, úprave a miešaní alkoholu (7,1 %), vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (6,1 %), vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovín (5,8 %).

Pre informáciu uvádzame, že podľa rezortných štatistických výsledkov (výkaz Potrav MPRV SR) dosiahlo 376 podnikov potravinárskeho priemyslu za rok 2013 kladný výsledok hospodárenia 128,4 mil. €, čo bolo oproti roku 2012 o 31,4 % viac (30,7 mil. €). Výnosy v objeme 4 106 mil. € prevažovali náklady 3 978 mil. €. Z celkového počtu podnikov bolo 67 % ziskových a vytvorili zisk 166 mil. €.

Graf č. 8

- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
- 2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovčov a mäkkýšov
- 3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
- 4 Výroba mliečnych výrobkov
- 5 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
- 6 Výroba pečiva a múčnych výrobkov

- 7 Výroba kakaa, čokolády a cukrovín
- 8 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
- 9 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
- 10 Výroba vína
- 11 Výroba piva a sladu
- 12 Výroba nealkoholických nápojov

Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, VÚEPP
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podrobnejšie údaje o ekonomike potravinárskeho priemyslu sú v tabuľkách 13 - 15 v prílohe 10.

3. Výroba a agropotravinársky trh

3.1. Hrubá poľnohospodárska produkcia

Podľa predbežných údajov za rok 2013 klesla v medziročnom porovnaní hodnota hrubej poľnohospodárskej produkcie, vyjadrená v bežných cenách, o 6 % v dôsledku poklesu tak rastlinnej produkcie o 1,2 %, ako aj živočíšnej produkcie o 12 %. V štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie poklesol podiel živočíšnej produkcie (2,8 p. b.), ktorý dosiahol 41,6 %. Prevažoval podiel hrubej rastlinnej produkcie, ktorý medziročne vzrástol o 2,8 p. b. na úroveň 58,4 %.

Hrubá poľnohospodárska produkcia, ocenená v stálych cenách roku 2010 klesla o 5,6 % pri náraste rastlinnej produkcie o 1,7 % a poklese živočíšnej produkcie o 14,3 %. V stálych cenách štruktúra rastlinnej a živočíšnej produkcie bola rovnaká ako pri bežných cenách, pričom rastlinná produkcia vzrástla o 4,2 p. b. a živočíšna produkcia klesla o 4,2 p. b.

Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie v mil. €

Tabuľka 13

Hrubá poľnohospodárska produkcia	2012	2013*	Index 2013/2012	Štruktúra v %	
				2012	2013
Hrubá poľnohospodárska produkcia v bežných cenách	2 213,2	2 080,6	94,0	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1 230,6	1 215,7	98,8	55,6	58,4
živočíšna	982,6	864,9	88,0	44,4	41,6
Hrubá poľnohospodárska produkcia v stálych cenách roku 2010	1 861,1	1 756,9	94,4	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1 008,9	1 026,4	101,7	54,2	58,4
živočíšna	852,2	730,5	85,7	45,8	41,6

* pozn.: 2. odhad 2013

Prameň: ŠÚ SR, vyžiadané údaje, prepočty VÚEPP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o komoditnej štruktúre poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách v rokoch 2012 a 2013 je uvedený v tabuľke č. 16 v prílohe č. 10.

3.1.1. Rastlinná výroba

Produkčná plocha poľnohospodárskych plodín sa medziročne zvýšila o 0,1 % na 1 362,0 tis. ha. Pestovateľské plochy obilnín celkovo sa znížili o 2,9 %, zvýšili sa iba pestovateľské plochy raže o 43,7 % a kukurice na zrno o 9,3 %. Výraznejšie klesla výmera jačmeňa o 17,5 % (z toho sladovníckeho o 23,2 %) a výmera ovsa o 13,2 %. Výmera hustosiatych obilnín klesla medziročne o 7,1 % (40,9 tis. ha) na 539,7 tis. ha.

Výmera olejnín sa po dvoch rokoch poklesu zvýšila o 13,2 % na 254,8 tis. ha. Spomedzi nich sa zvýšila iba výmera repky o 27,2 % a sóje o 33,3 % (na 29,3 tis. ha), čo je najvyššia plocha za celé obdobie jej pestovania na Slovensku. Znížila sa výmera

slničnice o 8,5 %, horčice o 33,0 % a ľanu olejného o 17,7 %. Mak sa stal v posledných rokoch okrajovou plodinou, ktorej výmera medziročne klesla na 0,9 tis. ha.

Dynamika poklesu pestovateľských plôch strukovín výrazne zrýchlila. Produkčné plochy spolu klesli medziročne až o 38,7 % na 5,1 tis. ha. Plochy jedlých strukovín poklesli o 35,5 %, a to šošovice o 39,1 %, jedlého hrachu o 33,1 % a fazule o 53,0 %, pričom výmera kŕmnych strukovín klesla o 41,6 %. Príčiny poklesu záujmu o pestovanie strukovín sa dlhodobo opakujú. Ide predovšetkým o rizikovosť pestovania z dôvodu nestáleho počasia, kolísanie úrod, zvyšovanie nákladov a záujem o pestovanie ekonomicky lukratívnejších plodín.

Trend poklesu pestovateľských plôch zemiakov sa v roku 2013 zastavil a zemiaky boli zasadené na výmere 9,1 tis. ha, čo bolo medziročne viac o 0,6 %. Pokles výmery v posledných rokoch bol ovplyvnený hlavne cenovou nestabilitou. Výmera zemiakov v roku 2013 bola dôsledkom predchádzajúcej dlhej zimy a neúrody v niektorých častiach Európy a vyššej ceny na trhu.

Pestovateľské plochy kŕmnych okopanín medziročne klesli o 29,0 %, z toho kŕmnej repy o 21,3 %. Výmera objemových krmovín spolu, pestovaných na ornej pôde sa znížila o 0,9 %. Z jednoročných krmovín najviac klesla výmera jarných strukovinoobilných miešaniek (o 4,6 %) a kukurice na zeleno a siláž (o 1,4 %). Z viacročných krmovín klesla najviac výmera ďatelinových a lucernotravných miešaniek (o 5,7 %), pričom výmera lucerny sa medziročne zvýšila o 3,5 %. Medziročne sa zvýšila i pestovateľská plocha cukrovej repy o 2,7 %.

Čo sa týka štruktúry celkového osevu, najväčší podiel pripadal na obilniny (56,8 %), objemové krmoviny (19,4 %) a na olejniny (18,7 %). Na znížení pestovateľskej výmery obilnín (o 1,7 p. b.) sa podieľal najmä pokles výmery jačmeňa a ovsa. Na zvýšení podielu olejní (o 2,2 p. b.) sa podieľala sója a repka. Podiel výmery zemiakov ani cukrovej repy sa nezmenil.

Štruktúra osevu hlavných plodín na osiatej pôde

v %

Tabuľka 14

Plodina	Skutočnosť		Rozdiel
	2012	2013	2013-2012
Obilniny spolu	58,5	56,8	-1,7
z toho: pšenica	28,6	27,0	-1,6
jačmeň	10,9	9,0	-1,9
kukurica	15,6	17,0	1,4
raž	1,2	1,7	0,5
Cukrová repa technická	1,5	1,5	0,0
Zemiaky	0,7	0,7	-0,0
Olejniny spolu	16,6	18,7	2,1
z toho: repka olejná	7,9	10,1	2,2
slničnica	6,7	6,1	-0,6
Strukoviny na zrno	0,6	0,4	-0,2
Zelenina konzumná*	0,7	0,5	-0,2

Prameň: Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami, ŠÚ SR, * na ornej pôde, bez odhadu za domáce záhradky

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

I napriek kolísavému priebehu počasia sa úrodnosť obilnín medziročne zvýšila o 17,2 %, olejní o 18,6 %, strukovín o 40,3 %, viacročných krmovín na ornej pôde o 11,2 %, cukrovej repy o 24,2 %, hrozna o 6,4 %, jahôd o 81,6 %, zeleniny o 23,7 %. Zima bohatá na zrážky (december - február) priala oziminám. Výrazne sa zvýšila úrodnosť pšenice ozimnej o 39,6 %, jačmeňa o 34,6 %, raže o 22,9 % a repky ozimnej o 36,6 %. Nedostatok vlhky v letných mesiacoch sa však negatívne prejavil na poklese úrodnosti kukurice o 8,0 %, zemiakov o 1,2 %, jednoročných krmovín o 10,8 %, kŕmnych okopanín o 7,3 %.

Na výšku produkcie vplývala okrem počasia i zmena výmery pestovateľských plôch (raž, jačmeň, repka, slnečnica, skoré zemiaky, jahody, strukoviny, mak) a dodržiavanie osevných postupov. Studené počasie v apríli (mrazy, sneh) negatívne ovplyvnilo najmä úrodu plodín siatych na jar. Najväčší prepád bol pri pšenici jarnej o 23,4 % a jačmeni o 10,6 %. Celkovo sa v roku 2013 zvýšila produkcia obilnín o 12,4 %, z toho pšenice o 32,1 %, raže o 75,0 %, triticales o 17,4 %. Produkcia olejní sa zvýšila o 34,8 %, z toho repky o 75,9 %, a maku dvojnásobne. Z ďalších plodín sa produkcia skorých zemiakov zvýšila o 99,9 %, cukrovej repy o 28,0 %, jahôd (viac ako trojnásobne), hrozna o 1,4 %. Z obilnín klesla produkcia ovsa o 9,2 %, jačmeňa o 5,2 % a kukurice na zrno o 4,0 %. Produkcia strukovín na zrno klesla o 10,8 %, z toho fazule jedlej o 36,9 %, šošovice o 31,4 %. Veľmi suchý júl a august zapríčinil pokles produkcie zemiakov spolu o 0,7 %, jednoročných krmovín na ornej pôde o 3,3 %.

Úroda ovocia v sadoch bola vyššia o 6,6 %, z toho jablko o 3,1 %, broskyň o 20,0 %. Výšku úrody ovplyvnilo už chladné počasie v čase kvitnutia stromov, čo sa prejavilo v menšom počte plodov. Pri zelenine sa síce znížili zberové plochy, ale zvýšením hektárových úrod sa zvýšila produkcia o 20,0 %. Na zvýšení produkcie muštového hrozna o 2,3 % sa podieľalo predovšetkým zvýšenie hektárových úrod a kvalitu a dozrievanie hrozna negatívne ovplyvnilo zamračené a daždivé počasie na jeseň.

Zberové plochy a hektárové úrody hlavných plodín

Tabuľka 15

Plodina	Zberové plochy v tis. ha		Index	Hektárové úrody v t.ha ⁻¹		Index
	2012	2013	2013/2012	2012	2013	2013/2012
Obilniny spolu	792,8	759,8	95,8	3,83	4,49	117,2
z toho: pšenica	388,1	367,7	94,7	3,29	4,58	139,2
jačmeň	148,0	121,3	82,0	3,18	3,68	115,7
kukurica	212,3	221,5	104,3	5,51	5,07	92,0
Cukrová repa tech.	19,7	20,3	103,0	45,31	56,29	124,2
Zemiaky	8,9	9,0	101,1	18,54	18,32	98,8
Olejníny spolu	223,1	253,3	113,5	2,04	2,42	118,6
z toho: repka olejná	106,8	136,6	127,9	1,99	2,74	137,7
slnečnica	90,1	84,1	93,3	2,19	2,33	106,4
Strukoviny spolu	7,3	4,6	63,0	1,39	1,95	140,3
Kŕmne okopaniny	0,5	0,4	80,0	29,64	27,48	92,7
Ovocie*	5,3	5,3	100,0	9,66	10,06	104,1
z toho: jablká	2,9	2,8	96,6	15,40	16,40	106,5

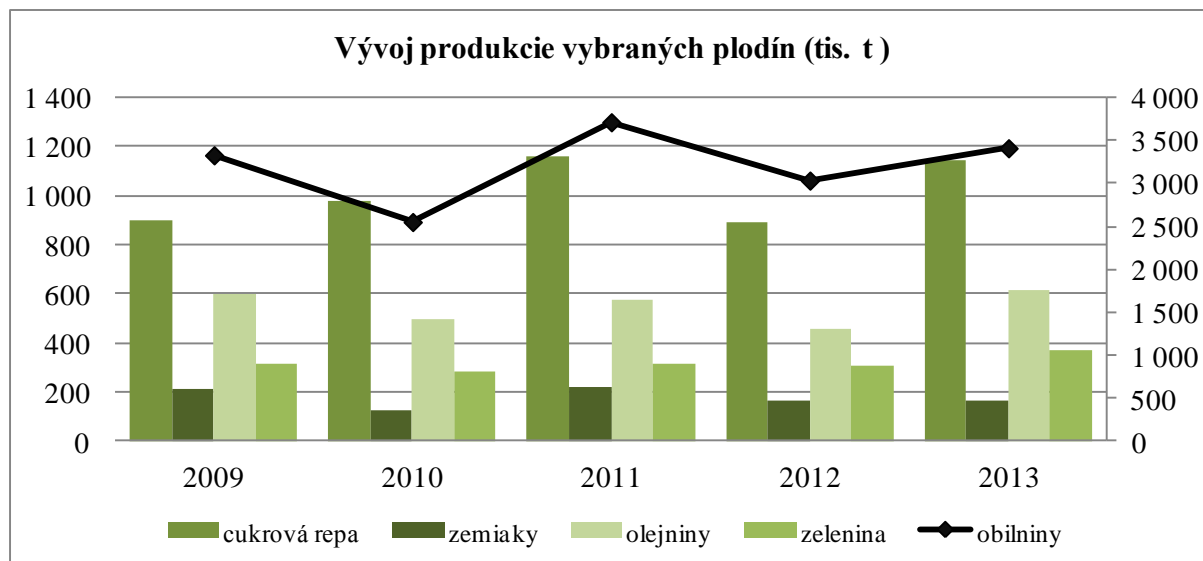
broskyne	0,5	0,5	100,0	3,90	4,90	125,6
Zelenina konzumná	29,2	28,3	96,9	10,62	13,14	123,7
z toho: rajčiaky	3,0	2,9	96,7	15,01	15,23	101,5
kapusta **	4,4	4,6	104,5	12,90	25,84	200,3
Mušťové hrozno	10,4	9,9	95,2	4,99	5,32	106,6

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSUP

*údaje za ovocné sady, ** kapusta = biela a červená spolu

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 9

Prameň: ŠÚ SR,

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia hlavných plodín

v tis. t, index v %

Tabuľka 16

Plodina	Skutočnosť		
	2012	2013	Index 2013/2012
Obilniny spolu	3 035,8	3 412,0	112,4
z toho: pšenica	1 275,3	1 684,3	132,1
jačmeň	470,5	446,0	94,8
kukurica na zr.	1 170,4	1 123,3	96,0
Cukrová repa tech.	894,5	1 144,6	128,0
Zemiaky	165,7	164,5	99,3
Olejníny spolu	454,3	612,4	134,8
z toho: repka olejná	212,6	374,0	175,9
slnečnica	197,2	195,7	99,2
Strukoviny spolu	10,1	9,0	89,1

kŕmne okopaniny	14,9	10,0	67,1
Ovocie*	50,3	53,6	106,6
z toho: jablká	44,5	45,9	103,1
broskyne	2,0	2,4	120,0
Zelenina	310,1	372,2	120,0
Z toho: rajčiaky	44,4	44,9	101,1
kapusta**	57,0	118,7	208,2
Mušťové hrozno	51,6	52,8	102,3

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSUP

*údaje za ovocné sady, ** kapusta = biela a červená spolu

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Hospodársky rok 2012-13 sa vyznačoval veľmi premenlivým počasím. Zima bola teplotne normálna, ale vývoj zrážok v priebehu zimy gradoval, čo vyústilo na niektorých miestach do extrémnych mesačných úhrnov. Najchladnejší bol december. Mesiace január a február boli teplotne nadpriemerné s kladnými odchýlkami 0 až +2 °C. V apríli teplé obdobie vystriedalo chladné zimné počasie so snehom a mrazmi. V máji zasiahli Slovensko prudké dažde, ktoré podmáčali založené porasty a v niektorých lokalitách došlo i k likvidácii porastov. Sneh a kolísanie teplôt vytvorili v niektorých lokalitách podmienky pre šírenie chorôb ako plesní, hniloby a škvrnitosti. Stúpla i zaburinenosť porastov. Zatiaľ, čo sa oziminy vyvíjali rýchlo, výsev jarných plodín bol komplikovaný, čoho výsledkom bol nerovnaký stupeň vývoja v jednotlivých fázach vegetácie. Zmena počasia na začiatku leta priniesla horúčavy a sucho. Koncom júla bola na Slovensku nameraná najvyššia minimálna nočná teplota vzduchu (od roku 1992), ktorá neklesla pod 27,3 °C. Teplé počasie umožnilo rýchle napredovanie zberu úrody hustosiatych obilnín, ale vlhový deficit sa prejavil na úrode a kvalite jesenných plodín, najmä pri cukrovej repe, slnečnici, zemiakoch pestovaných bez závlah a kukurici na zrno, ktorej časť plôch museli pestovatelia zosilážovať.

Ponuka a dopyt po rastlinných komoditách

V hodnotenom období sa najviac zvýšila ponuka repky olejnej (61,3 %), obilnín spolu (5,2 %), z toho pšenice (16,5 %), jačmeňa (2,1 %) a raže (46,7 %), zeleniny (11,4 %), väčšinou ako dôsledok medziročného zvýšenia produkcie. Mierne sa zvýšila ponuka jačmeňa (2,1 %), slnečnice (1,0 %), vína (0,7 %) a ovocia (0,6 %). Z hlavných plodín sa najviac znížila ponuka strukovín (15,4 %), kukurice na zrno (7,6 %) a zemiakov (0,4 %), na ponuke ktorých sa najviac prejavil pokles produkcie. Pri strukovinách bolo znižovanie ponuky hlavne dôsledkom dlhodobého znižovania pestovateľských plôch, a klesajúcej kŕmnej spotreby. Pri kukurici a zemiakoch bola výška ponuky závislá predovšetkým od produkcie.

Zatiaľ čo pri obilninách, strukovinách a víne ponuka prevyšovala dopyt, pri repke, slnečnici, zemiakoch, ovocí a zelenine sa ponuka vyrovnala dopytu. Podiel domácej produkcie prevyšoval spotrebu len pri obilninách, z toho pri pšenici, kukurici, ďalej pri repke olejnej a slnečnici. Sebestačnosť Slovenska sa zvýšila pri obilninách celkom (8,1 %), repke (75,7 %), zelenine (15,1 %), víne (4,2 %), strukovinách (2,6 %) a zemiakoch (0,9 %).

Ponuka obilnín na potravinárske a kŕmne účely bola na našom trhu dostatočná, pričom sa na celkovej ponuke obilnín najviac podieľala pšenica a kukurica. Podiel pšenice sa medziročne zvýšil na 45,5 %, podiel kukurice klesol na 35,8 %. Objem potravinárskej spotreby sa medziročne zvýšil o 1,5 %, na čom sa podieľalo zvýšenie potravinárskej spotreby pšenice, raže i kukurice. V dôsledku pretrvávajúcej nepriaznivej situácie v živočíšnej výrobe opäť i keď miernejším tempom, klesla kŕmna spotreba obilnín o 3,5 %. K významnejšej zmene došlo pri ostatnej spotrebe obilnín, ktorá sa zvýšila medziročne o 28,2 %. Išlo najmä o spotrebu kukurice a pšenice na energetické účely. Situácia v spracovaní repky a slnečnice sa nezmenila. Redukciou spracovateľských kapacít v potravinárskom priemysle sa znížila domáca spotreba, zvýšil sa vývoz mimo územia SR a časť produkcie repky sa spracovala na bionaftu.

Dôkazom kvality slovenských vín je medziročné zvýšenie dopytu po víne o 3,5 % a sebestačnosti o 4,2 %.

Ponuka a dopyt základných poľnohospodárskych výrobkov v SR v hospodárskom roku 2013-2014 (predbežné údaje)

Tabuľka 17

Druh výrobku	MJ	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Produkcía **	Spotreba	Podiel produkcie k spotrebe (%)
Obilniny spolu	tis. t.	4 484	4 048	436	3 412	2 752	124,0
z toho: pšenica	tis. t.	2 040	1 822	218	1 684	1 160	145,2
jačmeň	tis. t.	591	570	21	446	477	93,5
kukurica	tis. t.	1 607	1 520	87	1 123	1 010	111,2
Repka olejná	tis. t.	484	484	0	374	210	178,1
Slnečnica	tis. t.	209	209	0	196	15	1 306,7
Zemiaky*	tis. t.	266	266	0	169	265	63,8
Strukoviny	tis. t.	22	18	4	9	13	69,2
Ovocie spolu ***	tis. t.	150	150	0	67	116	57,8
Zelenina	tis. t.	624	624	0	372	410	90,7
Víno	tis. hl	1 279	944	335	357	723	49,4

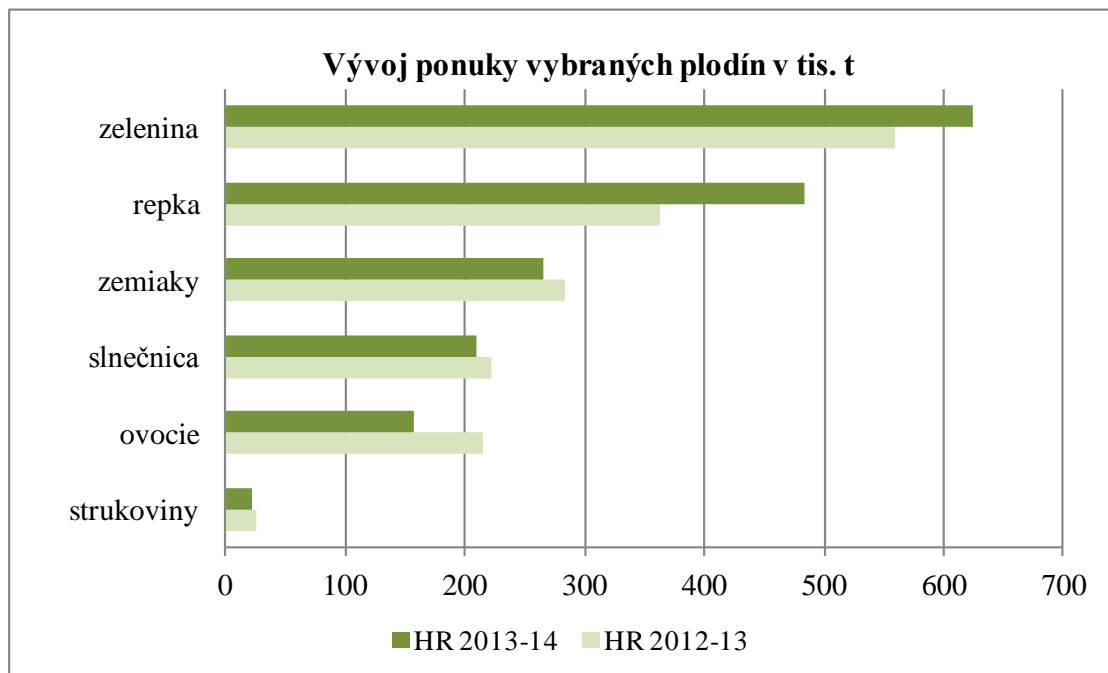
Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, VÚEPP Bratislava, ÚKSUP

Poznámka: *štatistický údaj o zásobách sa nevyskytuje

**skutočnosť

***ovocie mierneho pásma. Údaje za samozásobiteľov nie sú k dispozícii.

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, VÚEPP Bratislava

Poznámka: HR – hospodársky rok

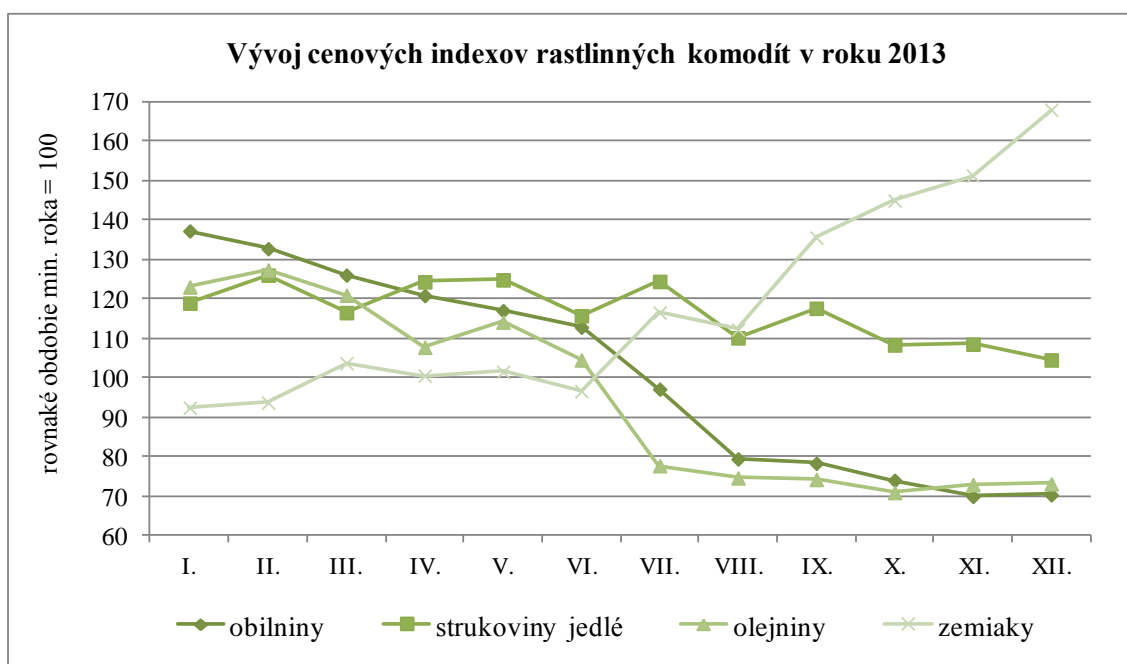
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vývoj cien

V roku 2013 klesli ceny komodít rastlinnej výroby (bez ovocia a zeleniny) o 11,5 %. Výrazný pokles cien rastlinných komodít sa prejavil v druhom polroku 2013, najmä u obilnín a olejnin. Najvýraznejší medziročný pokles zaznamenali ceny semien slnečnice (25,6 %), repky olejnej (23,4 %), raže (20,1 %), potravinárskej pšenice (12,2 %) a sóje (11,7 %). Na rozdiel od predchádzajúceho roka, kedy ceny zemiakov výrazne klesli, v roku 2013 ich ceny stúpili o 17,8 %, hlavne po zbere novej úrody. Výrazný nárast zaznamenali aj ceny strukovín (14,2 %), najmä ceny jedlého hrachu (18,8 %). Cena cukrovej repy sa medziročne zvýšila o 9,8 %.

Ceny zeleniny medziročne stúpili o 12,5 %. Na raste cien zeleniny sa podieľali najmä ceny šalátových uhoriek (62,1 %), bielej kapusty (27,2 %), červenej dyne (20,4 %), kalerábu s vňaťou (19,4 %), petržlenu bez vňate (16,6 %) a petržlenu s vňaťou (14,1 %). Mierne klesli ceny červenej repy (5,8 %), karotky a mrkvy bez vňate (4 %) a konzumných rajčiakov (3,8 %).

Ceny ovocia, orechov a korenín sa v roku 2013 znížili v priemere o 0,6 %. Najvýraznejšie klesli ceny jablák (5,8 %), višní (5,7 %) a sliviek (5,5 %), naopak, najviac stúpili ceny marhúľ (5,9 %) a hrozna (5,4 %).

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj zberových plôch, hektárových úrod a produkcie uvádzajú tabuľky 17 - 18 v prílohe 10.

3.1.2. Živočíšna výroba

Počty hospodárskych zvierat, ich reprodukcia, produkcia a predaj živočíšnych výrobkov

V chove **hovädzieho dobytká** v roku 2013 nedošlo k zásadným zmenám. Medziročne mierne klesol počet dobytká spolu i počet kráv, naopak počet dojčiacich kráv vzrástol. Ku koncu roka 2013 bolo v SR 467,2 tis. ks hovädzieho dobytká, čo bolo medziročne o 4,4 tis. ks menej (0,9 %). Stavby kráv dosiahli úroveň 199,2 tis. ks, t. j. o 2,3 tis. ks (1,2 %) medziročne menej. Klesajúci trend stavov dojníc pokračoval aj v roku 2013, keď ich počet dosiahol 145,7 tis. ks, t. j. o 5,2 tis. ks (3,5 %) menej ako pred rokom. Naopak stavby dojčiacich kráv sa v priebehu roka výrazne zvýšili, ich počet vzrástol o 2,8 tis. ks (5,6 %) a na konci roka 2013 dosiahol 53,5 tis. ks. Podiel dojčiacich kráv na celkovom počte kráv vzrástol medziročne z 25,2 % na 27,1 %.

Vo výkrme hovädzieho dobytká bolo 48,9 tis. ks dobytká, čo bolo o 2,5 tis. ks (4,9 %) menej ako pred rokom. K výraznému poklesu počtov došlo v hmotnostných kategóriách do 250 kg, od 251 do 350 kg a od 451 do 500 kg.

Ukazovatele reprodukcie základného stáda a reprodukčné vlastnosti dobytká sa medziročne zhoršili. Znížilo sa percento pripustených kráv, klesol podiel preradených jalovic do stavu kráv a zároveň sa výrazne zvýšilo percento brakovania kráv. Naopak, mierne sa zvýšilo percento pripustených jalovic, ale klesol úhyn kráv a teliat. Mierne sa zhoršili aj ukazovatele pôrodnosti. Klesol počet narodených teliat na 100 kráv a taktiež aj počet odchovaných teliat na 100 kráv o 0,7 ks. Priemerné denné prírastky hmotnosti dobytká vo výkrme sa medziročne zvýšili len o 0,002 kg/KD a za rok dosiahli 0,758 kg na kus a deň.

Pozitívny vývoj bol v mliekovej úžitkovosti, ktorá medziročne mierne vzrástla o 38,7 kg (0,6 %) na 6 334,2 kg mlieka na dojnica a rok.

Značný pokles priemerného počtu dojníc aj napriek miernemu zvýšeniu mliekovej úžitkovosti na dojnica spôsobil, že výroba kravského mlieka sa medziročne výrazne znížila o 25,5 tis. t (2,7 %) a dosiahla 933,9 tis. t. V priebehu roka 2013 prvovýrobcovia mlieka celkovo zobchodovali 849,1 tis. t kravského mlieka. Objem dodávok mlieka tvoril 826,6 tis. t (97,4 %) a priamy predaj 22,5 tis. t (2,6 %). Celkový predaj mlieka sa medziročne znížil o 23,1 tis. t (2,7 %). Objem dodávok sa medziročne znížil o 24,6 tis. t (2,9 %) a priamy predaj vzrástol o 1,5 tis. t (7,1 %).

V roku 2013 sa z podnikov, zapísaných v Registri fariem ŠÚ SR, predalo 50 103 t ž. hm. jatočného hovädzieho dobytku, čo predstavuje medziročný nárast až o 3,5 tis. t ž. hm. (7,5 %). Výrazne sa zvýšil predaj jatočných teliat, ktorých sa predalo až 20,9 tis. ks s celkovou hmotnosťou 1 534,5 t ž. hm., čo bolo až o 28,7 % viac ako v predchádzajúcom roku.

Na slovenských bitúnkoch sa v priebehu roka 2013 zabilo celkom 35 773 ks jatočného hovädzieho dobytku, z čoho bolo 18 974 kráv, 1 248 teliat, 2 690 jalovic a 12 402 býkov. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat bola 9 530 t. Medziročne počet zabíj jatočného HD klesol o 1 040 ks, čo predstavuje 229 t (pokles o 2,3 % jat. hm.). Súčasne sa, podľa údajov z Registra zvierat (CEHZ), v domácnostiach zabilo 10 864 ks dobytku, čo bolo 2 068 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia v roku 2013 dosiahla úroveň 23 364 t hovädzieho mäsa, čo bolo o 2 627 t (12,7 %) viac ako pred rokom.

Priaznivý vývoj odbytových cien v roku 2013 prispel k stabilizácii situácie v **chove ošípaných** na Slovensku. Podľa PS SR, š. p. bol k 31.3.2014 dosiahol počet fariem so zaregistrovanými ošípanými 1 551 a z toho počet fariem so zaregistrovanými prasnicami 1 100 (pokles o 0,8 a 2,3 %).

Celkový počet ošípaných dosiahol 622,3 tis. ks a medziročne sa znížil o 10,0 tis. ks (1,6 %). Počet prasníc vzrástol o 0,5 tis. ks (1,1 %) a dosiahol 41,1 tis. ks. Počet ošípaných vo výkrme a predvýkrme bol medziročne nižší o 14,5 tis. ks (o 3,5 %). Najvyšší počet ošípaných vo výkrme bol v 3. štvrtroku. Vo 4. štvrtroku 2013 došlo k medziročnému poklesu počtu ošípaných vo výkrme, s výnimkou hmotnostnej kategórie 51 – 80 kg a taktiež aj prasiatok do 20 kg, vo všetkých hmotnostných kategóriách.

Úžitkovosť sa značne zlepšila. Výrazne vzrástlo pripúšťanie prasničiek i prasníc, ale zároveň sa znížil prevod prasničiek do stavu prasníc. Brakovanie prasníc medziročne vzrástlo z 37,6 % na 40,5 %. Úhyn prasníc sa medziročne podstatne znížil. Pozitívny vývoj bol aj v pôrodnosti. Aj vďaka zvýšeniu počtu vrhov na prasnicu stúpol počet narodených prasiat na 1 prasnicu (2,53 ks) a zvýšil sa počet narodených prasiat na jeden vrh. Zvýšil sa úhyn prasiatok. Zhoršenie úžitkovosti nastalo v priemerných denných prírastkoch vo výkrme a predvýkrme ošípaných, kde sa prírastok medziročne znížil o 0,025 kg na KD.

Predalo sa 75 671 t jatočných ošípaných v živej hmotnosti, t. j. o 3 030 t (o 4,2 %) viac ako v roku 2012. Z celkového predaného množstva tvorili prasnice až 4,3 %, pričom v roku 2012 len 3,9 % hmotnosti. V roku 2013 sa na slovenských bitúnkoch zabilo 573 902 ks jatočných ošípaných v preberacej hmotnosti 66 020 t, čo predstavuje 52 398 t jat. hm. Z tohto

množstva bolo 563 277 ks z výkrmu, čo bolo 98,1 % zo všetkých zabitých ošípaných, o preberacej hmotnosti 63 793 ton (96,6 % z celkovej hmotnosti). Medziročne sa zabilo menej o 30,4 tis. ks (o 5,0 %) ošípaných, v jatočnej hmotnosti menej o 1 758 ton (3,2 %). Odhadované samozásobenie domácností v roku 2013 bolo 10 675 ton jatočnej hmotnosti. Hrubá domáca produkcia, vďaka enormnému exportu živých zvierat, dosiahla 75 781 t bravčového mäsa. Dovoz živých zvierat sa na tejto produkcii podieľal 62,9 % a vývoz 79,6 %.

Počet hydiny spolu dosiahol 10 969 tis. ks, a klesol o 7,4 % (880,9 tis. ks). Z toho počet sliepok dosiahol 5 680,9 tis. ks, t.j. o 9,3 % (584,6 tis. ks) menej ako pred rokom. Podiel sliepok na celkovom počte hydiny sa mierne znížil na 51,8 % (1,1 p. b.). Výrazne sa znížil počet kurčiat na chov (40,0 %) ako aj na výkrm (0,3 %). Medziročne sa zvýšili stavy kačíc (15,4 %), husí (7,3 %) a moriek (5,6 %).

Predalo sa 40 127,3 tis. ks hydiny, čo bolo medziročne viac o 495,3 tis. ks (1,2 %) a 84 906 t ž. hm. (2,3 %). Predaj kačíc v tonách sa znížil až o 14,9 % a predaj husí o 3,6 %, naopak zvýšil sa predaj kurčiat o 2,1 %, sliepok o 7,3 % a moriek o 1,9 %.

Štruktúra vyprodukovanej jatočnej hydiny sa vyvíjala v prospech sliepok. Podiel jatočných sliepok sa zvýšil na 5,7 %. Podiel jatočných kurčiat medziročne klesol na 92,7 %, podiel jatočných moriek zostal nezmenený na úrovni 1,5 %. Podiel jatočných kačíc dosiahol 0,07 %, a husí 0,04 %. Výrazný pokles početných stavov sliepok (9,3 %) ako aj úžitkovosti na nosnicu (5,9 %) sa prejavil v medziročnom poklese celkovej produkcie slepačích vajec (konzumných i násadových) o 7,8 %, t. j. až o 98,3 mil. ks. Počet nosníc konzumných vajec v intenzívnych chovoch výrazne klesol až na 2 194,3 tis. ks (pokles o 22,2 %), pričom produkcia slepačích konzumných vajec sa medziročne znížila o 15,1 % na 676,6 mil. ks. Výroba slepačích násadových vajec dosiahla v intenzívnych chovoch úroveň 118,7 mil. ks, čo predstavuje medziročný nárast o 0,6 %, t. j. o 0,7 mil. ks.

V **chove oviec** bol medziročne negatívny vývoj. Ku koncu roka 2013 bolo na Slovensku 389,4 tis. ks oviec, čo bolo až o 9,7 tis. ks (2,4 %) menej ako pred rokom, pričom početné stavy bahníc sa medziročne znížili o 0,6 %. Väčšina ukazovateľov plodnosti bahníc a ich úžitkovosti sa medziročne zhoršila. Medziročne klesol prevod jariet do stavu bahníc, kleslo brakovanie pri nezmenenom úhyne bahníc. Napriek miernemu poklesu úhynu jahniat, počet narodených ako aj odchovaných jahniat na 100 bahníc bol pod úrovňou roku 2012. Priemerná striž na 1 ostrihanú ovцу za rok dosiahla len 1,3 kg vlny, čo bolo na úrovni roku 2012.

V roku 2013 sa predalo 2 771 ton ž. hm. jatočných oviec vrátane jahniat, čo bolo o 20 ton ž. hm. (0,7 %) medziročne viac. Celkovo sa predalo 136,8 tis. ks jatočných jahniat (1 798 ton ž. hm.), čo bolo o 4,1 tis. ks viac ako pred rokom.

Na slovenských bitúnkoch bolo zabitých 70 957 ks jatočných oviec spolu, z toho 64 110 ks jahniat a 6 847 ks ostatných jatočných oviec. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat dosiahla 499,9 t. Medziročne sa na bitúnkoch zabilo o 11,8 % menej jatočných oviec a celková jatočná hmotnosť bola nižšia o 10,9 %. Na samozásobenie sa spotrebovalo 427,8 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia ovčieho mäsa dosiahla 1 257 t, a zvýšila sa o 0,4 %.

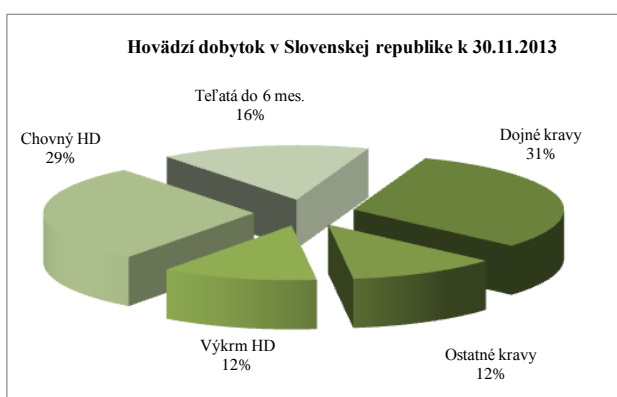
Produkcia ovčieho mlieka na jednu bahnicu sa medziročne zvýšila o 0,4 kg a celková produkcia ovčieho mlieka bola medziročne vyššia o 179 tis. kg (1,8 %). Predalo sa 9 721 t, čo bolo medziročne viac až o 431 t (4,6 %). Z toho bol predaj do vlastných prevádzok 3 017,8 tis. t mlieka (29,9 %). Odhad samozásobenia bol 1 000 t mlieka. Celková produkcia ovčieho mlieka bola na úrovni 11 102 t. Produkcia ovčej vlny v pote dosiahla 480 t, a v porovnaní s rokom 2012 bola nižšia o 1,0 %.

V roku 2013 bolo v SR 35,5 tis. ks **kôz a capov** spolu a z toho 26,1 tis. ks kôz matiek. Stavy kôz a capov spolu sa medziročne zvýšili o 0,6 tis. ks (1,8 %) a kôz matiek o 0,5 tis. ks (2,1 %). Na Slovensku sa chovalo 9 plemien kôz, ale najmä koza biela krátkosrstá. Reprodukcia na jednu bielu kozu dosiahla 1,49 ks kozliat s medziročným poklesom o 0,09 ks). V dôsledku zvýšenia mliekovej úžitkovosti kôz vo veľkochovoch odhadovaná produkcia kozieho mlieka medziročne vzrástla o 582,2 tis. litrov (4,3 %). Celkom sa nadojilo 45,8 t kozieho mlieka, t.j. až o 39,1 t (46,0 %) menej ako v roku 2012.

V porovnaní s rokom 2012, bol predaj jatočných kôz v SR v roku 2013 až o 6,23 t ž. hm. vyšší (435,7 %). Na slovenských bitúnkoch neboli vykonané žiadne porážky jatočných kôz. Hrubá domáca produkcia kozieho mäsa, tvorená prevažne zo samozásobenia, dosiahla 257,8 t jat. hm. a medziročne klesla o 0,2 %.

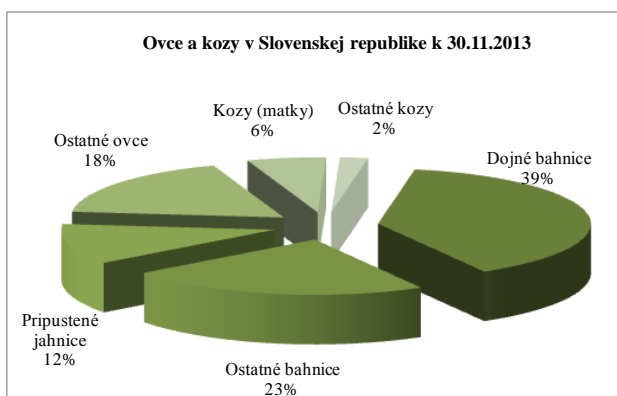
V tabuľke 19 v prílohe 10 sú uvedené stavy hospodárskych zvierat zo Súpisu hospodárskych zvierat ŠÚ SR k 30.11.2013.

Graf 12

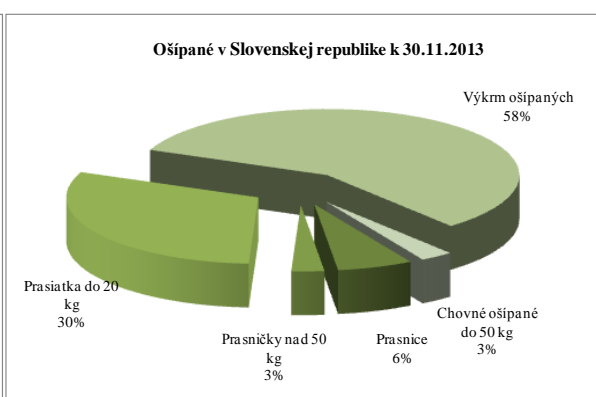
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 14

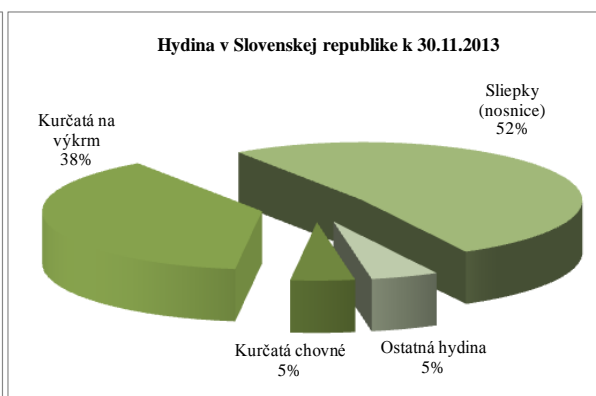
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 13

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 15

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Produkcia živočíšnych výrobkov v SR

Tabuľka 18

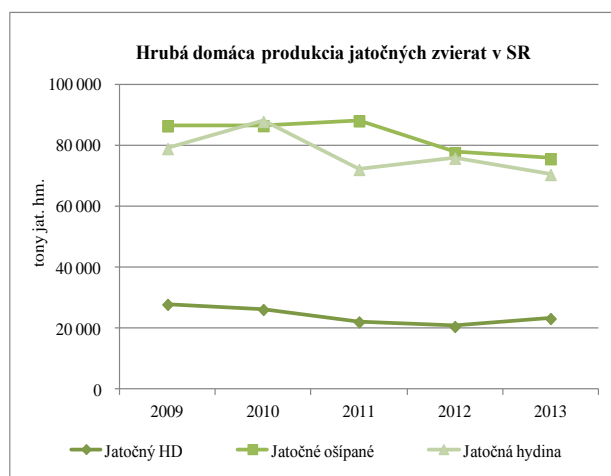
Komodita		M. J.	Skutočnosť			Index
			2011	2012	2013	2013/2012
Jatočné zvieratá spolu ^{*)}		t jat. hm.	111 889	100 014	100 660	100,6
z toho:	jat. HD	t jat. hm.	22 246	20 737	23 364	112,7
	jat. ošípané	t jat. hm.	88 197	77 767	75 781	97,4
	jat. ovce	t jat. hm.	1 188	1 252	1 257	100,4
	jat. kozy	t jat. hm.	258	258	258	99,8
Jatočná hydina ^{*)}		t jat. hm.	72 253	75 940	70 596	93,0
Mlieko kravské		t	928 315	959 418	933 887	97,3
Vajcia slepačie		tis. ks	1 242 487	1 261 036	1 162 742	92,2
Ovčie mlieko		t	10 293	10 923	11 102	101,6
Vlna ovčia		t	688	635	630	99,2

Prameň: Živočíšna výroba a predaj výrobkov z prvovýroby, ŠÚ SR, Výkaz BM (MP SR) 1-12, Odhad samozásobenia, Colné riaditeľstvo SR

^{*)} Hrubá domáca produkcia = zabitia na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 16

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 17

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ukazovatele reprodukcie základného stáda hospodárskych zvierat v SR a vybrané ukazovatele úžitkovosti sú uvedené v tabuľkách č. 20 - 21 v prílohe č. 10.

Ponuka, dopyt a systém obchodovania so živočíšnymi komoditami

Ponuka všetkých živočíšnych produktov, s výnimkou vajec sa medziročne zvýšila. Celková ponuka všetkých druhov mias dosiahla 429,6 tis. ton a vzrástla až o 8,4 %. Dopyt po živočíšnych komoditách kopíroval vývoj celkovej ponuky. Medziročne vzrástol dopyt po všetkých druhoch mäsa, najmä po konskom mäse (26,8 %), po hovädzom mäse (19,0 %) a bravčovom mäse (9,9 %). Celkový dopyt po mäse všetkých druhov zvierat v porovnaní s ponukou bol nižší o 1,6 %, u kravského mlieka o 1,4 % a u konzumných vajciach o 1,2 %.

Celková produkcia mäsa medziročne poklesla (2,7 %), v dôsledku zníženia produkcie hydínového (7,0 %), bravčového mäsa (2,6 %) a kozieho mäsa (0,2 %), pričom medziročne sa

zvýšila produkcia hovädzieho (12,7 %) a ovčieho mäsa (0,4 %),. Zároveň medziročne poklesla aj produkcia mlieka (2,7 %), ako aj produkcia konzumných vajec (8,7 %).

Celková domáca produkcia mäsa sa na celkovej ponuke podieľala len 39,9 %, pričom v roku 2012 to bolo 44,4 %. Z jednotlivých druhov mias najvýraznejšie pokrývala domáca produkcia ponuku kozieho (na 97,4 %) a ovčieho mäsa (na 93,8 %). Pri hovädzom mäse tvorila domáca produkcia 61,0 % z ponuky, pri hydinovom mäse 43,0 % a pri bravčovom mäse len 33,6 %. Výrazný rozdiel bol aj pri kravskom mlieku (62,1 %), ako aj u konzumných vajciach, u ktorých bola ponuka krytá domácou produkciou na 84,1 %.

Celková odhadovaná spotreba mäsa sa v roku 2013 medziročne zvýšila o 2,6 %, výrazne sa zvýšila domáca spotreba konského (57,9 %), hovädzieho (24,8 %) a hydinového mäsa (o 10,4 %). Pokles v odhadovanej spotrebe bol len u ovčieho (3,6 %) a bravčového mäsa (4,9 %). Z domácej produkcie bola celková spotreba mäsa krytá na 69,0 %, čo bolo v porovnaní s rokom 2012 menej o 3,7 p. b. Medziročný nárast spotreby bol aj v spotrebe kravského mlieka (o 1,9 %), pričom jeho produkcia prevyšovala spotrebu o 5,2 %. Podobný vývoj bol v spotrebe konzumných vajec, kde spotreba medziročne vzrástla o 1,2 %.

Ponuka a dopyt živočíšnej produkcie v roku 2013

Tabuľka 19

Ukazovateľ	M. J.	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Domáca produkcia	Domáca spotreba	Podiel produkcia/spotreba (%)
HD	t jat. hm.	38 321	38 119	202	23 364	22 208	105,2
Ošipané	t jat. hm.	225 289	223 044	2 244	75 781	133 871	56,6
Ovce	t jat. hm.	1 340	1 340	0	1 257	546	230,0
Kozy	t jat. hm.	265	265	0	258	264	97,8
Hydina	t jat. hm.	164 331	159 796	4 535	70 596	91 341	77,3
Kone	t jat. hm.	67	67	0	0	56	0,0
Mlieko kravské	t	1 503 560	1 482 138	21 422	933 887	887 376	105,2
Konzumné vajcia	tis. ks	1 228 360	1 213 510	14 850	1 033 577	1 145 145	90,3

Prameň: ŠÚ SR; BM (MP SR) 6-12; ML (MP SR) 6-12; Zahraničný obchod - dopočty MPRV SR, Spotreba - odhad
Vpracoval: NPPC - VÚEPP

Živočíšne komodity boli v roku 2013 organizované a regulované v súlade s Nariadením Rady ES č. 1234/2007 z 22. októbra 2007 o vytvorení spoločnej organizácie poľnohospodárskych trhov a o osobitných ustanoveniach pre určité poľnohospodárske výrobky (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov), ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s výrobkami, určených sektorov v znení neskorších predpisov.

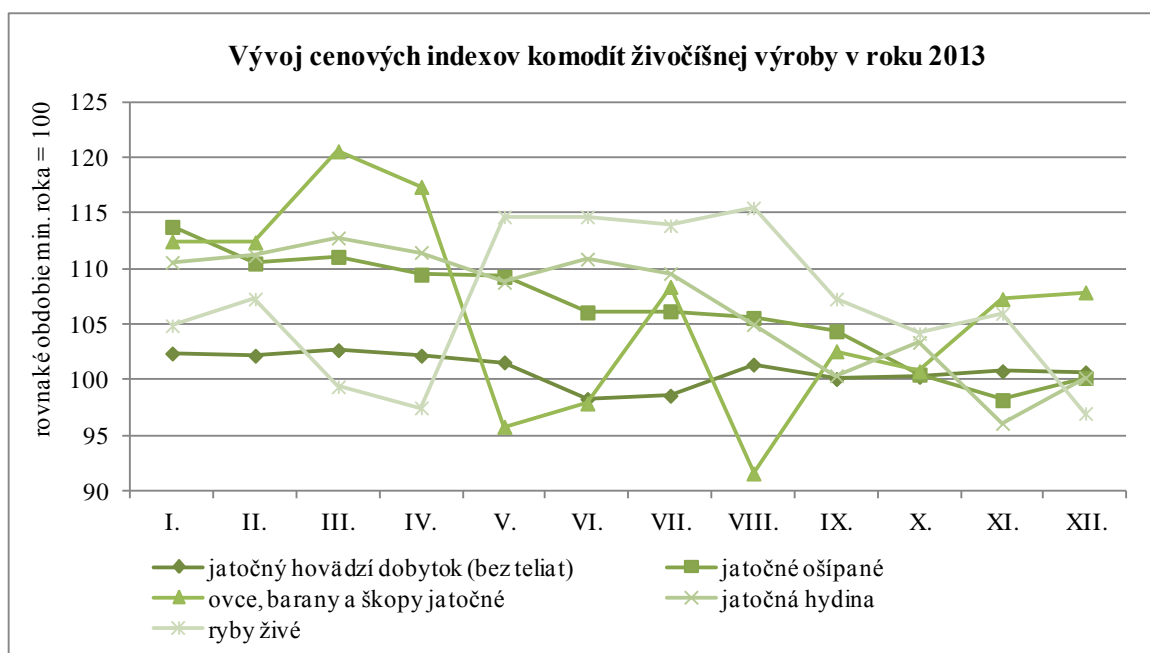
Vývoj cien

V roku 2013 klesli ceny komodít živočíšnej výroby v priemere o 0,7 %. Ceny konzumných slepačích vajec sa po výraznom náraste v predchádzajúcom roku výrazne znížili o 18,2 %. Značný cenový pokles zaznamenali aj ceny ovčej vlny (15,5 %), miernejšie klesli ceny jatočných jahniat (6,5 %).

Ceny jatočného hovädzieho dobytku (bez teliat) sa zvýšili o 0,9 %, pričom najvyšší rast bol v kategórii jatočných jalovic a kráv kvalitatívne vyšších tried mäsitosti E a U. Ceny jatočných teliat v mliečnom výkrme (v mäse) stúpili o 2,6 %. Priemerná cena surového kravského mlieka stúpila medziročne o 3,7 %, pričom cena mlieka vyššej kvality (trieda Q) rástla rýchlejším tempom (5,2 %). Rástla aj priemerná cena jatočných ošípaných všetkých obchodných tried (6 %), najviac v rámci obchodnej triedy R (8,1 %). Nižší medziročný rast bol v prípade cien jatočných oviec, baranov a škopov (2 %) a surového ovčieho mlieka (3,9 %).

Ceny jatočnej hydiny sa medziročne zvýšili o 6,3 %, pričom tento rast ovplyvnili najmä ceny jatočných kurčiat (6,4 %). Živé ryby dosiahli cenový rast na úrovni 5,6 %, medziročne sa zvýšili najmä ceny pstruha (7,1 %).

Graf 18

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

3.2. Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu

V roku 2013 v rámci vertikály výroby a spotreby potravín klesli ceny poľnohospodárskych výrobkov. Na ostatných stupňoch vertikály bol cenový rast, ktorý prevýšil úroveň inflácie, a to najmä na úrovni vstupov do poľnohospodárstva a spotrebiteľských cien potravín.

Vývoj cenových indexov vo vertikále výroby a spotreby potravín

rovnaké obdobie minulého roka = 100

Tabuľka 20

Indexy	rok 2012	rok 2013
Ceny vstupov do poľnohospodárstva	102,8	103,6
Ceny poľnohospodárskych výrobkov	106,9	95,1
- rastlinné komodity (bez ovocia a zeleniny)	109,6	88,5
- ovocie, zelenina, orechy a koreniny	100,6	109,4
- živočíšne komodity	104,0	99,3
Ceny potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku	101,9	101,7
- potraviny	101,7	101,6
Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov	104,2	103,5
Spotrebiteľské ceny alkoholických nápojov a tabaku	103,9	103,0
Spotrebiteľské ceny úhrn - inflácia	103,6	101,4

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

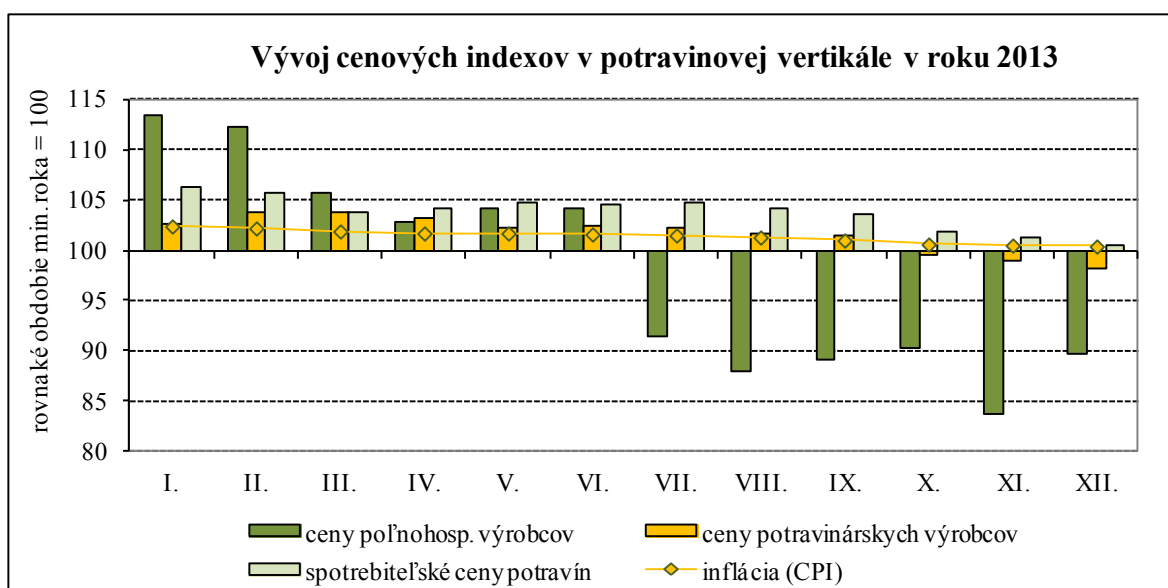
Ceny vstupov sa v roku 2013 zvýšili o 3,6 %. Rast indexu cien vstupov do poľnohospodárstva ovplyvnili najmä vysoké ceny osív jarných obilnín, ovsu, hrachu a krmovín, kombinovaných hnojív, krmív pre zvieratá, veterinárnych služieb a poľnohospodárskych strojov a zariadení. Naopak, tlmiaci efekt na rast indexu cien vstupov mali klesajúce ceny motorovej nafty a benzínu.

Ceny poľnohospodárskych komodít klesli o 4,9 %. Najvýraznejší medziročný pokles v rámci potravinovej vertikály zaznamenali komodity rastlinnej výroby, čo ovplyvnili najmä klesajúce ceny olejní a obilnín po zbere úrody. Priemerný cenový index zeleniny medziročne vzrástol, čo ovplyvnili hlavne vysoké ceny šalátových uhoriek a bielej kapusty. Ceny živočíšnych komodít zaznamenali nevýrazný pokles, na čo vplývali najmä nízke ceny slepačích konzumných vajec. Naopak, najviac rástli ceny jatočných ošípaných a jatočných kurčiat.

Ceny výrobcov potravín, nápojov a tabaku vzrástli o 1,7 %, čo ovplyvnil rast cien výrobcov krmív pre zvieratá a mliečnych výrobkov. Medziročný pokles cien sa prejavil u spracovateľov ovocia a zeleniny a výrobcov rastlinných a živočíšnych olejov a tukov.

Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov zaznamenali medziročný rast o 3,5 %.

Zo zoznamu potravín monitorovaných ŠÚ SR bol rast spotrebiteľských cien zaznamenaný najmä v prípade zemiakov, jabĺk, mäsa, mäsových výrobkov a vybraných mliečnych výrobkov. Po výraznom poklese cien zemiakov v predchádzajúcom roku sa ich cena v roku 2013 extrémne zvýšila (59,8%), stúpili aj ceny jabĺk (14,5%). Ceny jednotlivých druhov hovädzieho mäsa sa zvýšili v rozmedzí 4 – 5 %, bravčového mäsa 2 – 8 % a pitvaných kurčiat priemerne o 5 %. Zo skupiny mliečnych výrobkov bol najvyšší nárast v prípade čerstvého masla (5,8 %). Ceny pšeničnej múky, chleba, rožkov a cestovín sa udržali na úrovni predchádzajúceho roka. Znížila sa cena slepačích vajec (4,8 %), cukru (4,1 %) a ryže (1,6 %).

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o vývoji cien vstupov, poľnohospodárskych výrobkov, potravinárskych výrobkov a spotrebiteľských cien je v tabuľkách č. 22 až 26 v prílohe č. 10.

3.3. Výroba potravín

Po poklese v roku 2012, v roku 2013 **výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov** mierne vzrástla. Rast výroby výrobkov zaznamenali, ale s rýchlejšou dynamikou, aj priemyselná výroba a priemysel.

Index priemyselnej produkcie (IPP)

Tabuľka 21

IPP (rovnaké obdobie minulého roka = 100)	2010	2011	2012	2013
očistený o vplyv počtu pracovných dní				
Priemysel spolu	108,0	105,4	107,7	105,3
- Priemyselná výroba	109,5	107,2	111,1	106,6
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	96,5	104,8	98,9	100,3
neočistený o vplyv počtu pracovných dní				
Priemysel spolu	108,2	105,3	107,9	105,1
- Priemyselná výroba	109,8	107,2	111,4	106,5
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	96,8	104,7	98,7	100,2

Prameň: ŠÚ SR - www.statistics.sk, z údajov Štatistickým úradom SR aktualizovaných pre IPP neočistený aj očistený o vplyv počtu pracovných dní k 12.5. 2014

Pozn.: IPP je krátkodobý ukazovateľ zmeny objemu priemyselnej produkcie. Metóda výpočtu je v súlade so štandardami EÚ. Výpočet IPP v SR vykonáva ŠÚ SR.

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V naturálnom vyjadrení sa zvýšila produkcia zeleninových výrobkov (102,0 %), vína (34,3 %), ovocných výrobkov (15,6 %), masla (10,6 %), rafinovaného cukru (4,9 %), zabitej hydiny (2,5 %), konzumného mlieka (1,0 %), výrobkov z mäsa (0,1 %).

Klesla výroba jedlých rastlinných tukov a olejov (68,5 %), piva (8,0 %), sladu (6,2 %), konzumných vajec (3 %), výroba cestovín (2,8 %), syrov (2,7 %), chleba a pečiva (0,4 %), pšeničnej múky (0,1 %).

Výroba potravinárskych výrobkov (bez tabakového priemyslu) vzrástla o 4,2 % na 3 116 mil. €. V jej **štruktúre** svojím podielom dominovali odbor výroby mliečnych výrobkov (18,0 %) a spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov (16,4 %).

Významnejšie sa na výrobe výrobkov podieľali aj odbory¹⁴: výroba pečiva a múčných výrobkov (11,2 %), výroba piva a sladu (8,4 %), výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (7,7 %), výroba nealkoholických nápojov (6,7 %) a odbor ostatných potravinárskych výrob (5,4 %).

Najnižší podiel na produkcii (5 % a menej) tvorili výroba kakaa, čokolády a cukroviniek (4,3 %), spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny (3,7 %), výroba vína (2,7 %), výroba a príprava krmív pre zvieratá (2,2 %), destilovanie, úprava a miešanie alkoholu (1,8 %), spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov (1,0 %).

Podrobnejší prehľad o potravinárskej produkcii v naturálnom a hodnotovom vyjadrení je uvedený v tabuľkách č. 27 a 28 v prílohe č. 10.

Zákon č. 362/2012 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny, ktorý je účinný od 1. januára 2013, zostáva v platnosti.

Dopyt po potravinárskych výrobkoch, vyjadrený maloobchodnými tržbami za potravinárske vlastné výkony a tovar v bežných cenách, v roku 2013 medziročne vzrástol tak v maloobchode nešpecializovaných predajní najmä s potravinami, nápojmi a tabakom (8,8 %), kde tržby dosiahli 3 076 mil. €, ako aj v maloobchode špecializovaných predajní s potravinami, nápojmi a tabakom (2,3 %), v ktorých tržby dosiahli 488 mil. €.

V dôsledku toho podiel maloobchodných tržieb za potravinársky tovar na maloobchodných tržbách SR v roku 2013 medziročne vzrástol o 1,0 p. b. na 16,8 %, **v maloobchode nešpecializovaných predajní** najmä s potravinami, nápojmi a tabakom pri stabilnom podiele **maloobchodu špecializovaných predajní** s potravinami, nápojmi a tabakom na úrovni 2,7 %.

Tržby za vlastné výkony a tovar za maloobchod

v mil. €, b. c.

Tabuľka 22

Ukazovateľ	2012	2013	Index 2013/12	Rozdiel 2013 - 2012
Tržby SR za maloobchod spolu	17 927	18 264	101,9	337,0
- MO v nešpecializovaných predajniach	2 828	3 076	108,8	248,2

¹⁴ hlavné potravinárske odbory

najmä s potravinami, nápojmi a tabakom ¹⁾				
- MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špec. predajniach	477	488	102,3	11,0
Podiel tržieb MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom v %	15,8	16,8	-	1,0
Podiel tržieb MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špecializ. predajniach v %	2,7	2,7	-	0,0

Prameň: ŠÚ SR

Pozn.: ¹⁾ zahŕňa maloobchodný predaj veľkej škály tovarov, v ktorom prevládajú potraviny, nápoje alebo tabak; činnosti všeobecných predajní, ktoré majú odhliadnuc od ich hlavného predaja potravinových výrobkov, nápojov a tabaku aj predaj niekoľkých iných druhov tovaru, ako je odevný tovar, nábytok, potreby pre domácnosť a železiarsky tovar, kozmetiku atď.;

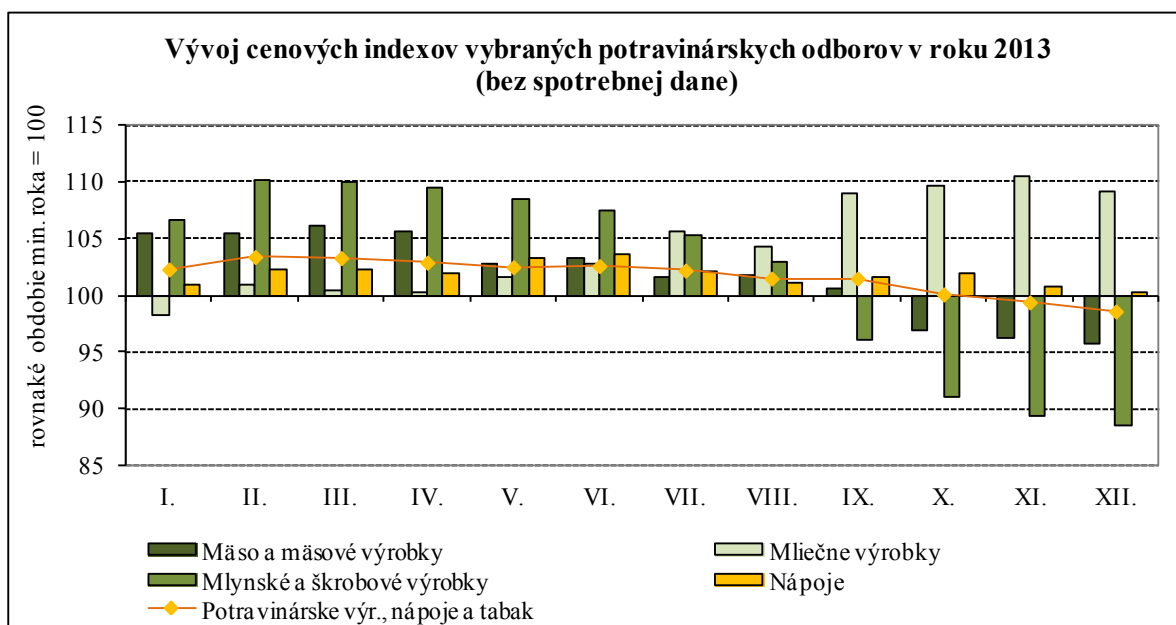
²⁾ údaj je vypočítaný ako rozdiel; MO = maloobchod

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vývoj cien potravinárskych výrobkov

Ceny potravinárskych výrobcov sa v roku 2013 medziročne zvýšili v priemere o 1,7%, čo ovplyvnili najmä rastúce ceny výrobcov krmív pre zvieratá (10,1%) a výrobcov mliečnych výrobkov (4,3%). Nízkym tempom rástli ceny výrobcov mlynských a škrobových výrobkov (1,9%), výrobcov nápojov (1,9%), výrobcov mäsa a mäsových výrobkov (1,7%) a výrobcov pečiva a múčnych výrobkov (1,7%). Medziročný pokles cien o 1,6% sa prejavil u spracovateľov ovocia a zeleniny a výrobcov rastlinných a živočíšnych olejov a tukov.

Graf 20

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

3.4. Spotreba potravín

V roku 2012¹⁵, rovnako ako v predchádzajúcom roku, medziročne vzrástli čisté peňažné príjmy domácností úhrnom (1,6 %) a výdavky (1,6 %) domácností. Dynamika nárastu bola rovnaká, ale nižšia ako v roku 2011.

Vývoj príjmov a výdavkov domácností SR

Tabuľka 23

Príjmy a výdavky podľa klasifikácie COICOP	Index 2009/08	Index 2010/09	Index 2011/10	Index 2012/11
Čisté peňažný príjmy úhrnom	99,7	99,5	103,7	101,6
Čisté peňažné výdavky	94,4	100,4	104,2	101,6
Spotrebné výdavky	93,7	101,1	104,4	102,0
Potraviny a nealkoholické nápoje	92,4	103,4	102,7	103,6
Alkoholické nápoje a tabak	99,5	113,9	99,6	101,6
Potraviny, nápoje, tabak	93,1	104,6	102,3	103,4

Prameň: ŠÚ SR, prepočty VÚEPP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch

v %

Tabuľka 24

Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch (%)	2009	2010	2011	2012
Potraviny a nealkoholické nápoje	24,23	24,80	24,39	24,80
Alkoholické nápoje a tabak	3,03	3,41	3,25	3,24
Potraviny, nápoje, tabak	27,26	28,21	27,64	28,04

Prameň: ŠÚ SR, prepočty VÚEPP

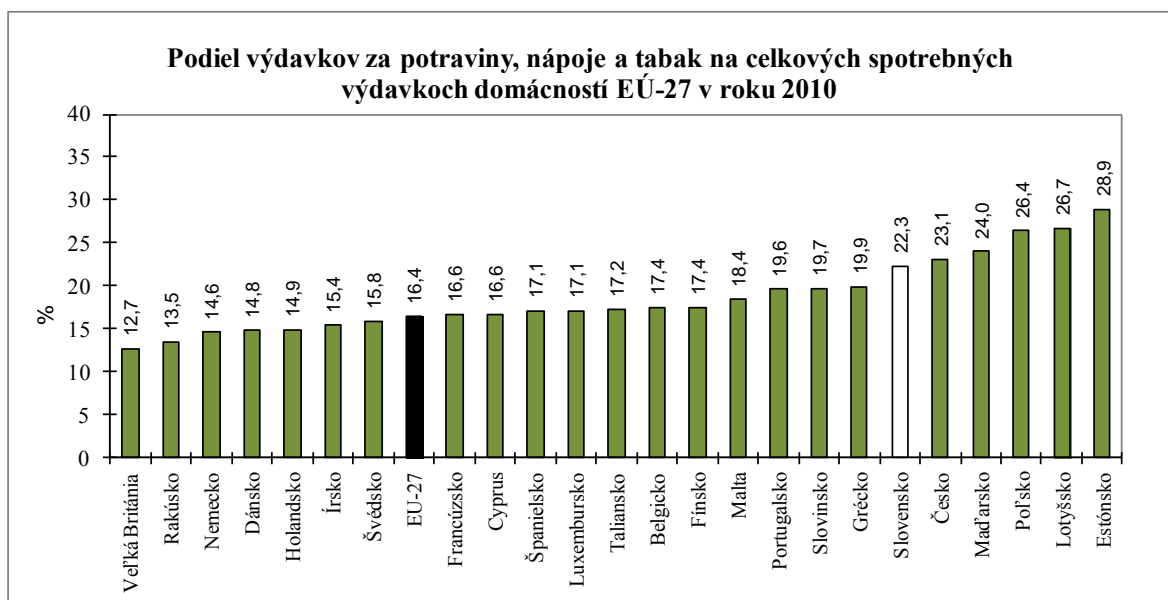
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Zvýšili sa i spotrebné výdavky (2,0 %), dynamika ich rastu však medziročne klesla. Výdavky na potraviny, nápoje a tabak, v roku 2012 celkovo opäť stúpili (3,4 %) pri rýchlejšej dynamike nárastu výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje ako výdavkov na alkoholické nápoje a tabak. Podiel výdavkov obyvateľstva na potraviny, nápoje a tabak bez verejného stravovania na celkových spotrebných výdavkoch v roku 2012 sa zvýšil na 28,04 % (o 0,4 p. b.). Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje vzrástol o 0,41 p. b. a podiel výdavkov za alkoholické nápoje a tabak klesol o 0,01 p. b.

¹⁵V roku 2013 ŠÚ SR zisťovanie Štatistika rodinných účtov nevykonával. V prípade, že toto zisťovanie sa nebude vykonávať ani v roku 2014, zo Správy o poľnohospodárstve a potravinárstve SR za rok 2014 bude táto kapitola vyňatá.

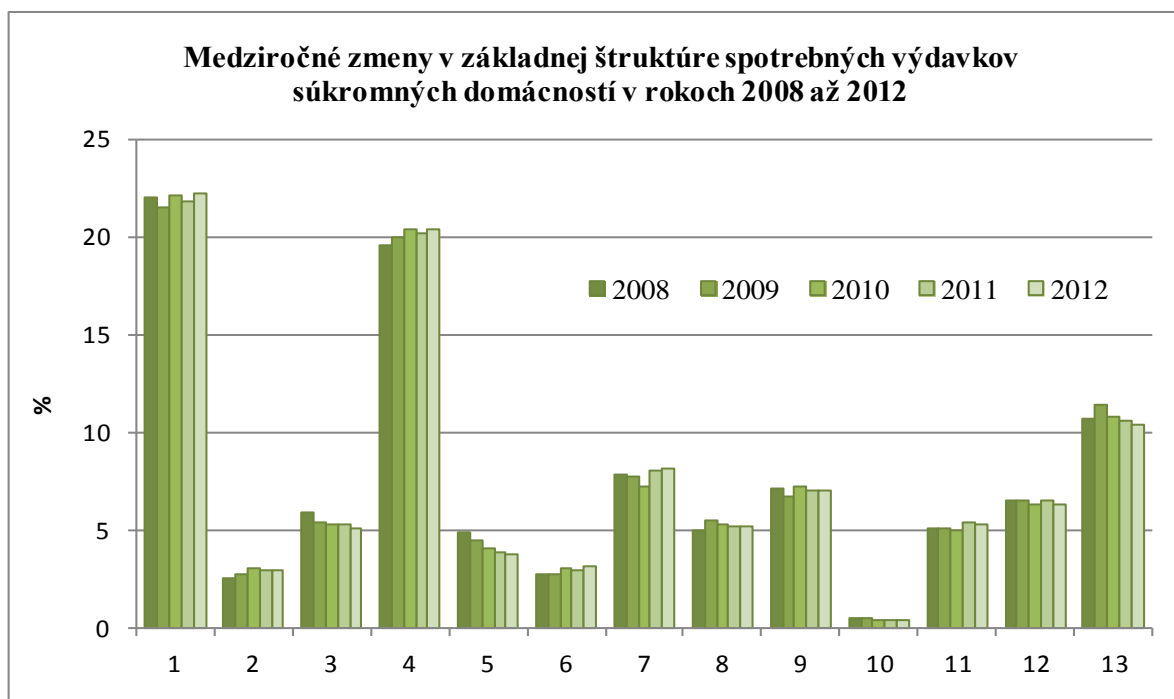
Podľa štatistickej a ekonomickej informačnej správy za rok 2012 „Agriculture in the EU“ vydanéj Európskou komisiou a DG pre rozvoj poľnohospodárstva a vidieka v roku 2012, kde sú porovnávané výdavky obyvateľstva krajín EÚ-27 na potraviny, nápoje a tabak v roku 2010 (posledné údaje), SR vydáva na potraviny, nápoje a tabak v priemere 22,3 % zo svojich spotrebných výdavkov, čo je aj vzhľadom na príjmovú situáciu obyvateľstva SR stále vysoký podiel.

Graf č. 21

Prameň: EC (Eurostat and Agriculture and Rural Development DG), FAO and UNSO, december 2012
 Poznámka.: údaj o výdavkoch domácností za potraviny, nápoje a tabak za SR bol vložený zo štatistiky rodinných účtov, ktorú realizuje ŠÚ SR, údaje za Bulharsko, Rumunsko a Litvu neboli k dispozícii
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 22

1-Potraviny a nealkoholické nápoje, 2-Alkoholické nápoje a tabak, 3-Odievanie a obuv, 4-Bývanie, voda, elektrina, plyn a palivá, 5-Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu, 6-Zdravotníctvo, 7-Doprava, 8-Pošty a telekomunikácie, 9-Rekreácia a kultúra, 10-Vzdelávanie, 11-Hotely, kaviarne a reštaurácie, 12-Rozličné tovary a služby, 13-Ostatné čisté výdavky

Prameň: ŠÚ SR, prepočty VÚEPP

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

V základnej štruktúre spotrebných výdavkov súkromných domácností sa zvýšil podiel výdavkov za potraviny a nealkoholické nápoje, bývanie, vodu a elektrinu, plyn a palivá, zdravotníctvo a dopravu. Naopak, klesol podiel výdavkov na odievanie a obuv, rozličné tovary a služby, nábytok, bytové vybavenie a bežnú údržbu bytu, hotely, kaviarne a reštaurácie a ostatné čisté výdavky. Ostatné druhy výdavkov zostali na tej istej úrovni.

K nárastu výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje v roku 2012 prispel hlavne nárast výdavkov na mäso, mlieko, syry a vajcia, chlieb a obilniny a nealkoholické nápoje. Výdavky klesli hlavne pri zelenine, vrátane zemiakov a ovocia.

Úroveň spotreby potravín

Spotreba potravín

Spotreba potravín v kg na obyvateľa sa vyvíjala diferencovane. Medziročne sa zvýšila spotreba mäsa v hodnote na kosti o 1,4 kg. Trend poklesu spotreby hovädzieho mäsa sa zastavil a spotreba vzrástla o 0,7 kg, čo je pozitívne vzhľadom na odporúčané dávky potravín (ODP), keďže jeho spotreba je dlhodobo nízka a hlboko pod hodnotou ODP. Zvýšila sa aj spotreba bravčového mäsa o 1,2 kg, spotreba hydiny klesla o 0,5 kg. Pozitívnym trendom je nárast spotreby zeleniny o 5,3 kg, ovocia o 1 kg a rýb o 0,2 kg. Naopak, negatívnym javom je pokles spotreby mlieka a mliečnych výrobkov o 1,2 kg, spotreby obilia v hodnote múky o 1,0 kg, zemiakov o 0,6 kg, a strukovín o 0,4 kg. Spotreba tukov klesla o 0,4 kg.

Spotreba vybraných druhov potravín na obyvateľa v SR

v kg

Tabuľka 25

Druh potravín	Skutočnosť					Rozdiel 2013-12	ODP ³⁾	Prípustný interval racion. spotreby
	2009	2010	2011	2012	2013 odhad			
Mäso v hod. na kosti	58,7	55,8	56,3	52,5	53,9	1,4	57,3	51,6-63,0
Ryby	4,6	5,1	4,7	4,8	5,0	0,2	6,0	
Mlieko a mliečne výrobky	153,8	162,8	156,9	158,6	157,4	-1,2	220,0	206,0-240,0
Obilniny v hod. múky	81,0	80,3	84,2	84,4	83,4	-1,0	98,5	94,0-103,0
Tuky spolu	23,6	23,1	22,1	22,2	21,8	-0,4	22,0	19,8-23,1
Zemiaky	53,8	47,6	49,5	48,0	47,4	-0,6	80,6	76,3-84,9
Strukoviny	1,5	1,6	1,6	1,6	1,2	-0,4	2,6	2,1-3,2
Zelenina ¹⁾	102,5	94,6	100,6	100,9	106,2	5,3	127,9	116,9-138,9
Ovocie ²⁾	55,3	53,6	50,6	52,1	53,1	1,0	96,7	86,7-106,7

Prameň: ŠÚ SR, údaj za rok 2013 = odhad ŠÚ SR

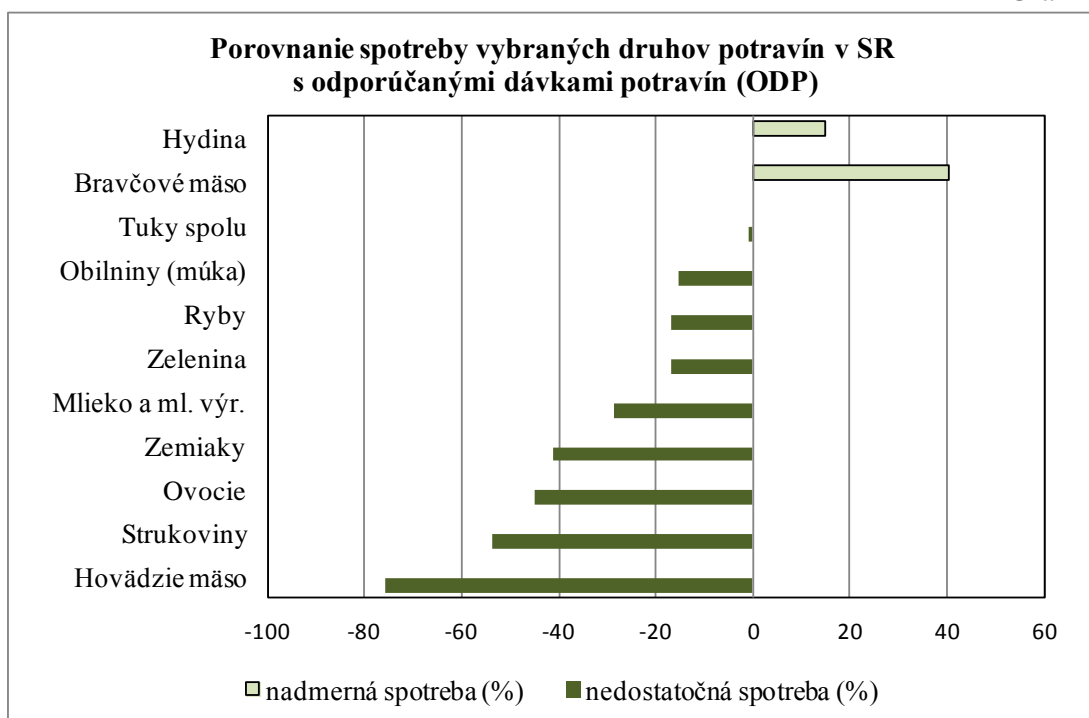
¹⁾ zelenina a zeleninové výrobky v hodnote čerstvej

²⁾ ovocie a ovocné výrobky spolu v hodnote čerstvého sú bez spotreby orechov

³⁾ ODP = odporúčaná dávka potravín

Vypracoval: VÚEPP

Graf 23

Prameň: ŠÚ SR, údaje za rok 2013 – odhad ŠÚ SR, prepočty VÚEPP

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR o spotrebe potravín nadmerná spotreba, čiže konzumácia vyššia ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola pri bravčovom mäse a hydine. Nedostatočná spotreba, v dôsledku nižšej konzumácie ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola v prípade hovädzieho mäsa, ovocia, strukovín, zemiakov, mlieka a mliečnych výrobkov, rýb, zeleniny, obilnín v hodnote múky a tukov.

Spotreba mäsa v SR je podľa posledných dostupných údajov v porovnaní s najbližšími štátmi najnižšia a od roku 1990 má klesajúci trend. Podobne i v prípade konzumného mlieka má SR podľa posledných dostupných údajov najnižšiu spotrebu z porovnávaných štátov a jeho spotreba má tak isto, s výnimkou posledných rokov, klesajúci trend.

Spotreba mäsa a mlieka vo vybraných krajinách EÚ

v kg za rok

Tabuľka 26

Druh potravín	Česko rok 2011	Nemecko rok 2011	Poľsko rok 2012	Rakúsko rok 2012	Slovensko rok 2012
Mäso spolu	78,6	90,0	66,1	65,5	51,2
- hovädzie, teľacie	9,1	13,1	7,1	12,0	3,5
- bravčové	42,1	54,6	39,0	38,8	29,7
- hydina	24,5	18,7	14,7	12,6	17,0
Mlieko	55,9	62,6*	75,0*	78,2	54,8

Podrobnejší prehľad o vývoji spotreby potravín uvádza tabuľka 29 v prílohe 10.

3.5. Bezpečnosť a kvalita potravín

Medzi priority Slovenskej republiky a EÚ patrí i zabezpečenie ochrany zdravia a spotrebiteľa z hľadiska bezpečnosti potravín. Kompetentné kontrolné orgány všetkých členských štátov EÚ monitorujú, kontrolujú a overujú, či prevádzkovatelia plnia príslušné požiadavky pre bezpečnosť potravín na všetkých stupňoch výroby, spracovania, distribúcie a predaja potravín konečnému spotrebiteľovi. Úradná kontrola potravín je nástroj na presadzovanie a uplatňovanie potravinového práva upraveného národnou, ale i európskou legislatívou.

Úradná kontrola potravín v pôsobnosti ŠVPS SR

V roku 2013 bolo v SR, podľa zákona o potravinách, registrovaných spolu 27 001 objektov. Kontrolovaných bolo 19 010 objektov (70,4 %), u ktorých bolo vykonaných 63 742 kontrol. Nedostatky boli zistené v 7 403 objektoch (38,9 %).

Orgány ŠVPS vychádzali pri úradných kontrolách potravín rastlinného pôvodu z koncepcie Viacročného plánu úradných kontrol vypracovaného na roky 2012-2014, v súlade s rozhodnutím Komisie 2007/363/ES o usmerneniach na pomoc členským štátom pri príprave jediného integrovaného viacročného národného plánu kontroly ustanoveného v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004, a to na zabezpečenie vysokej úrovne ochrany zdravia ľudí a záujmov spotrebiteľov v celom potravinovom reťazci, od prvovýroby až po maloobchodný predaj. Úradné kontroly potravín v oblasti potravín rastlinného pôvodu sa vykonávali podľa zákona NR SR č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov a v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úradných kontrolách uskutočňovaných za účelom zabezpečenia dodržiavania potravinového a krmovinového práva a predpisov o zdraví zvierat a pohode zvierat.

Orgány ŠVPS vychádzali pri úradných kontrolách produktov živočíšneho pôvodu z koncepcie Viacročného plánu úradných kontrol vypracovaného na roky 2012- 2014 v súlade s rozhodnutím Komisie 2007/363/ES. Úradné kontroly produktov živočíšneho pôvodu sa vykonávali podľa zákona č.39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a podľa zákona č.152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov v súlade s nariadením (ES) č.882/2004 a nariadením (ES) č.854/2004 v záujme ochrany zdravia zvierat a zdravia ľudí na všetkých stupňoch potravinového reťazca (podľa nariadení (ES) č.853/2004 a 854/2004), t.j. od prvovýroby až po maloobchodný predaj.

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2013 v komoditách **výrobkov rastlinného pôvodu a v tabakových výrobkoch** 10 821 vzoriek, z ktorých 342 (3,2 %) nevyhovelo požiadavkám Potravinového kódexu SR, alebo iným

záväzným právnym predpisom v označovaní (14,5 %), v označovaní alergénov (6,4 %), v senzorických ukazovateľoch (6,2 %), vo fyzikálno - chemických ukazovateľoch (2,5 %), v prídavných látkach (1,2 %), v kontaminantoch (0,5 %), v GMO označovaní (0,5 %) a v mikrobiologických ukazovateľoch (0,3 %).

Z jednotlivých komodít boli najvyššie počty nevyhovujúcich výrobkov zistené v miešaných alkoholických nápojoch (11,8 %), sladidlách (8,3 %), v cukrovinkách (6,3 %), vo výrobkoch z jedlých rastlinných tukov a olejov (5,9 %), v cukrárenských výrobkoch (5,0 %), a v trvanlivom pečive (4,7 %).

Najvyššia porušenosť na rôznych stupňoch potravinového reťazca bola zistená v obchodnej sieti u výrobkov rastlinného pôvodu z tretích krajín (6,8 %) a produktoch vnútrospoločenskej výmeny (5,6 %) a vo vzorkách rastlinného pôvodu odobratých pri dovoze z tretích krajín (4,5 %).

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2013 v komoditách **výrobkov živočíšneho pôvodu** 7 313 vzoriek, z ktorých 251 (3,4 %) nevyhovelo požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom v senzorických ukazovateľoch (6,9 %), vo fyzikálno - chemických ukazovateľoch (5,7 %), v označovaní (3,9 %), v iných ukazovateľoch (rezíduá pesticídov, termostatová skúška pri konzervách, parazity v produktoch rybolovu (3,1 %), v osobitných prísadách-NaCl (2,3 %), v mikrobiologických ukazovateľoch (2,2 %), v označovaní alergénov (1,1 %), v rezíduách veterinárnych liekov (0,8 %), v prídavných látkach (0,7 %) a v kontaminantoch (0,4%).

Podľa jednotlivých druhov potravín živočíšneho pôvodu najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek bolo pri vajciach (27,3 %), mede (12,4 %), mlieku a mliečnych výrobkoch zo surového mlieka (7,1 %), produktoch rybolovu (5,3 %), mäse domácich kopytníkov (4,2 %), mäse hydiny a králikov (3,1 %), mletom mäse a mäsových prípravkoch (2,7 %), mäsových výrobkoch (2,5 %), mlieku a mliečnych výrobkoch tepelne ošetrovaných (2,0 %) a jedlých tukoch živočíšneho pôvodu (2,0 %).

Najvyššia porušenosť na rôznych stupňoch potravinového reťazca bola zistená v obchodnej sieti u výrobkov živočíšneho pôvodu z tretích krajín (11,4 %) a produktoch domáceho pôvodu (6,6 %) a vo vzorkách živočíšneho pôvodu odobratých vo výrobe (2,8 %).

Úradná kontrola potravín v pôsobnosti orgánov verejného zdravotníctva

Orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike (regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike) vykonávali v roku 2013 úradné kontroly potravín zamerané na dodržiavanie potravinového práva prevádzkovateľmi potravinárskych prevádzok podľa nariadenia (ES) č. 882/2004 Európskeho parlamentu a Rady, podľa § 23 ods. 2 zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov a kontroly podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Výkon úradnej kontroly a štátneho zdravotného dozoru prebiehal pod odborným vedením Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v súlade s Viacročným národným plánom pre úradnú kontrolu v Slovenskej republike vykonávanú orgánmi verejného zdravotníctva.

Orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vykonali v roku 2013 spolu 40 014 kontrol v 17 324 kontrolovaných potravinových prevádzkach, vrátane zariadení spoločného stravovania z celkového počtu 47 760 prevádzok registrovaných orgánmi verejného zdravotníctva. Pri kontrolách bolo zistených v 4 116 prevádzkach 7 292 nezhôd so súčasne platnými právnymi predpismi.

Z celkového počtu 16 219 vyšetrených vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov určených na styk s potravinami bolo celkovo nevyhovujúcich 1 229 vzoriek, čo predstavovalo 7,6 %. Celkovo najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek v porovnaní s ostatnými vzorkami potravín bolo v prípade sladidiel (57,7 %), ovocia a zeleniny (26,8 %), pokrmov rýchleho občerstvenia (13,5 %), lahôdkarských výrobkov (10,4 %) a cukrárskych výrobkov (8,9 %). Išlo hlavne o mikrobiologicky nevyhovujúce vzorky, kde kontaminácia bola zistená v prípade 8,8 % vzoriek a z dôvodu chemickej kontaminácie nevyhovelo 0,3 % vzoriek potravín. Išlo hlavne o aditívne látky a kontaminanty.

V súvislosti s kvalitou potravín rezort MPRV SR pracuje s dvoma systémami, a to „Značka kvality SK“ a „Politika kvality EÚ“.

V rámci výroby a spotreby domácej potravinovej produkcie je jedným z nosných aspektov Národný program podpory poľnohospodárskych výrobkov a potravín „**Značka kvality SK**“, ktorý vznikol za účelom zabezpečenia dostatočných informácií pre spotrebiteľa o bezpečných a kvalitných domácich výrobkoch. Cieľom tohto projektu je upriamiť pozornosť slovenských spotrebiteľov na kvalitné domáce potraviny.

Značku kvality SK môže získať každý slovenský výrobca, ak sú jeho výrobky vyrábané z domácich surovín pri dodržaní deklarovaného technologického postupu, parametrov kvality a bezpečnosti potravín, ktoré sú ustanovené príslušnými právnymi predpismi potravinového práva. Podmienkou udelenia Značky kvality SK je použitie najmenej 75 % surovín zo slovenskej produkcie, pričom všetky fázy výrobného procesu sa musia uskutočňovať na území Slovenskej republiky.

Značka kvality GOLD sa udeľuje výrobkom s nadštandardnými kvalitatívnymi parametrami, ktoré ich odlišujú od ostatných bežných potravín a zdôrazňuje ich vyššiu kvalitu. Zoznam spoločností a ocenených výrobkov je uvedený na <http://www.znackakvality.sk>

„**Politika kvality EÚ**“ je filozofia rozvoja kvality originálnych, tradičných poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpory kultúrnych tradícií a regiónov, v ktorých sa tieto výrobky vyrábajú. Systém bol vytvorený ako odpoveď na narastajúce falšovanie výrobkov a zneužívanie tradičných názvov, ktoré zaručovali dobrú povest' tradičných regionálnych výrobkov. Pod pojmom „Politika kvality EÚ“ sa rozumie zabezpečenie ochrany poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpora ich predaja. Tieto potraviny musia spĺňať určité kvalitatívne parametre, ktoré ich odlišujú od ostatných obdobných výrobkov svojimi presne definovanými požiadavkami na ich surovinové zloženie a technologický postup

výroby. Európska únia v rámci Politiky kvality EÚ akceptuje, chráni, podporuje, registruje a kontroluje výrobky rozdelené do troch kategórií označených ako:

Chránené zemepisné označenie CHZO - (Protected geographical indication - PGI)

Chránené označenie pôvodu CHOP - (Protected designation of origin - PDO)

Zaručená tradičná špecialita ZTS - (Traditional speciality guaranteed - TSG)

V systéme Politika kvality EÚ boli k 11.2. 2014 registrované tieto slovenské poľnohospodárske výrobky a potraviny: Skalický trdelník, Slovenská bryndza, Slovenská parenica, Slovenský oštiepok, Tekovský salámový syr, Zázrivský korbáčik, Oravský korbáčik, - CHZO; Bratislavský rožok/Pressburger Kipfel/Pozsonyi kifli, Ovčí hrudkový syr -salašnícky, Ovčí salašnícky údený syr, Lovecký salám/Lovecká saláma, Liptovská saláma/Liptovský salám, Špekáčky/Špekačky, Spišské párky - ZTS a výrobok Žitavská paprika – CHOP. Na Európsku komisiu boli o registráciu ako CHZO podané žiadosti výrobky Klenovecký syrec a Zázrivské vojky (2012) a Levický slad (2013).

3.6. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami

Agropotravinársky zahraničný obchod SR v roku 2013

Vývoj v roku 2013 je charakteristický rozdielnym vývojom celkového a agropotravinárskeho zahraničného obchodu. Hodnota celkového exportu SR sa v roku 2013 medziročne zvýšila o 3,6 %, pričom hodnota celkového dovozu SR sa zvýšila len o 2,5 %. Diametrálne odlišne sa v rovnakom období vyvíjal agropotravinársky obchod. Výrazne sa medziročne znížila hodnota agropotravinárskeho exportu SR až o 9,2 %, pričom hodnota dovozu klesla len o 1,7 %. Rozdielny vývoj tovarovej výmeny sa v konečnom dôsledku premietol do výslednej obchodnej bilancie. Pokiaľ hodnota pozitívnej bilancie celkového zahraničného obchodu sa medziročne zvýšila až o 728,1 mil. € (20,5 %), u agropotravinárskych komodít bol zaznamenaný výrazný nárast negatívnej obchodnej bilancie až o 262,8 mil. € (medziročný nárast až o 70,9 %) a celkové záporné saldo dosiahlo - 633 mil. €.

Vývoj zahraničného obchodu

v mil. €

Tabuľka 27

Ukazovateľ		2012	2013 ¹⁾	Index 2013/2012
Zahraničný obchod za SR spolu HS 01 - 99	Vývoz	62 144	64 361	103,6
	Dovoz	58 588	60 077	102,5
	Obrat	120 732	124 439	103,1
	Saldo	3 556	4 284	120,5

z toho:				
agropotravinársky sektor	Vývoz	3 593	3 263	90,8
za SR spolu	Dovoz	3 964	3 896	98,3
HS 01 - 24	Obrat	7 557	7 159	94,7
	Saldo	-371	-633	170,9
v tom:				
zahraničný obchod	Vývoz	946	847	89,5
agrosektoru SR s ČR	Dovoz	1 175	1 109	94,3
HS 01 - 24	Obrat	2 122	1 956	92,2
	Saldo	-229	-262	114,5

Prameň: Štatistický úrad SR

¹⁾ Predbežné údaje (marec 2014)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2013 bolo na Slovensko medziročne dovezených o 67,7 mil. € (1,7 %) menej poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov.

Medziročne sa zvýšila hodnota dovozu repkového oleja o 40,7 mil. € (39,9 %), čokolády o 25,8 mil. € (18,2 %), syrov a tvarohu o 18,2 mil. € (16,2 %), tekutého mlieka a smotany o 17,8 mil. € (41,8 %), vína o 17,6 mil. € (32,5 %), potravinových prípravkov o 17,0 mil. € (14,5 %), bravčového mäsa o 15,2 mil. € (7,0 %), živých ošipáných o 12,9 mil. € (17,9 %) a pekárskeho výrobkov o 11,2 mil. € (7,9 %).

Na vývoj dovozu pozitívne vplýval najmä medziročný pokles hodnoty importu repného cukru o 90,6 mil. € (44,1 %), slnečnicového oleja o 90,5 mil. € (50,3 %), semien repky olejnej o 73,4 mil. € (85,3 %), pšenice o 23,0 mil. € (75,2 %), slnečnicových semien o 19,3 mil. € (65,0 %), kávy o 14,3 mil. € (7,9 %), živého hovädzieho dobytku o 10,9 mil. € (79,4 %) a kukurice o 10,5 mil. € (18,1 %).

Vo výrobkovej štruktúre slovenského dovozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov mali prvenstvo finálne potravinárske výrobky a polotovary, ktoré podľa poradia v roku 2013 obsadili štrnásť z prvých pätnástich priečok: bravčové mäso so 6,0 %-ným podielom, čokoláda so 4,3 %-ným podielom, káva so 4,3 %-ným podielom, pekárske výrobky s 3,9 %-ným podielom, repkový olej s 3,7 %-ným podielom, ostatné potravinové prípravky s 3,5 %-ným podielom, syry a tvaroh s 3,4 %-ným podielom, repný cukor s 2,9 %-ným podielom, hydinné mäso s 2,9 %-ným podielom, cigarety s 2,6 %-ným podielom, krmivá s 2,6 %-ným podielom, sladené nealkoholické nápoje s 2,4 %-ným podielom, slnečnicový olej s 2,3 %-ným podielom živé ošipané s 2,2 %-ným podielom a párky, salámy s 2,0 %-ným podielom na celkovom agrodovoze.

Na obchodnú bilanciu v roku 2013 nepriaznivo vplýval výrazný medziročný pokles hodnoty vývozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov až o 330,5 mil. € (9,2 %).

Rozhodujúci podiel na medziročnom znížení hodnoty agropotravinárskeho vývozu mal pokles exportu repného cukru o 157,7 mil. € (42,0 %), semien repky olejnej o 129,4 mil. € (35,8 %), slnečnicového oleja o 75,9 mil. € (55,0 %), kávy o 47,8 mil. € (25,6 %), kukurice o 33,8 mil. € (25,3 %), sladených nealkoholických nápojov o 32,8 mil. € (41,3 %), jačmeňa

o 16,9 mil. € (59,3 %), bravčového mäsa o 10,5 mil. € (17,8 %) a vajec v škrupine o 10,1 mil. € (28,1 %).

Na druhej strane sa v roku 2013 zo SR medziročne vyviezlo viac živých ošípaných o 34,7 mil. € (45,2 %), tekutého mlieka a smotany o 31,0 mil. € (33,5 %), potravinových prípravkov o 29,0 mil. € (51,3 %), slnečnicových semien o 21,8 mil. € (19,4 %), syrov a tvarohu o 12,6 mil. € (14,4 %), pekárskych výrobkov o 11,9 mil. € (16,8 %), čokolády o 11,7 mil. € (8,3 %) a cukrovínok o 9,9 mil. € (14,3 %).

V rámci výrobkovej štruktúry v roku 2013 najvýznamnejšou komoditou slovenského agrárneho vývozu, aj napriek výraznému medziročnému poklesu exportu (35,8 %), boli so 7,1 %-ným podielom na celkovom vývoze semená repky olejnej. Nielen vďaka exportu domácej produkcie, ale aj následným reexportom dovezeného tovaru, sa repný cukor s takmer 6,7 %-ným podielom na celkovom agrovývoze (v roku 2012 dokonca 10,4 %-ný podiel) dlhodobo zaraďuje medzi proexportne orientované komodity. Vďaka medziročnému nárastu hodnoty exportu (8,3 %, resp. 4,9 %) si so 4,7 %-ným, resp. 4,5 %-ným podielom na celkovom vývoze upevnila svoju pozíciu čokoláda a repkový olej. Káva a pšenica s identickým 4,2 %-ným podielom sa dlhodobo zaraďujú medzi nosné komodity v rámci štruktúry exportu SR. Medzi nosné komodity slovenského agropotravinárskeho vývozu v roku 2013 patrili aj slnečnicové semená so 4,1 %-ným podielom, tekuté mlieko a smotana s 3,8 %-ným podielom, živé ošípané s 3,4 %-ným podielom, syry a tvaroh s 3,1 %-ným podielom, kukurica s 3,1 %-ným podielom, ostatné cukry s 3,0 %-ným podielom, rôzne potravinové prípravky s 2,6 %-ným podielom, hydinové mäso s 2,6 %-ným podielom a pekársky tovar s 2,5 %-ným podielom na celkovom agrovývoze SR. Z uvedených pätnástich najvýznamnejších exportných komodít deväť predstavujú finálne potravinárske výrobky a polotovary (celkovo 33,9 %-ný podiel na celkovom agrovývoze), avšak ďalších šesť s celkovým až 25,7 %-ným podielom na agrovývoze SR predstavujú prvotné poľnohospodárske suroviny.

Útlm tovarovej výmeny sa prejavil nielen vo vývoji zahraničného obchodu SR s poľnohospodárskymi, ale aj spracovanými potravinárskymi výrobkami.

V roku 2013 boli dovezené do SR poľnohospodárske výrobky v celkovej hodnote 821,2 mil. €, tzn. medziročný pokles až o 93,4 mil. € (10,2 %). Z tejto hodnoty predstavoval dovoz nahraditeľných poľnohospodárskych výrobkov až 72,8 % (v roku 2012 ešte 76,8 %). V rovnakom období boli uvedené výrobky vyvezené za 1 117,6 mil. €, čo je až o 103,8 mil. € (8,5 %) menej ako v roku 2012.

Vyšší medziročný pokles exportu poľnohospodárskych výrobkov v porovnaní s importom sa premietol do poklesu kladného salda. Pokiaľ v roku 2012 zahraničná obchodná výmena s poľnohospodárskymi výrobkami vygenerovala prebytok 306,8 mil. €, v roku 2013 to bolo na úrovni 296,4 mil. € (pokles o 3,4 %). V tovarovo-obchodnej výmene s nahraditeľnými poľnohospodárskymi výrobkami dosiahla SR vysoko aktívnu obchodnú bilanciu; v roku 2012 na úrovni 447,5 mil. €, v roku 2013 na porovnateľnej úrovni 440,3 mil. € (celkový pokles len o 1,6 %). Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi výrobkami sa vyvíjal pre SR priaznivo, nakoľko export u nás pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokázal nielen v plnej miere eliminovať

negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie.

Nepriaznivá situácia pretrváva v zahraničnom obchode SR s potravinárskymi výrobkami, nakoľko v roku 2013 až 146,8 % (v roku 2012 dokonca 182,8 %) slovenského celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky. V roku 2013 boli dovezené do SR potravinárske výrobky celkovo za 3 075,0 mil. € (v porovnaní s rokom 2012 viac o 0,8 %), z čoho až 80,3 % (v roku 2012 80,0 %) predstavoval dovoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov. V sledovanom období naopak klesla hodnota vývozu potravinárskych výrobkov. V roku 2013 boli uvedené výrobky umiestnené na zahraničných trhoch v celkovej hodnote 2 145,1 mil. €, čo bolo až o 9,6 % menej ako v roku 2012. Z uvedenej hodnoty až 88,4 % predstavoval vývoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov (v roku 2012 87,5 %). Pokiaľ v roku 2012 spracovateľský priemysel vygeneroval negatívne saldo 677,5 mil. € (z toho 53,6 % pripadalo na nahraditeľné komodity), v roku 2013 vďaka poklesu hodnoty exportu sa negatívne saldo výrazne zvýšilo až na úroveň 929,9 mil. € (z toho 61,7 % pripadlo na nahraditeľné výrobky).

Z údajov vývoja agropotravinárskeho zahraničného obchodu SR je vo všeobecnosti možné odvodiť jeho základné charakteristiky:

1. exportná výkonnosť SR je do značnej miery závislá od reexportov agropotravinárskych komodít, čo potvrdzuje aj reexport k nám dovážaných nenahraditeľných komodít,
2. útlm tovarovej obchodnej výmeny, hlavne na strane vývozu, sa v konečnom dôsledku prejavil vo výraznom medziročnom náraste negatívnej obchodnej bilancie až o 262,8 mil. € a celkové záporné saldo dosiahlo - 633 mil. €,
3. napriek procesu rozširovania EÚ a koncentrácii tovarov z tretích krajín v námorných prístavoch v západnej Európe s ich následnou redistribúciou do ostatných členských krajín EÚ, sa medziročne znížil podiel dovozu z členských krajín EÚ na celkovom agropotravinárskom dovoze SR o 1,3 p. b. na 91,5 %,
4. z hľadiska komoditnej štruktúry sa slovenský vývoz dlhodobo orientuje na prvotné poľnohospodárske suroviny (34,0 % z celkového exportu v roku 2012 a 34,3 % v roku 2013) a na strane dovozu dominujú finálne potravinárske výrobky a polotovary s vyššou pridanou hodnotou (76,9 % z celkového importu v roku 2012 a 78,9 % v roku 2013),
5. export na Slovensku pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokázal nielen v plnej miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie v obchode s poľnohospodárskymi výrobkami,
6. hodnota vývozu potravinárskych výrobkov je dlhodobo hlboko pod úrovňou hodnoty ich dovozu. V roku 2013 až 146,8 % (v roku 2012 dokonca 182,8%) slovenského celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky,
7. v rámci hlavných výrobných vertikál nepriaznivý vývoj obchodnej výmeny – vývoz suroviny, dovoz finálnych potravinárskych výrobkov. U mäsa export živého

hovädzieho dobytku a masívny vývoz živých ošípaných a dovoz mäsa a mäsových výrobkov. V sektore mlieka export tekutého mlieka, import mliečnych výrobkov, hlavne syrov a masla. Vo vertikále olejnin export olejnatých semien a dovoz rastlinných olejov a pod.,

8. na vývoj agroobchodu majú výrazný vplyv aj rozhodnutia zahraničných majiteľov výrobných investícií smerujúce k redukcii či až k likvidácii spracovateľských kapacít, výsledkom čoho je nedostatočná domáca produkcia, čo vyvoláva potrebu dovozu, a tým k neustále vysoko negatívnej obchodnej bilancii finálnych potravinárskych výrobkov a polotovarov s vyššou pridanou hodnotou,
9. rastúca dovozná závislosť SR v sektore mäsa, hlavne pokiaľ ide o bravčové a hydinové mäso, ako aj mäsové výrobky,
10. vysoká dovozná závislosť SR v sektore ovocia a zeleniny, vrátane potravinárskych výrobkov z nich vyrábaných,
11. z hľadiska miery krytia domácej spotreby domácou výrobou je najproblematickejším sektor čerstvého a spracovaného ovocia a zeleniny, sektor mäsa a mäsových výrobkov a v dôsledku úplnej likvidácie celého spracovateľského odboru aj sektor tabakových výrobkov, ktoré v roku 2013 spoločne vygenerovali až 123,9 % celkovej pasívnej obchodnej bilancie (67,2 %, 40,1 %, resp. 16,6 %).

Teritoriálna štruktúra agroobchodu SR

Agropotravinársky zahraničný obchod SR je jednoznačne *orientovaný na členské krajiny EÚ*. Orientáciu zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR na krajiny Európskej únie zvyrazňuje fakt, že dovoz z krajín EÚ-28 v roku 2013 dosiahol 91,5 % (v roku 2012 až 92,8 %) z celkového dovozu SR a vývoz do krajín EÚ-28 sa podieľal na celkovom agropotravinárskom vývoze SR 96,6 %-mi (v roku 2012 96,9 %-mi).

Saldo zahranično-obchodnej výmeny medzi SR a členskými krajinami EÚ (EÚ-28) za rok 2013 dosiahol zápornú hodnotu 415,7 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2012 predstavuje jeho výrazný nárast až o 218,9 mil. € (111,3 %). Negatívny a výrazný nárast záporného salda bol spôsobený výrazným medziročným znížením hodnoty vývozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov zo SR do krajín EÚ-28 až o 331,4 mil. € (9,5 %), hoci za rovnaké obdobie sa súčasne znížila aj hodnota dovozu, ale len o 112,5 mil. € (3,1 %).

V porovnaní s rokom 2012 bolo v roku 2013 vyvezených zo SR do krajín Európskej únie (EÚ-28) viac živých ošípaných o 34,7 mil. € (45,2 %), potravinových prípravkov o 29,6 mil. € (65,1 %), tekutého mlieka a smotany o 29,0 mil. € (31,6 %), slnečnicových semien o 21,8 mil. € (19,4 %), syrov a tvarohu o 12,5 mil. € (14,6 %), čokolády o 12,1 mil. € (9,3 %), živého hovädzieho dobytku o 11,7 mil. € (26,9 %) a pekárskeho výrobkov o 10,0 mil. € (14,6 %). Na druhej strane sa medziročne znížil export repného cukru o 157,7 mil. € (42,0 %), semien repky olejnej o 129,4 mil. € (35,8 %), slnečnicového oleja o 75,9 mil. € (55,0 %), kávy o 47,9 mil. € (25,7 %), sladených nealkoholických nápojov o 33,3 mil. € (42,2 %), kukurice o 33,0 mil. € (25,5 %), jačmeňa o 17,0 mil. € (59,5 %), vajec v škrupine o 11,3 mil. € (35,1 %) a bravčového mäsa o 10,6 mil. € (17,8 %).

Teritoriálna štruktúra agrárneho zahraničného obchodu

v mil. €

Tabuľka 28

Ukazovateľ	Obdobie	EÚ-27	z toho ČR	Tretie krajiny	z toho			
					EFTA	Balkán	ACP	SNŠ
Obrat	2012	7 161,8	2 121,7	395,3	39,3	28,9	46,0	63,5
	2013 ¹⁾	6 717,9	1 955,6	441,0	38,9	35,7	51,0	80,0
	index 2013/12	93,8	92,2	111,5	99,1	123,8	110,8	126,1
Vývoz	2012	3 482,5	946,2	110,7	15,6	12,4	0,4	48,6
	2013 ¹⁾	3 151,1	846,6	111,6	15,3	15,3	0,9	59,7
	index 2013/12	90,5	89,5	100,8	98,5	122,8	217,2	122,9
Dovoz	2012	3 679,3	1 175,5	284,6	23,7	16,4	45,6	14,9
	2013 ¹⁾	3 566,8	1 109,0	329,4	23,6	20,5	50,1	20,3
	index 2013/12	96,9	94,3	115,7	99,4	124,5	109,8	136,6
Saldo	2012	-196,8	-229,3	-173,9	-8,1	-4,0	-45,2	33,7
	2013 ¹⁾	-415,7	-262,4	-217,8	-8,2	-5,2	-49,1	39,4
	index 2013/12	211,3	114,5	125,2	101,3	130,0	108,8	116,9

¹⁾ Predbežné údaje (marec 2014)

Prameň: Štatistický úrad SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Pozn.: EÚ-28 Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Taliansko, Španielsko, Veľká Británia, Rakúsko, Švédsko, Fínsko, SR, ČR, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Malta, Cyprus, Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko
EFTA Nórsko, Island, Švajčiarsko, Lichtenštajnsko
Balkán Albánsko, Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Srbsko a Kosovo
ACP Skupina krajín Afriky, Karibiku a Pacifiku
SNŠ Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Gruzínsko, Kazachstan, Kirgizsko, Moldavsko, Ruská federácia, Tadžikistan, Turkménsko, Ukrajina, Uzbekistan

Z krajín Európskej únie (EÚ-28) sa v roku 2013 doviezlo do SR viac repkového oleja o 40,6 mil. € (39,9 %), čokolády o 25,4 mil. € (18,6 %), syrov a tvarohu o 18,3 mil. € (16,3 %), tekutého mlieka a smotany o 17,8 mil. € (41,8 %), vína o 15,7 mil. € (31,2 %), bravčového mäsa o 15,1 mil. € (7,0 %), potravinových prípravkov o 14,7 mil. € (13,7 %), živých ošipáných o 12,9 mil. € (17,9 %), pekárskeho výrobku o 11,1 mil. € (8,0 %) a párkov, salám o 10,3 mil. € (15,4 %), ale menej slnečnicového oleja o 93,8 mil. € (55,7 %), repného cukru o 90,4 mil. € (44,1 %), semien repky olejnej o 72,9 mil. € (85,2 %), pšenice o 23,0 mil. € (75,2 %), slnečnicových semien o 19,1 mil. € (68,3 %), kávy o 14,6 mil. € (8,7 %), živého hovädzieho dobytku o 10,9 mil. € (79,4 %), kukurice o 10,5 mil. € (18,3 %) a hydinového mäsa o 10,3 mil. € (9,0 %).

S ostatným nečlenskými krajinami EÚ, tzv. tretími krajinami, SR vykazuje za rok 2013 záporné saldo – 217,8 mil. €. Negatívne saldo SR s tretími krajinami sa hlavne v dôsledku zvýšenia pasívnej obchodnej bilancie SR so Stredomorskými krajinami (o 20,0 mil. €), krajinami Severnej Ameriky (o 4,5 mil. €) a ACP krajinami (o 4,0 mil. €), aj napriek pozitívnemu zvýšeniu obchodného prebytku s krajinami SNŠ (o 5,7 mil. €),

medziročne celkovo zvýšilo až o 43,8 mil. € (25,2 %). V roku 2013 boli vyvezené do tretích krajín poľnohospodárske a potravinárske výrobky v celkovej hodnote 111,6 mil. €, čo bolo len o 0,9 mil. € (0,8 %) viac ako v predchádzajúcom roku. Na druhej strane boli dovezené do SR z nečlenských krajín EÚ agropotravinárske výrobky za 329,4 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2012 bolo až o 44,7 mil. € viac (15,7 %).

V skladbe dovozu z tretích krajín dominujú hlavne nenahraditeľné výrobky, ktoré v slovenských podmienkach nie je možné produkovať: jedlé ovocie a orechy, kakaové prípravky, káva, čaj a korenie, živočíšne a rastlinné tuky a oleje, prípravky zo zeleniny a ovocia, rôzne potravinové prípravky, nápoje a liehoviny, ryby a výrobky z rýb a zelenina. Vývoz SR do tretích krajín sa orientuje prevažne na potravinárske polotovary a výrobky: rôzne potravinové prípravky, mlieko a mliečne výrobky, kakaové prípravky, živé zvieratá, krmivá, nápoje a liehoviny, prípravky z obilia a mlieka a prípravky z mäsa a rýb.

Z trhov tretích krajín bola SR buď vytláčaná konkurenciou, alebo export bol nahradený licenčnou výrobou, príp. obmedzená domáca produkcia neumožnila našu expanziu. Údaje colnej štatistiky nám neumožňujú exaktne identifikovať a kvantifikovať reimporty a reexporty poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, či už vo vzťahu k EÚ alebo voči tretím krajinám.

Podrobnejšie údaje o zahraničnom obchode sú uvedené v tabuľkách 30 - 35 v prílohe 10.

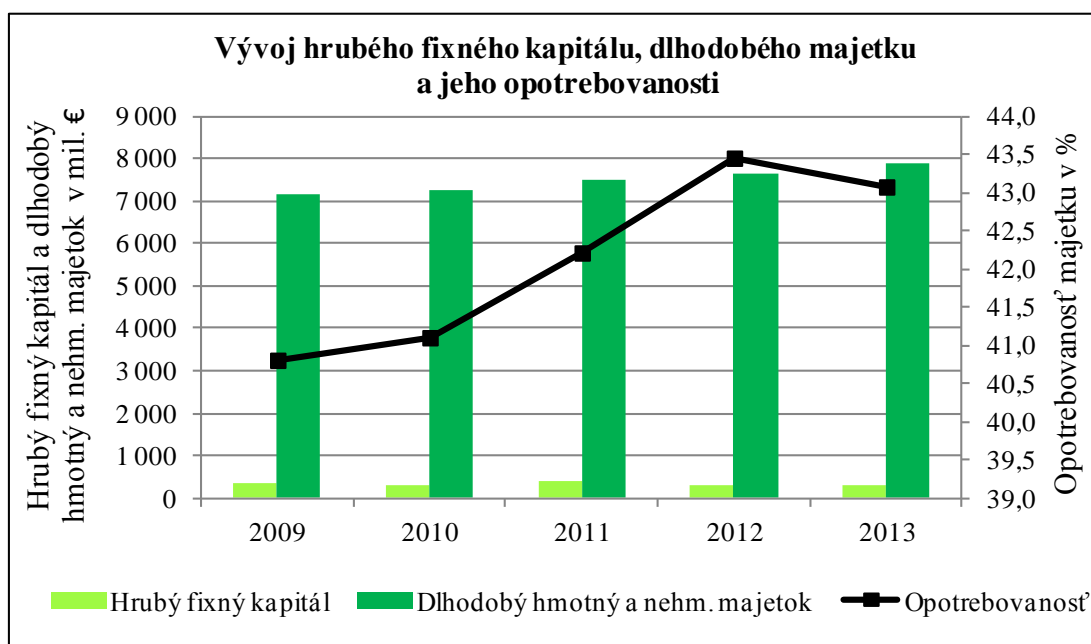
4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva

4.1. Vstupy do poľnohospodárstva

Fixný kapitál a jeho tvorba

Vývoj hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve v roku 2013 mal regresívny vývoj. Jeho úroveň medziročne klesla o 7,5 % a dosiahla 297,2 mil. €, čo bolo o 24 mil. € menej ako v roku 2012. Pokles investovania nastal, okrem budov a stavieb, kde investície vzrástli (2,6 %), vo všetkých zložkách hrubého fixného kapitálu. Menej ako pred rokom sa investovalo najmä do dopravných zariadení (24,0 %), strojov a zariadení (8,6 %), kultivovaných aktív (5,1 %), ale najviac klesli investície do nehmotných fixných aktív (39,5 %). Objemovo najviac klesli investície do strojov a zariadení. Aj pri poklese investícií sa zvýšil dlhodobý nehmotný a hmotný majetok o 233 mil. € (3,0 %) a jeho hodnota dosiahla 7 901 mil. €. Opotrebovanosť majetku mierne klesla (0,4 %) a dosiahla 43,1 %. Došlo k miernej obnove dlhodobého hmotného a nehmotného majetku a vzrástla jeho zostatková hodnota.

Výrazne klesli investície zo zahraničných zdrojov (63,2 %). Všetky investície zo zahraničia smerovali len do budov a stavieb. Vývoj dlhodobého hmotného a nehmotného majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu a jeho štruktúra sú uvedené v tabuľke 41 v prílohe 10.

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Spotreba vstupov

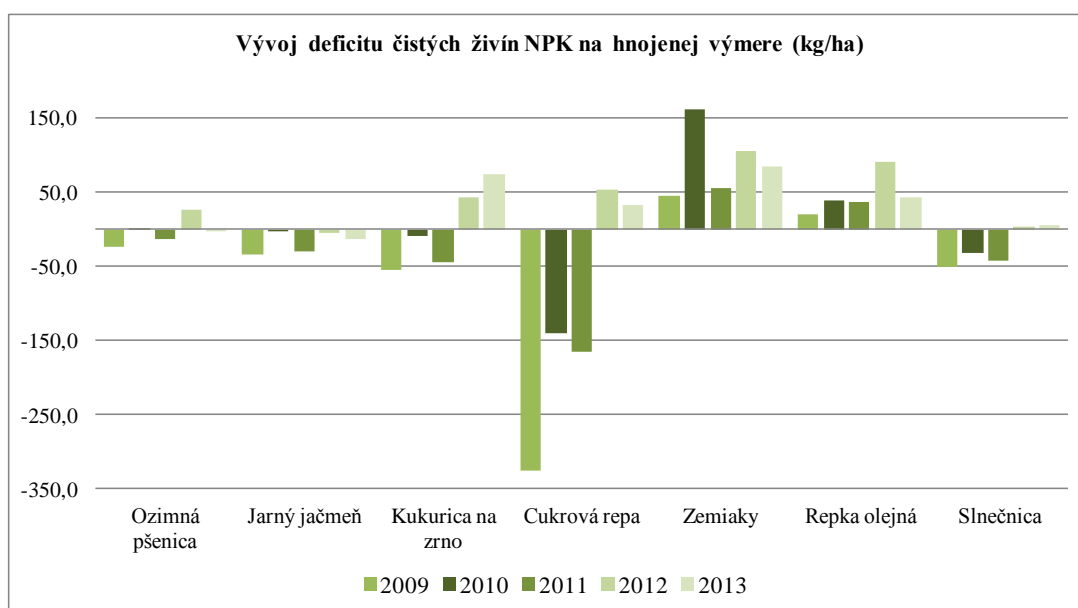
Trh so vstupmi do poľnohospodárskej výroby sa v roku 2013 výrazne nezmenil. Celkovo sa spotreba vstupov v rastlinnej a živočíšnej výrobe u väčšiny sledovaných vstupov zvýšila. Zníženie bolo najmä pri spotrebe herbicídov a spotrebe osív hrachu, jačmeňa, ovsa a pšenice.

V roku 2013 predstavovala **spotreba priemyselných hnojív** spolu objem 5 816 tis. t, čo bolo o 200 t viac ako v roku 2012. Z toho spotreba čistých živín v prepočte na hektár poľnohospodárskej pôdy dosiahla 95,6 kg, čo bolo o 9,8 kg na hektár viac ako pred rokom.

Z 1 568 tis. ha poľnohospodárskej pôdy sa priemyselnými hnojivami vyhnojilo 1 557 tis. ha (99,3 %). Väčšina plodín bola hnojená dostatočne, deficit pretrvával u menšiny (ozimná pšenica, jarný jačmeň, ozimný jačmeň, ovos, hrach, tabak, zelenina – okrem plodovej a ovocné sady).

Spotreba priemyselných hnojív je uvedená v tabuľke 40 v prílohe 10.

Graf 25

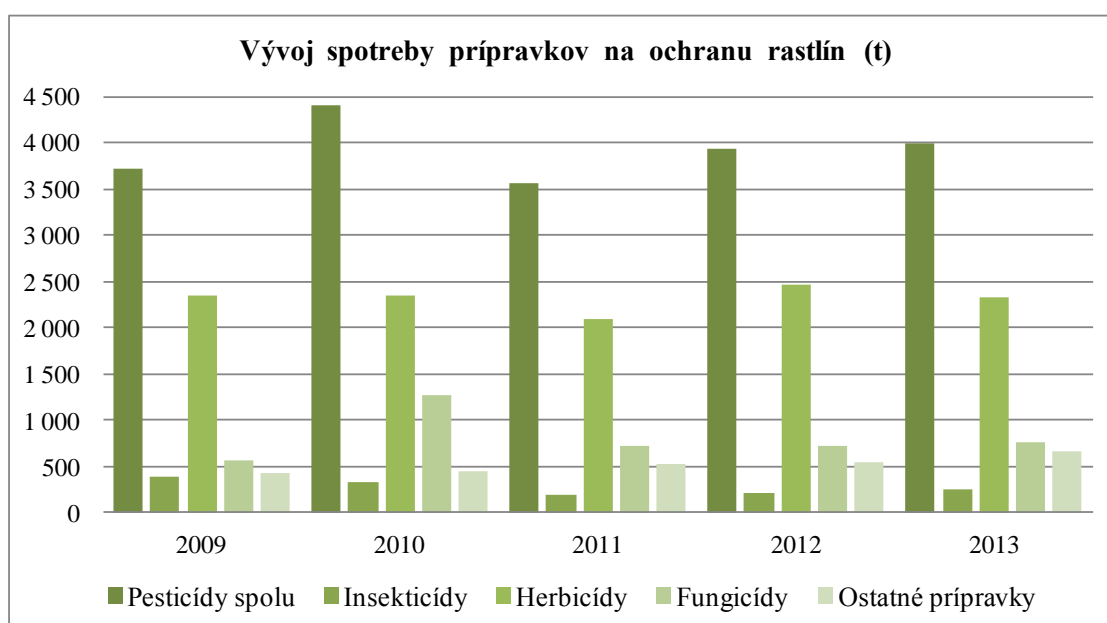

Prameň: ÚKSÚP, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Teplota počas zimy 2012/13 bola primeraná. Jarné fenofázy plodín nastupovali oneskorene asi o 7 dní. Zrážky na jar pri topení zásob snehu hrozili povodňami, najmä v povodí Dunaja. Napriek tomu už v polovici júla niektoré plodiny trpeli nedostatkom vlhky, ktorý pretrval do konca leta a pokračoval aj v jesennom období. Väčšina chorôb a škodcov sa v roku 2013 vyskytla v mierne zvýšenej miere. Bol zaznamenaný silný výskyt múčnatky na obilninách, blyskáčika repkového na repke, plesni zemiakovej na zemiakoch a rajčiakoch, chrastovitosti na jadrovinách, molíc na zelenine a vošiek na väčšine hostiteľov.

V roku 2013 sa spotrebovalo 3 996 t **chemických ochranných prostriedkov**, čo je v porovnaní s rokom 2012 viac o 70 t (1,8 %). Spotreba takmer všetkých druhov pesticídov sa zvýšila (insekticídov o 21,2 %, fungicídov o 5,5 % a ostatných o 21,3 %) okrem herbicídov, ktorých spotreba klesla o 5,3 %.

Graf č. 26

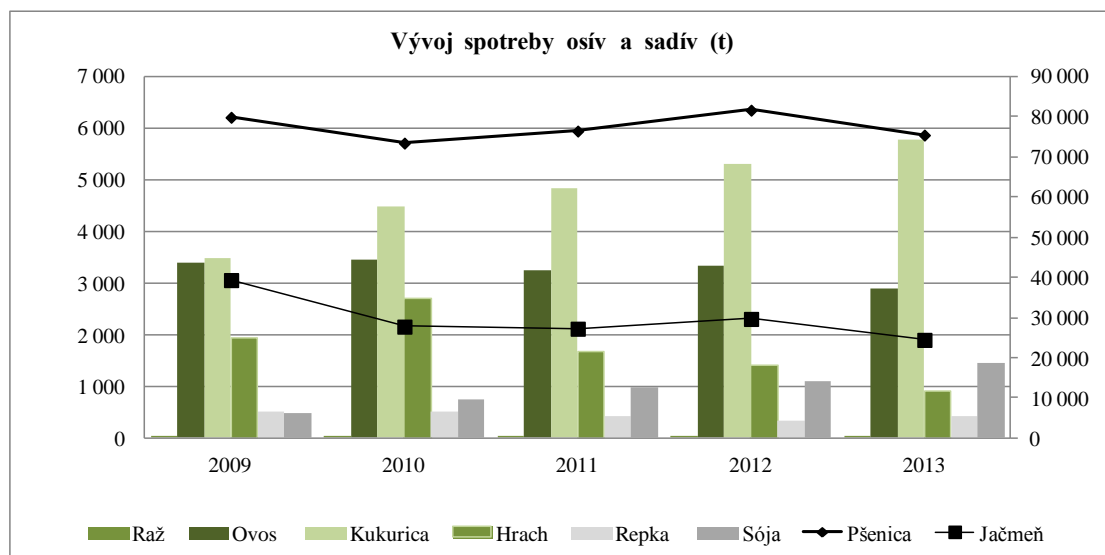

Prameň: ÚKSÚP, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Spotreba **osív** celkom v roku 2013 medziročne klesla o 9,3 %. Obilniny boli siate na ploche menšej o 5,1 %, spotreba ich osiva klesla o 9,4 %. Spotreby osiva sa znížili u hrachu (37,1 %), jačmeňa (17,5 %), ovsa (13,1 %) a pšenice (7,6 %). U niektorých druhov obilnín došlo k navýšeniu spotreby osiva, najviac u raži (42,9 %) a kukurice (9,3 %).

Olejniný boli siate na ploche väčšej o 13,2 %. Spotreba osiva u sóji sa zvýšila o 33, % a u repky olejnej o 27,6 %. Plocha osiata strukovinami sa výrazne zmenšila (38,6 %). Spotreba osiva hrachu klesla o 37,1 %.

Graf 27

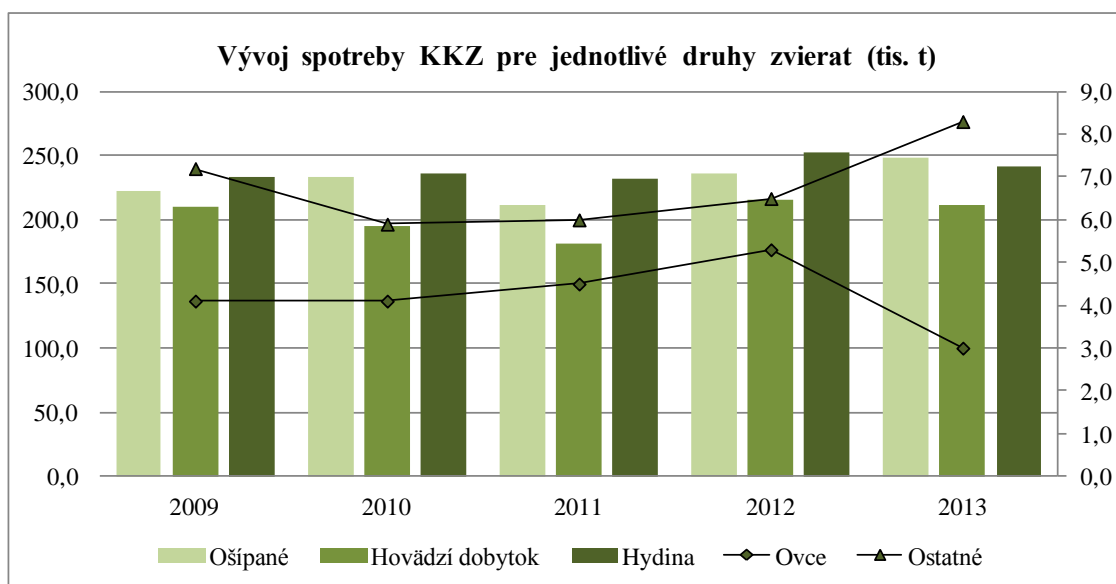

Prameň: ŠÚ SR,

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Napriek poklesu počtu všetkých druhov hospodárskych zvierat, k zníženiu spotreby **kompletných krmných zmesí (KKZ)** došlo len u niektorých druhov zvierat. Celkom sa spotreba KKZ zvýšila o 0,3 %.

Graf 28

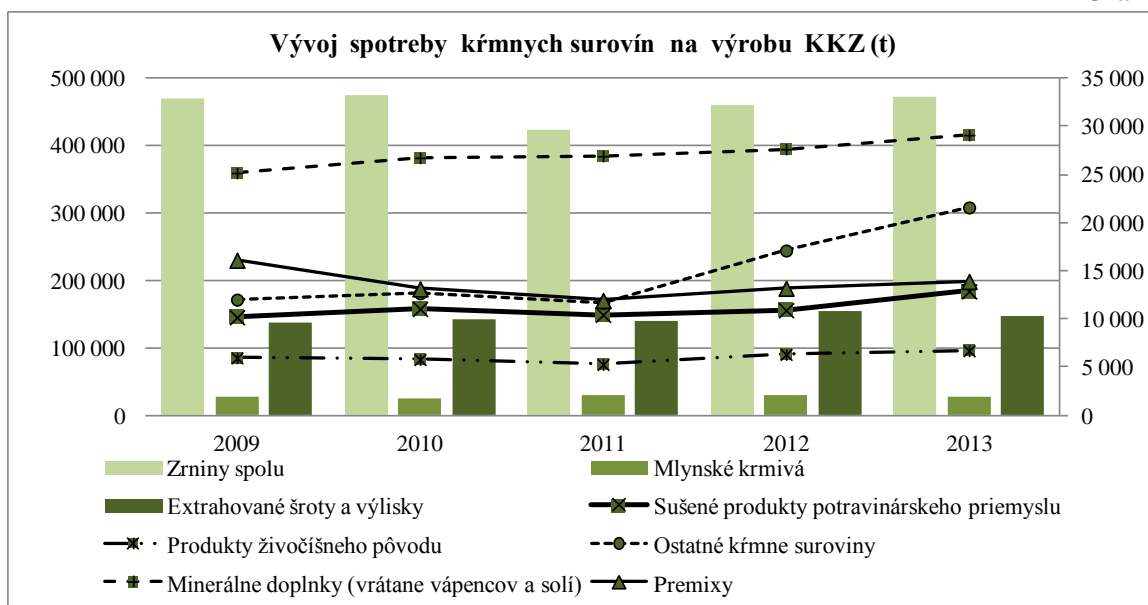
Prameň: MPRV SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

K nárastu spotreby došlo u ošípaných o 5,2 % a u ostatných druhov o 27,7 %. Zníženie spotreby KKZ sa najvýraznejšie prejavilo u oviec (43,4 %). Spotreba krmiva pre hovädzí dobytok sa znížila o 2,1 %: z toho pre dojnice o 1,6 %, teľatá o 5,3 % a mladý HD 0,9 %. Spotreba KKZ pre hydinu celkom klesla o 4,0 %. V tejto kategórii nosnice spotrebovali o 23,7 % krmiva menej a vo výkrme brojlerov sa znížila spotreba krmiva o 3,7 %.

Spotreba kŕmnych surovín na výrobu KKZ spolu sa v roku 2013 medziročne zvýšila o 1,6 %. Najväčší nárast (26,1 %) bol v spotrebe ostatných kŕmnych surovín, a to najmä dŕatelinových a lucernových úsuškov (8,4 %). O 6,0 % sa zvýšila spotreba produktov živočíšneho pôvodu. Z tejto skupiny sa zvýšila spotreba rybích múčok (35,4 %) a krvnej múčky (33,0 %). Klesla spotreba sušenej srvátky (25,1 %), bielkovinových koncentrátov (8,9 %) a spotreba sušeného mlieka (5,5 %).

Ďalšími skupinami surovín so zvýšenou spotrebou boli premixy (5,4 %), minerálne doplnky (5,3 %) a zrniny (2,8 %). Tu sa zvýšila spotreba raže o 206,4 %, jačmeňa o 26,2 %, ovsa o 17,8 % a kukurice o 2,9 %. Spotreba ostatných zrnín klesla nasledovne: tritikale o 7,6 % a pšenice o 6,4 %.

Graf 29

Prameň: KRMZ (MPRV SR) 1-04, Vypracoval: NPPC –VÚEPP

Pokles spotreby zaznamenali mlynské krmivá (14,5 %), kde spotreba pšeničnej múky kŕmnej klesla o 34,9 % a otrúb o 4,7 %. Znížila sa aj spotreba extrahovaných šrotov a výliskov (4,0 %): sójových o 9,5 %, slnečnicových o 1,8 %, ale spotreba repkových šrotov a výliskov sa zvýšila o 6,2 %.

Údaje o počte a kapacitách ustajňovacích objektov pre živočíšnu výrobu, skladovacích objektoch pre rastlinnú produkciu, ako aj údaje o poľnohospodárskej mechanizácii nie sú za rok 2013 k dispozícii, nakoľko ich zisťovanie, vykonáva ŠÚ SR s dvojročnou periodicitou, t.j. v roku 2013 sa zisťovanie nevykonávalo. Aktuálne údaje za rok 2012 boli uvedené v Zelenej správe za rok 2012, nové údaje za rok 2014 budú v Zelenej správe za rok 2014.

Štátne závlahové systémy

Do roku 1989 bolo na Slovensku vybudovaných 321 000 ha vysokotlakových závlah poľnohospodárskej pôdy. V súčasnosti závlahové zariadenia, ktoré sú hydromelioračným majetkom štátu, technicky predstavujú 485 čerpacích staníc a 9 576 km podzemnej tlakovej rúrovej siete vyústenej hydrantmi na úrovni poľnohospodárskej pôdy.

Technický a technologický stav a nadväzná prevádzkyschopnosť týchto zariadení je daná skutočnosťou, že sú to závlahové stavby vybudované pred niekoľkými desaťročiami. Údržba, opravy, prevádzka a využívanie boli za toto obdobie zabezpečované viacerými správcami a rôznymi spôsobmi. Predovšetkým finančné zabezpečenie starostlivosti o tento majetok štátu po zrušení osobitného štátneho fondu bolo za posledné obdobie nedostatočné.

Z vybudovaných kapacít je v súčasnosti:

- funkčných 53 000 ha 74 čerpacích staníc
- obmedzene funkčných 126 000 ha 142 čerpacích staníc
- nefunkčných 142 000 ha 269 čerpacích staníc

Funkčné čerpacie závlahové stanice sú objekty vodných stavieb, ktoré sú spravidla dlhodobo prenajaté a každoročne využívané nájomcami, ktorí im venujú potrebnú starostlivosť. Stavebné, strojové a technologické časti týchto objektov sú pravidelne opravované a udržiavané, a to v posledných rokoch v podstatnej miere z finančných prostriedkov nájomcov.

Obmedzene funkčné čerpacie stanice a na ne nadväzujúce závlahové technologické celky predstavujú prípady, keď technický stav zariadenia je z pohľadu aktuálneho prevádzkyschopného stavu negatívne ovplyvnený prirodzeným fyzickým opotrebením, prípadne vandalizmom a krádežami. Kapacita takejto závlahovej stavby je obmedzená a jej obnova si vyžaduje rekonštrukcie, opravy, resp. doplnenie niektorých technologických komponentov. Tieto opatrenia sú rozsahom individuálne a finančne náročné.

Nefunkčné závlahové stavby predstavujú prípady spravidla kombinácie značného opotrebenia, poškodenia, alebo odcudzenia ich stavebných a technologických častí do takej miery, že ich obnova je z pohľadu ekonomickej efektívnosti nereálna.

Prenajaté závlahy a odbery závlahovej vody podľa regiónov SR

Tabuľka 29

Región	Výmera v ha		Index	Počet ČS		Index	Odbery vody v tis. m ³		Index
	2012	2013	2013/12	2012	2013	2013/12	2012	2013	2013/12
Záhorie	11 047	10 514	95,2	11	10	90,9	1 534	686	44,7
Podunajsko	58 372	54 610	93,6	67	62	92,5	4 625	2 828	61,1
Dolné Považie	50 306	49 094	97,6	48	46	95,8	10 151	6 961	68,6
Horné Považie	33 761	33 761	100,0	36	36	100,0	4 112	3 404	82,8
Ponitrie	8 366	8 871	106,0	24	26	108,3	285	230	80,7
Pohronie a Poiplie	11 354	10 819	95,3	12	11	91,7	661	1 732	262,0
Bodrog a Hornád	14 368	608	4,2	11	2	18,2	17	19	111,8
Spolu:	187 574	168 277	89,7	209	193	92,3	21 385	15 860	74,2

Prameň: MPRV SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Aj keď odber závlhovej vody v roku 2013 medziročne klesol, predstavoval tretí najväčší odber za obdobie od roku 2007, odkedy je v platnosti jednotný systém využívania štátnych závlah.

V uplynulej sezóne boli prenajaté nielen funkčné závlhové TPC, ktoré bolo možné ihneď použiť na zavlažovanie, ale aj závlhové TPC obmedzene funkčné. Tento stav bol ovplyvnený symbolickou výškou nájmu, kedy si zariadenia prenajmú aj subjekty, ktoré aktuálne závlahu nepotrebujú, ale perspektívne s ňou uvažujú. Nájomný vzťah majú uzavretý a v prípade potreby použijú dodatočné vklady na sfunkčnenie zariadení v potrebnom rozsahu.

V sledovanom období rokov 2007-2013 klesol záujem o prenájom závlhových zariadení. Od roku 2007 sa výmera prenajatých závlah znížila o 58 000 ha (26 %) oproti východiskovému stavu rozsahu prenájmu v roku 2007.

Rozhodujúcim ukazovateľom využitia prenajatých štátnych závlah bol skutočný odber závlhovej vody týmito zariadeniami. V sezóne 2013 k regiónom s najvyšším využitím prenajatých závlhových systémov patrili Pohronie a Poiplie a Ponitrie.

Využitie prenajatých závlah v SR

Tabuľka 30

Región	Prenajatá výmera štátnych závlah (ha)	Zavlažovaná plocha (ha)	Využitie prenajatej výmery závlah (%)
Záhorie	5 494	397	7,23
Podunajsko	28 405	4 628	16,29
Dolné Považie	316 931	10 337	32,62
Horné Považie	25 075	4 599	18,34
Ponitrie	1 433	967	67,48
Pohronie a Poiplie	4 524	3 296	72,86
Bodrog a Hornád	167	29	17,37
Spolu:	96 791	24 253	25,06

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

V posledných rokoch došlo k výrazným kvalitatívnym aj kvantitatívnym zmenám v druhoch zavlažovaných plodín. Výmery krmovín na ornej pôde klesli a plochy, ktoré sa zachovali, sa zavlažujú v minimálnom rozsahu. Podobná situácia je aj v zavlažovaní technických plodín, kukurice a ostatných poľných plodín. Naopak v poslednom období (aj v závlhovej sezóne 2013) boli najviac zavlažovanými plodinami predovšetkým osivová kukurica, zemiaky, zelenina a trávové koberce.

Každá dodávka závlhovej vody predstavuje významnú nákladovú položku na pestovanú plodinu, a tým aj na ekonomiku jej výroby, preto v posledných rokoch využívajú závlahy zväčša iba pestovatelia tržných intenzívnych plodín.

Štátnemu podniku Hydromeliorácie boli na rok 2013 poskytnuté dotácie na správu, údržbu a opravy spravovaného hydromelioračného majetku štátu vo výške 947 945 €. Poskytnuté dotácie z rozpočtu kapitoly MPRV SR v rámci národnej podpory v roku 2013 nepokrývali skutočné finančné potreby starostlivosti o spravovaný hydromelioračný majetok vo vlastníctve štátu.

Vývoj vstupov do poľnohospodárstva

V roku 2013 vzrástli medziročne ceny dodávok výrobkov a služieb do poľnohospodárstva o 3,6 %. Nadpriemerne stúpili ceny osív jarných obilnín, ovsa, hrachu a krmovín. Medziročne sa zvýšili aj ceny kombinovaných hnojív (3,7 %), mletého vápenca (4,8 %) a produktov na ochranu rastlín, najmä insekticídov (6 %). Ceny jednozložkových priamych hnojív klesli o 5,7 %.

Ceny krmív pre zvieratá medziročne vzrástli o 3,7 %, čo ovplyvnili najmä dynamicky rastúce ceny mäsokostných múčok (30,1 %) a kŕmnych zmesí (8,9 %). Nadpriemerný rast zaznamenali ceny plemenárskych (4,2 %) a veterinárnych služieb (16,5 %), hlavne vyšetrenie zdravotného stavu hovädzieho dobytku a ošípaných. Medziročne sa zvýšili aj ceny poľnohospodárskych strojov a zariadení v priemere o 9,7 %. Výraznejší rast cien vstupov v roku 2013 bol tlmený poklesom cien motorovej nafty (16,6 %) a benzínu (17,1 %).

Vývoj cenových indexov hlavných vstupov do poľnohospodárstva

Tabuľka 31

	Rovnaké obdobie minulého roka = 100	
	2012	2013
Ceny dodávok do poľnohospodárstva celkom	102,8	103,6
Z toho: Osivá a sadba	105,0	98,1
Motorová nafta	112,3	83,4
Benzín	114,3	82,9
Elektrina	99,6	100,8
Hnojivá a zlepšovadlá pôdy	103,3	98,9
Produkty na ochranu rastlín	99,5	102,3
Krmivá pre zvieratá	105,0	103,7
Stroje a ostatné zariadenia	94,5	109,7

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

4.2. Investície do potravinárskeho priemyslu

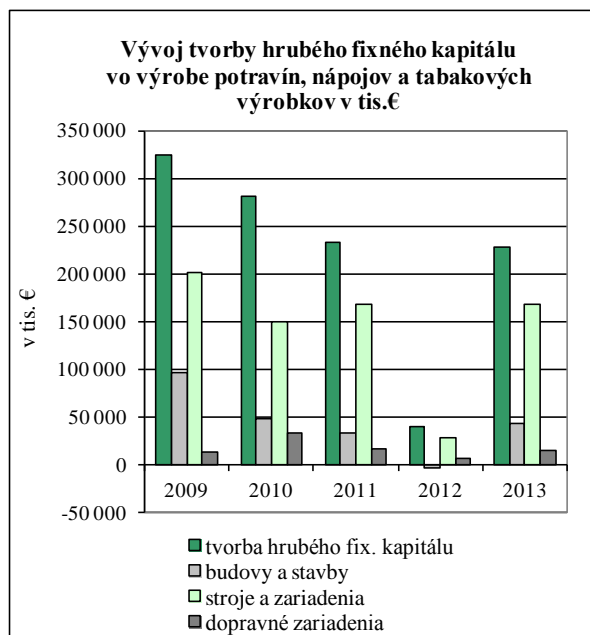
Fixný kapitál v potravinárskom priemysle

Tvorba hrubého fixného kapitálu vo výrobe potravín, nápojov a tabakových výrobkov medziročne výrazne vzrástla (5,7-násobne) na 272 215 tis. €. Úroveň THFK mala od roku 2007 klesajúcu tendenciu a v roku 2012 dosiahla len 39 879 tis. €. Nárast THFK bol spôsobený nárastom investovania do budov a stavieb, do strojov a zariadení aj do dopravných zariadení.

V štruktúre hrubého fixného kapitálu viac vzrástol podiel budov a stavieb, vzrástol tiež podiel strojov a zariadení (5,0 p. b.), ale klesol podiel dopravných prostriedkov (8,3 p. b.). Na tvorbu hrubého fixného kapitálu v roku 2013 neboli použité finančné prostriedky zo zahraničných zdrojov.

Vývoj dlhodobého hmotného a nehmotného majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu v potravinárstve sú uvedené v tabuľke 41 v prílohe 10.

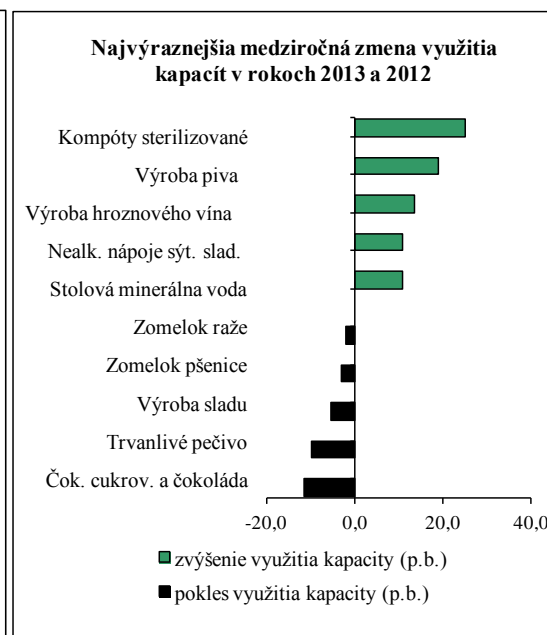
Graf 30

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 31

Prameň: Potrav (MPRV SR), prepočty VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vzhľadom na stupeň využitia kapacít potravinársky priemysel SR aj v roku 2013 disponoval dostatočným objemom výrobných kapacít a využitie hlavných kapacít bolo diferencované podľa jednotlivých výrobkov jeho výrobných odborov.

Využitie kapacít pri výrobe ďalších výrobkov sa pohybovalo v nasledovných intervaloch:

- v intervale 100,00 – 90,00 %: výroba kvasenej kapusty,
- v intervale 89,99 – 80,00 %: výroba sladu,
- v intervale 79,99 – 70,00 %: výroba hydínových výrobkov, jatočnej hydiny, nečokoládových cukrovínok, rafinovaného liehu, zomelku pšenice, piva, mäsových výrobkov,
- v intervale 69,99 – 60,00 %: výroba nealkoholických sladených sýtených nápojov, stolovej minerálnej vody, cestovín, prírodných a ostatných syrov,
- v intervale 59,99 – 50,00 %: výroba sterilizovaných kompótov, hroznového vína, tavených syrov, čerstvého pečiva, sterilizovanej zeleniny vrátane sterilizovaných uhoriek, konzumného mlieka,
- pod 50 %: výroba čokoládových cukrovínok a čokolády (49,3 %), chleba (41,9 %), liehovín (41,7 %), kyslomliečnych výrobkov vrátane jogurtov (40,3 %), jatočných ošípaných (35,7 %), mliekarenského masla (30,4 %), jatočného hovädzieho dobytku (24,0 %), zomelku raže (23,8 %).

Najvyššie zvýšenie využitia kapacít sa dosiahlo vo výrobe sterilizovaných kompótov (25,3 p.b.), piva (19,1 p.b.), hroznového vína (13,7 p.b.), nealkoholických sladených sýtených nápojov (11,1 p.b.) a stolovej minerálnej vody (10,9 p.b.).

Najvyšší pokles vo využití kapacít nastal vo výrobe čokoládových cukrovínok a čokolády (11,5 p. b.) a trvanlivého pečiva (9,9 p. b.).

Podrobnejšie údaje o výrobných kapacitách a ich využití sú v tabuľke 42 v prílohe 10.

5. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy

5.1. Podnikateľská štruktúra

V poľnohospodárskej podnikateľskej štruktúre sa zachovali právne formy, ale menil sa najmä ich počet, zastúpenie na obhospodarovanej výmere pôdy a veľkostná štruktúra. Na formovanie podnikateľského prostredia agrárneho sektora vplýva legislatíva, ekonomické nástroje, politika finančného sektora a vo významnej miere SPP EÚ a tiež štátna pomoc SR.

Existujúci systém štatistického zisťovania stavu podnikateľskej štruktúry v **poľnohospodárskej prvovýrobe** neumožňuje každoročne aktualizovať počet a štruktúru fariem v poľnohospodárstve. Frekvencia štatistického zisťovania, prijatá na základe nariadenia európskeho parlamentu a Rady (ES) v roku 2008¹⁶, umožňuje vykazovať výsledky Štrukturálneho zisťovania fariem v trojročných intervaloch.

Podľa posledných dostupných výsledkov Štrukturálneho cenzu fariem za rok 2010, počet registrovaných fariem v poľnohospodárskej prvovýrobe v porovnaní s rokom 2007 klesol o 7 %. Znížil sa najmä počet registrovaných fyzických osôb (12 %) a postupne zanikali poľnohospodárske družstvá, ktorých bolo v porovnaní s rokom 2007 o 3 % menej. Opačný trend pokračoval u právnických osôb (PO), ktorých počet sa v priebehu troch rokov zvýšil o 11,5 %. Zvýšil sa najmä počet obchodných spoločností (18 %), v ktorých najväčší podiel mali spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o).

Zmenou metodiky ŠÚ SR, boli v štrukturálnom cenze 2010 vylúčené farmy, ktoré obhospodarovali pôdu do 1 ha. V týchto kategóriách zostali v roku 2010 iba farmy, ktoré dosiahli aspoň jednu z ostatných nasledovných minimálnych prahových hodnôt, stanovených pre farmu v Slovenskej republike: výmera trvalých porastov (vinohrady, ovocné sady, škôlky) $\geq 0,5$ ha, intenzívne plodiny (čerstvá zelenina, tabak, chmeľ) $\geq 0,1$ ha, zakryté plochy (zelenina, kvety) $\geq 0,1$ ha, hovädzí dobytok ≥ 1 ks, ošípané ≥ 3 ks, ovce ≥ 5 ks, kozy ≥ 5 ks, hydina spolu ≥ 100 ks. Kritérium využívaná poľnohospodárska pôda ≥ 1 ha spôsobilo veľký pokles malých fariem v roku 2010. Štrukturálny cenzus fariem za rok 2010 vykazuje vplyvom tejto zmeny v metodike v porovnaní s rokom 2007 pokles neregistrovaných fyzických osôb (výroba pre vlastnú spotrebu) o 20 %. Odzrkadlilo sa to aj na priemernej výmere farmy, ktorá bola v roku 2007 28,1 ha p.p., vplyvom vylúčenia malých fariem bola podľa výsledkov Štrukturálneho cenzu fariem za rok 2010 vyššia a dosahovala 77,5 ha p.p. Výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy bola na konci hodnoteného obdobia 1 895 500 ha, čo bolo o 2 % menej ako v roku 2007.

¹⁶ Na základe prijatého nariadenia európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008 z 19. 11. 2008 o štrukturálnych zisťovaniach fariem a zisťovaní metód poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) č. 571/88 (Ú. v. EÚ L 321, 1.12.2008) vykonáva ŠÚ SR štrukturálne zisťovania fariem v trojročných intervaloch.

Počet podnikov podľa odvetví a právnych foriem

Tabuľka 32

Právna forma	Poľnohospodárstvo			Poľnohospodárske služby			Potravinársky priemysel		
	2007	2010	10/07	2012	2013	13/12	2012	2013	13/12
Štát. podniky	5	5	100,0	1	0	0,0	1	0	0,0
Družstvá	603	584	96,8	19	16	84,2	3	3	100,0
Obchodné spoločnosti spolu	1 285	1 520	118,3	1234	1210	98,1	481	451	93,8
z toho: verejné obchod. spoloč.	2	1	50,0	21	21	100,0	1	0	0,0
spol. s ruč. obmedz.	1 159	1 389	119,8	1091	1067	97,8	391	369	94,4
akciové spoločnosti	123	128	104,1	122	122	100,0	87	81	93,1
komanditné spoloč.	1	2	200,0	-	0	0,0	2	1	50,0
Ostatné právnické osoby	147	166	112,9	56	68	121,4	8	6	75,0
Právnické osoby spolu	2 040	2 275	111,5	1310	1294	98,8	493	460	93,3
Registrované fyzické osoby	6 893	6 008	87,2	4717	2880	61,1	2838	4783	168,5
Celkom	8 933	8 283	92,7	6027	4174	69,3	3331	5243	157,4

Prameň: Poľnohospodárstvo: ŠÚ SR- Štrukturálne zisťovanie fariem 2007, Štrukturálny census fariem 2010

Poľnohospodárske služby: Radela, s.r.o., Bratislava

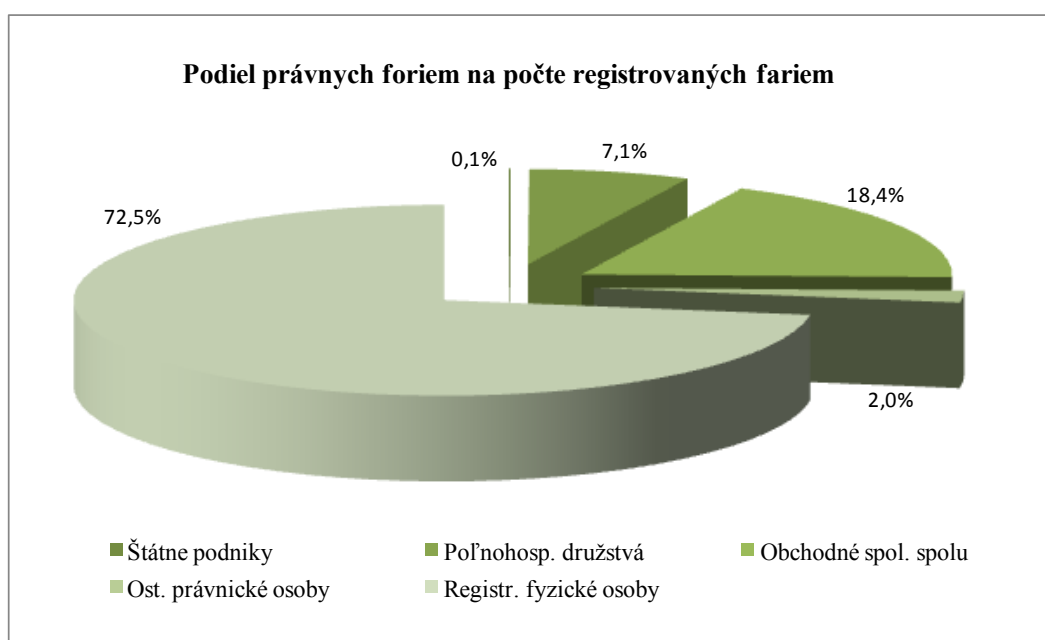
Potravinársky priemysel: CD MPRV SR (PROD 3-04, Roč 2-01), Radela, s. r. o. (fyzické osoby)

Vypracoval: VÚEPP

V **poľnohospodárskych službách** sa počet podnikajúcich subjektov v roku 2013 medziročne znížil o 31 %. Znížil sa najmä počet subjektov v poľnohospodárskych a biologických službách (47 %). Naopak zvýšil sa počet podnikajúcich v hospodársko-technických a obchodných službách (53 %). Na celkový pokles podnikajúcich subjektov v službách pre poľnohospodárstvo mal najvýraznejší vplyv pokles fyzických osôb v poľnohospodárskych a biologických službách (49 %). Celkový počet fyzických osôb v poľnohospodárskych službách medziročne klesol o 39 %. V roku 2013 sa mierne znížil v službách pre poľnohospodárstvo aj počet právnických osôb (1 %). Znížil sa počet družstiev (16 %), obchodných spoločností o 2 % a štátny podnik zanikol. Naopak o 21 % sa zvýšil počet ostatných právnických osôb. Ovplyvnil to medziročný nárast podnikajúcich ostatných PO v hospodársko-technických a obchodných službách (25 %).

Celkový počet podnikov v **potravínárskom priemysle** ovplyvnilo v roku 2013 výrazné medziročné zvýšenie podnikajúcich fyzických osôb (69 %). Počet podnikajúcich právnických osôb v potravinárskom sektore sa začal znižovať a v roku 2013 podnikalo v potravinárstve o 7 % menej PO, ako v predchádzajúcom roku. Znížil sa počet obchodných spoločností (6 %), ktoré mali najväčší podiel na podnikajúcich právnických osobách. Počet družstiev v potravinárskom sektore zostal stabilizovaný, štátny podnik v roku 2013 zanikol. Vplyv na zníženie počtu právnických osôb v potravinárskom priemysle mal najmä pokles počtu malých organizácií vo výrobe nápojov (o 5) a ostatných potravinárskych výrobkov (o 16). Napriek medziročnému poklesu podnikajúcich právnických osôb sa v potravinárstve zvýšil celkový počet podnikov o 57 %.

Graf 32

Prameň: Štrukturálny cenzus fariem 2010, ŠÚ SR
 Vypracoval: VÚEPP

5.2. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou

V roku 2013 výmera využitej poľnohospodárskej pôdy predstavovala 1 928 508 ha a medziročne sa zvýšila o 1 058 ha (0,05 %). Mierny nárast bol u ornej pôdy o 2 023 ha (0,15 %) a u trvalých porastov o 301 ha (1,49 %). Naopak, nepatrný pokles bol v dôsledku zníženia výmery domácich záhradiek o 28 ha (0,09 %) a trvalých lúk a pasienkov o 1 238 ha (0,24 %). Vo všeobecnosti možno konštatovať, že výmera využitej poľnohospodárskej pôdy sa po viacročnom poklese stabilizovala.

Výmera pôdy v SR, v ha

Tabuľka 33

Ukazovateľ	2012	2013	Index 2013/2012
Využitá poľnohospodárska pôda	1 927 450	1 928 508	100,05
v tom: orná pôda	1 359 979	1 362 002	100,15
trvalé porasty ¹⁾	20 162	20 463	101,49
domáce záhradky	32 367	32 339	99,91
trvalé lúky a pasienky	514 942	513 704	99,76

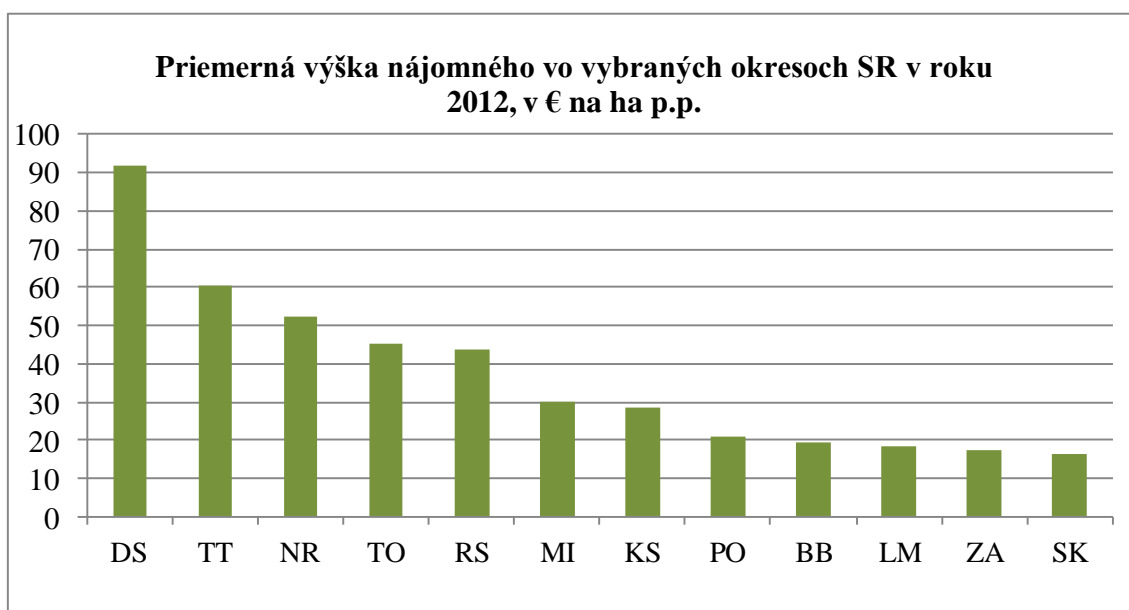
Poznámka: ¹⁾ vinohrady, vinohradnícke plochy v rekultivácii, ovocné sady, chmeľnice, iné trvalé plodiny

Prameň: Štatistický úrad SR
 Vypracoval: VÚEPP

Z celkovej výmery využitej poľnohospodárskej pôdy bolo, v závislosti od okresu, prenajatej približne 90 % poľnohospodárskej pôdy. Výška nájomného za poľnohospodársku pôdu sa pohybovala v intervale od 6,50 € do 120,00 €.ha⁻¹. Priemerná výška nájomného, odvodená zo sledovaného súboru 12 okresov predstavovala 36,77 €.ha⁻¹ p. p. Najvyššia priemerná výška nájomného bola v okrese Dunajská Streda 91,93 €.ha⁻¹ p. p. a najnižšia v okrese Svidník 16,26 €.ha⁻¹ p. p.

Viac ako polovica poľnohospodárskych subjektov uviedla dĺžku doby prenájmu poľnohospodárskej pôdy od 5 do 10 rokov. Ako spôsob stanovenia výšky nájomného uviedla najväčšia časť poľnohospodárskych subjektov (57,38 %) pevné stanovenie výšky nájomného, nezávislé od úradnej ceny. Stanovenie výšky nájomného na základe úradnej ceny pôdy bolo zaznamenané u 37,70 % subjektov.

Graf 33

Prameň: dotazníkový prieskum VÚEPP
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vo vybraných 12 okresoch Slovenska bolo v sledovanom roku 2012 predaných celkom 101 665 176 m² (10 166,5 ha) poľnohospodárskej pôdy, čo bol nárast oproti predchádzajúcim roku o 30 %. Z predanej výmery poľnohospodárskej pôdy bola najviac zastúpená orná pôda a to 69,76 %, ďalej to boli trvalé trávne porasty (29,62 %), vinice (0,21 %) a sady (0,40 %).

Z celkovej predanej výmery pozemkov bola najväčšia výmera poľnohospodárskej pôdy predaná v okrese Topoľčany (30,70 %), Rimavská Sobota (14,88 %), Michalovce (14,08 %) a Košice-okolie (12,17 %). Najmenej poľnohospodárskej pôdy bolo predanej v okresoch Banská Bystrica (0,38%) a Svidník (0,11 %).

V rámci vybraných okresov bolo spolu predaných 27 419 pozemkov, čo bolo najviac za celé sledované obdobie. Medziročne sa predalo o 5 918 pozemkov viac. Podľa zastúpenia druhov pozemkov bolo z celkového počtu predaných 67,79 % pozemkov s ornou pôdou, 31,60 % pozemkov s trvalými trávnymi porastmi, 0,37 % viníc a 0,24 % sádov.

Priemerná trhová cena pozemkov veľkostnej kategórie nad 1 ha, s predpokladom využitia hlavne na poľnohospodárske účely, bola 0,36 €·m⁻². Priemerné trhové ceny pozemkov, podľa druhu pozemku, sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Priemerná trhová cena pôdy predanej na poľnohospodárske využtie podľa druhu pozemku v roku 2012

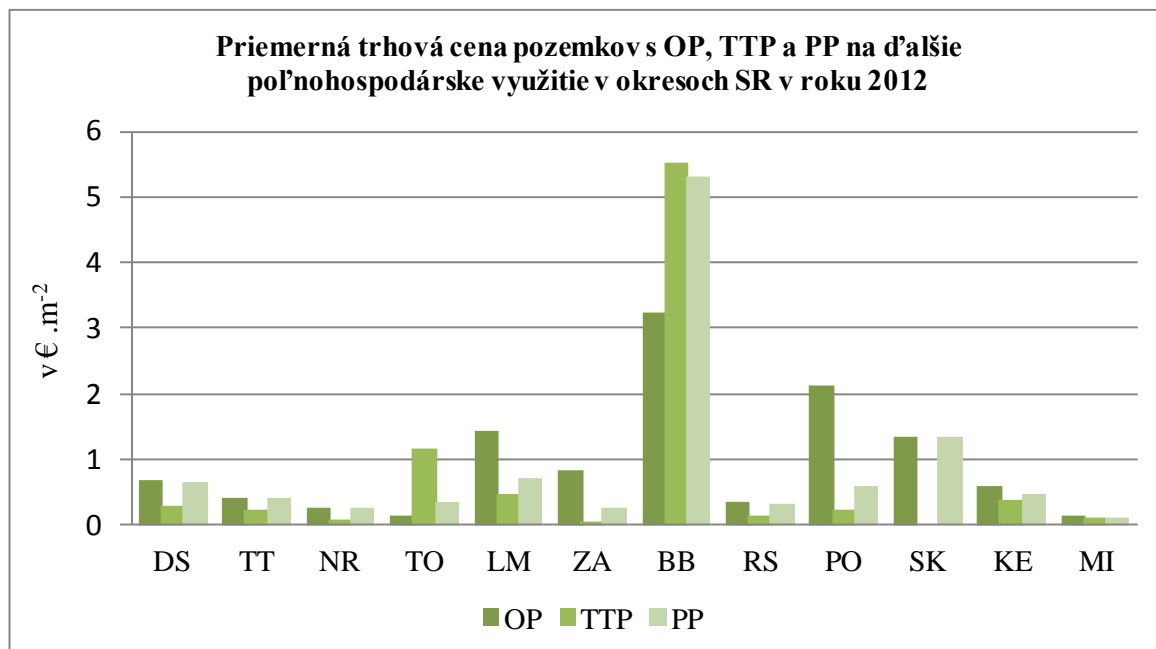
Tabuľka 34

Veľkosť pozemkov v m ²		Priemerná cena €·m ⁻²				
nad	do	OP	vinice	sady	TTP	PP spolu
10 000	20 000	0,36	0,33	-	0,39	0,39
20 000	50 000	0,48	0,23	0,11	0,68	0,68
50 000	100 000	0,34	-	-	0,28	0,28
100 000	*	0,16	-	-	0,17	0,17
nad 1ha		0,33	0,30	0,11	0,36	0,36

Prameň: VÚGK, vlastné výpočty
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Zo sledovaných okresov bola zistená najvyššia priemerná trhová cena pôdy v kategórii nad 1 ha v okrese Banská Bystrica (5,31 €·m⁻²) a v okrese Svidník. (1,35 €·m⁻²). Najnižšie ceny boli v okrese Nitra (0,27 €·m⁻²), Žilina (0,26 €·m⁻²) a Michalovce (0,12 €·m⁻²).

Graf 34

Prameň: VÚGK, vlastné výpočty
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Zo sledovaných okresov bola zistená najvyššia priemerná trhovú cena v okrese Prešov (2,07 €·m⁻²) a v okrese Banská Bystrica (1,45 €·m⁻²). Najnižšie ceny boli v okrese Svidník (0,24 €·m⁻²) a v okrese Rimavská Sobota (0,22 €·m⁻²).

Výmera poľnohospodárskej pôdy v znevýhodnených oblastiach – LFA

v ha

Tabuľka 35

Kraj	výmera LFA	Kraj	výmera LFA
Bratislavský	36 785	Žilinský	175 098
Trnavský	42 303	Banskobystrický	311 445
Trenčiansky	115 715	Prešovský	278 782
Nitriansky	52 986	Košický	261 496
SR spolu			1 274 608

Prameň: VÚPOP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

5.3. Usporiadúvanie pozemkového vlastníctva

Obnova evidencie pozemkov a právnych vzťahov k nim, úprava vlastníckych vzťahov k pôde vrátane reštitúcií, pozemkové úpravy

Z celkového počtu 3559 katastrálnych území SR v 1214 katastrálnych územiach usporadúva pozemkové vlastníctvo štátna správa na úseku pozemkových úprav. Z katastrálnych území zaradených do pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR sa 759 riešilo v konaniach podľa zákona SNR č. 330/1991 Zb. v znení neskorších predpisov.

Celkom bolo k 31.12.2013 rozhodnutím správneho orgánu schválených a zapísaných 3 233 registrov (z toho 1 199 v kompetencii MPRV SR a 2 034 kompetencii ÚGKK SR), čo predstavuje posun oproti roku 2012 o 244 registrov zapísaných v katastri nehnuteľností.

Úprava vlastníckych vzťahov k pôde

V reštitučných konaniach podľa zákona č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov bolo do 31.12.2013 vydaných 43 884 rozhodnutí, ktorými sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 208 887 ha. Pre zákonné prekážky sa nevydali pozemky o výmere 31 644 ha, za ktoré patrí oprávneným osobám náhrada (finančná, alebo v pozemkoch ktoré sú vo vlastníctve štátu). V porovnaní so stavom k 31.12.2012 bol počet vydaných rozhodnutí, ktorými sa priznalo vlastníctvo vyšší o 124, výmera vydaných pozemkov vyššia o 251 ha a výmera nevydaných pozemkov pre zákonné prekážky vyššia o 14 ha. Pri pozemkových spoločenstvách bolo vydaných 11 892 rozhodnutí, ktorými sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 123 489 ha. Pre zákonné prekážky sa nevydali pozemky o výmere 17 147 ha riešené formou náhrad. Oproti stavu k 31.12.2012 to bolo o 38 rozhodnutí viac, výmera vydaných vyššia o 51 ha a nevydaných pozemkov pre zákonné prekážky o 12 ha viac.

V reštitučných konaniach podľa zákona č. 503/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov bolo k 31.12.2013 vydaných 28 508 rozhodnutí, ktorými bolo navrátené vlastníctvo k pozemkom na výmere 11 873 ha a priznaná náhrada za pozemky o výmere 9 698 ha. V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 5760 právoplatných rozhodnutí, ktorými

bolo navrátené vlastníctvo k pozemkom na výmere 8 422 ha a priznaný nárok na náhradu za pozemky o výmere 2039 ha. Oproti stavu k 31.12.2012 to bolo o 177 rozhodnutí viac, výmera vydaných vyššia o 111 ha a nevydaných pozemkov pre zákonné prekážky o 31 ha viac.

Pozemkové úpravy

Do roku 2013 bolo rozpracovaných 198 projektov pozemkových úprav. Ukončených a rozhodnutím orgánu štátnej správy na úseku pozemkových úprav schválených bolo 220 projektov. Z počtu 198 projektov pozemkových úprav sa z dôvodov riešenia ekologicky narušenej krajiny uskutočňujú pozemkové úpravy v Žiarskej kotline v 17 katastrálnych územiach a v oblasti Vysokých Tatier a Spišskej Magury v 41 katastrálnych územiach. Uvedené projekty pozemkových úprav boli financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR. Do katastra nehnuteľností bolo zapísaných 220 katastrálnych území po vykonaní projektu pozemkových úprav. Z celkového počtu pozemkových úprav (418) v roku 2013 prebiehalo konanie o pozemkových úpravách, kde projekty pozemkových úprav boli hradené z fondov EÚ v 140 katastrálnych územiach, a v ďalších 172 katastrálnych územiach boli projekty pozemkových úprav ukončené a zapísané v katastri nehnuteľností.

Prehľad o obnove evidencie pozemkov, úprave vlastníckych vzťahov a pozemkových úpravách uvádza tabuľka 43 v prílohe č. 10.

5.4. Pracovné sily Štruktúra pracujúcich

Dynamika znižovania počtu pracujúcich v poľnohospodárstve sa v roku 2013 zrýchlila. Medziročný pokles predstavoval 3,8 tis. osôb, t. j. o 7,4 %, na 47,8 tis. pracujúcich osôb¹⁷. Podiel pracujúcich v poľnohospodárstve na celkovom počte pracujúcich v hospodárstve SR (ESNÚ95) predstavoval 2,2 % a medziročne klesol o 0,1 p. b.

Vývoj počtu pracujúcich v poľnohospodárstve v tis. osobách

Tabuľka 36

Pracujúci v poľnohospodárstve	Rok		Medziročná zmena v %	
	2012	2013	2012/11	2013/12
Pracujúci	51,6	47,8	-0,8	-7,4

Prameň: prepočty VÚEPP podľa:

ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl (VZPS)

ŠÚ SR, Celková zamestnanosť (ESNÚ95) podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)

¹⁷ V rámci zjednotenia metodiky zisťovania a zvýšenia validity údajov sa na základe konzultácií so ŠÚ SR použili pre výpočet zamestnanosti údaje z VZPS a Európskeho systému národných a regionálnych účtov, ďalej len ESNÚ95. Zamestnanosť ESNÚ95 je vyjadrená počtom osôb zamestnancov a samozamestnávateľov, ktorí sú zapojení do výrobných činností spadajúcej do rámca výroby v SNÚ. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa používa metóda bilancovania, t. j. bilancuje sa ponuka pracovných síl s dopytom. Ide o porovnávanie a harmonizovanie dát získaných z podnikových zisťovaní s dátami získanými z výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach tak, aby zodpovedali definíciám ILO a ESNÚ95. Podľa ESNÚ je zamestnanosť vyjadrená v domácom koncepte. V tomto koncepte sa získavajú dáta z podnikových zisťovaní.

Poznámka: v roku 2012 zmena na základe revidovania údajov ŠÚ SR
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vzdelanostná úroveň pracujúcich poľnohospodárstve (podľa VZPS)¹⁸ sa medziročne zlepšila. V roku 2013 sa zvýšil podiel počtu pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním na 9,3 %, t.j. o 2,2 p. b. (v hospodárstve SR na 21,1 %). Prevahu mali muži (69,4 %), ale ich podiel medziročne klesol o 5,0 p. b. Pozitívny vývoj z hľadiska kvalifikácie bol aj u stredoškolákov, keď sa ich počet zvýšil o 3,4 p.b. na 34,8 %, (najmä žien). V kategórii so základným vzdelaním počet pracovníkov klesol o 0,9 p.b. na 8,7 % (najmä žien). V skupine vyučených sa počet znížil o 5,3 p.b. na 47,0 %, ubudlo viac žien ako mužov. Aj keď väčšina zamestnancov nachádzala uplatnenie v robotníckych profesiách v rastlinnej a v živočíšnej výrobe, znižovanie vyučených pracujúcich naznačuje pokles kvalifikovaných robotníckych profesií v oboch odvetviach, čo korešponduje s poklesom živočíšnej výroby, najmä chovu hospodárskych zvierat v roku 2013.

Graf 35

Prameň: ŠÚ SR, Poľnohospodársky. census, VZPS
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Zmeny v počte pracujúcich osôb sa v roku 2013 prejavili i v zmene vekovej štruktúry. Klesli počty pracujúcich v kategórii 30-44 ročných a to o 3,1 p.b. na 25,5 % a 20-29 ročných o 1,1 p.b. na 8,9 %. Zvýšil sa podiel pracujúcich vo veku 45 rokov a viac ročných o 4,8 p. b. a dosiahol 65,2 %. V roku 2013 pokračovalo zvyšovanie počtu najmladších pracujúcich 15-19 ročných ako aj ich podielu na celkovom počte pracujúcich a to o 0,1 p. b. na 0,4 %.

¹⁸ Štatistický úrad SR vykazuje zamestnanosť podľa medzinárodne uznávanej metodiky štvrt'ročného výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach. Podľa tejto metodiky sú za pracujúcich považované všetky osoby vo veku nad 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň jednu hodinu práce za mzdu, plat alebo prácu s cieľom dosiahnutia zisku, vrátane osôb pracujúcich v zahraničí. Môže ísť o prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu. Medzi pracujúcich sú zahrnutí aj vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov, ktorí za svoju činnosť nepoberajú žiadnu mzdu alebo odmenu a profesionálni príslušníci ozbrojených zložiek. Za pracujúcich sa považujú tiež osoby, ktoré majú prácu, ale v sledovanom týždni nepracujú pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

V roku 2013 sa oproti predchádzajúcemu roku zmiernil pokles počtu pracujúcich žien a ich podiel na celkovom počte sa zvýšil o 0,6 p. b. na 24,6 %. Naopak, počet mužov klesol o 0,7 p. b. na 75,6 %. Podľa VZPS sa priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v roku 2013 zvýšil (o 0,7 roka) a dosiahol 46,7 rokov (v hospodárstve SR bol 40,9 rokov). Rovnako sa zvýšil i priemerný vek žien (o 0,7 roka) na 48,1 rokov. Výraznejší medziročný pokles počtu pracujúcich mladých mužov sa prejavil aj na zvýšení priemerného veku mužov zo 45,5 na 46,1 rokov (o 0,6 roka). Starnutie a pokles mužskej pracovnej sily v poľnohospodárstve môže viesť k ďalšiemu útlmu pracovných miest v ŽV a v činnostiach vyžadujúcich nielen vzdelanie, ale i fyzickú zdatnosť.

V roku 2013 pracovalo v potravinárskej výrobe podľa Výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) 57,7 tis. osôb., z toho 47,3 % mužov. Medziročne sa počet osôb pracujúcich v tomto odvetví zvýšil o 9,2 tis. osôb (19,0 %). Kým počet žien v poľnohospodárstve klesol, v tomto odvetví sa počet žien zvýšil medziročne až o 7,1 tis. osôb (30,3 %) a mužov o 2,2 tis. osôb (9,8 %).

Zvýšením počtu pracujúcich sa zvýšil počet zamestnancov o 22,6 %. Zároveň však klesol počet podnikateľov až o 40,7 % a počet vypomáhajúcich členov rodiny sa nezmenil. Kým v roku 2012 predstavoval podiel zamestnancov 93,8 % z celkového počtu pracujúcich, v roku 2013 sa zvýšil o 2,9 p. b. na 96,7 %, podiel podnikateľov sa znížil o 2,8 p.b. na 2,8 %.

Vývoj počtu a štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe v tis. osobách

Tabuľka 37

Pracujúci v potravinárskej výrobe	Rok		Medziročná zmena v %	
	2012	2013	2012/11	2013/12
Zamestnanci	45,5	55,8	0,9	22,6
Podnikatelia	2,7	1,6	-27,0	-40,7
Vypomáh. člen. dom. podnikateľa	0,3	0,3	50,0	0
Pracujúci spolu	48,5	57,7	- 0,8	19,0

Prameň: ŠÚ SR, VZPS

Vypracoval: VÚEPP

Rovnako ako v poľnohospodárstve i v potravinárskej výrobe sa zmenila veková štruktúra pracujúcich. Okrem najmladších pracujúcich vo veku 15-24 rokov, kde pracoval rovnaký počet osôb ako pred rokom, sa zvýšil počet osôb vo všetkých ostatných vekových kategóriách. Najpočetnejšie boli skupiny pracovníkov 40-44 ročných a 35-39 ročných, ktoré participovali na celkovom počte pracujúcich 15,3 %. Ženy boli v týchto kategóriách zastúpené 48,9 % a 55,7 %. Počet pracujúcich v najstaršej vekovej kategórii sa zvýšil. Priemerný vek pracovníkov v potravinárstve sa medziročne nezmenil (41,3 rokov), v porovnaní s poľnohospodárstvom bol nižší o 5,4 roka. Priemerný vek žien sa znížil o 0,7 rokov na 41,3 rokov a vek mužov sa zvýšil o 0,4 rokov na 40,9 rokov.

Štruktúra pracujúcich z hľadiska vzdelania (podľa VZPS) sa medziročne zlepšila. Zvýšil sa počet stredoškolsky vzdelaných pracujúcich o 5,1 p.b. na 44,9 %, ako aj počet

pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním o 0,3 p.b. (8,8 %). Zároveň sa zvýšil aj počet pracovníkov so základným vzdelaním o 1,2 p. b. na 6,4 %.

Graf 36

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: VÚEPP

V organizáciách s počtom 20 a viac zamestnancov pracovalo v roku 2013 v poľnohospodárskej prvovýrobe (pestovanie plodín, chov zvierat) 26 703 fyzických osôb (priemerný evidenčný počet), čo bolo o 4,3 tisíc menej ako v roku 2012. Medziročný pokles zamestnancov činil 13,8 %.

V potravinárskom priemysle (výroba potravín a nápojov) v organizáciách s 20 a viac zamestnancami, v porovnaní s poľnohospodárstvom, sa mierne znížil priemerný evidenčný počet zamestnancov (fyzické osoby) o 1,0 tis. osôb (medziročný pokles činil 3,4 % na 28 315 zamestnancov).

Podrobnejšie informácie o vývoji počtu pracovníkov a mzdovej a vzdelanostnej úrovne sa uvádzajú v tabuľkách č.44-46 v prílohe č. 10.

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (UPSVAR) bolo v roku 2013 (stav k 31.12.) z celkového počtu 149 361 tisíc odvetvovo identifikovaných uchádzačov o zamestnanie 7 654, t. j. 5,1 % s posledným zamestnaním v pôdohospodárstve (poľnohospodárstvo vrátane lesníctva). V porovnaní s predchádzajúcim rokom to znamená zvýšenie o 0,1 p. b. Pôdohospodárstvo bolo v roku 2013 na šiestom mieste v rámci odvetví s najvyšším stavom uchádzačov o zamestnanie v evidencii úradov práce (srv. SK NACE Rev. 2), hneď za odvetvím administratívnych a podporných služieb.

5.5. Ekologická poľnohospodárska výroba

V systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby (ďalej len „EPV“) v SR v roku 2013 celková výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy (vrátane plôch v konverzii)

predstavovala celkom 162 028,78 ha t.j. 8,06 % z celoštátnej využiteľnej výmery poľnohospodárskej pôdy podľa LPIS (NPPC-VÚPOP r. 2013). Medziročne mierne klesla výmera p. p. o 6 573,55 hektárov (o 3,9 %). V rozdelení, podľa druhu pozemku medziročne nepatrne poklesli v EPV aj výmery ornej pôdy, TTP, ovocných sádov a vinohradov.

Registrovaná poľnohospodárska pôda celkom v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby v SR

v ha

Tabuľka 38

Poľnohospodárska pôda podľa druhu pozemku	2012*	2013*	Rozdiel 2013-2012
Orná pôda	54 264,01	53 181,04	-1 082,97
TTP	113 075,10	107 622,03	-5 453,07
Ovocné sady	1 162,45	1 143,68	-18,77
Vinohrady	100,77	82,03	-18,74
Poľnohospodárska pôda v rámci EPV celkom v SR	168 602,33	162 028,78	-6 573,55

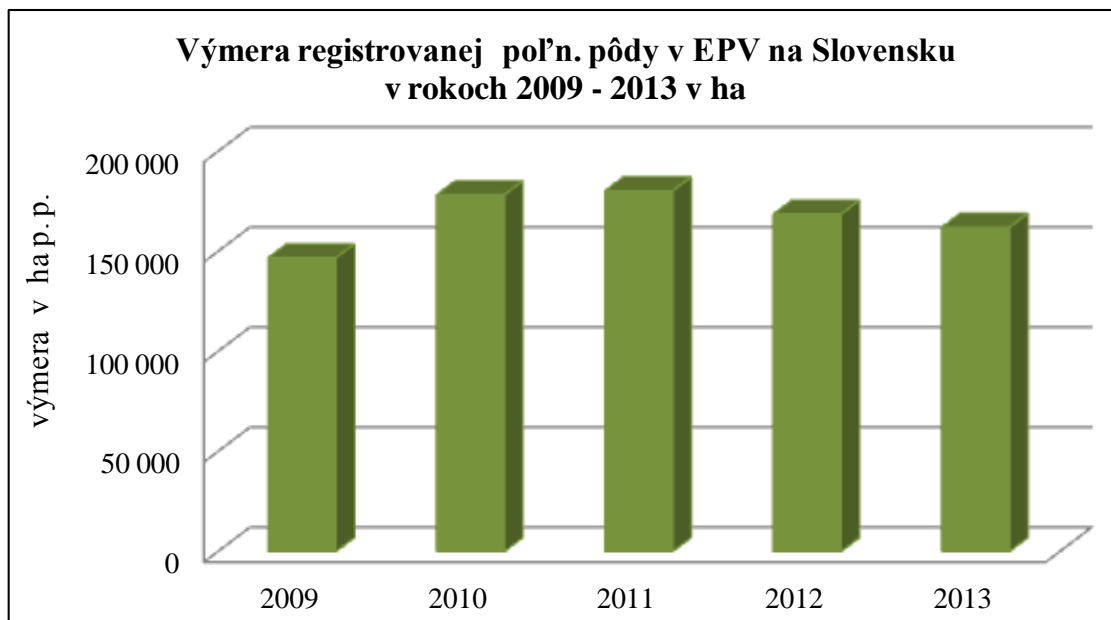
Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty: NPPC-VÚEPP

Legenda: EPV – ekologická poľnohospodárska výroba, TTP – trvalé trávne porasty; *údaje sú k 31. 12. príslušného roka.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj registrovanej výmery poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV v SR v posledných piatich rokoch je pomerne stabilizovaný, v posledných dvoch rokoch mierne klesol.

Graf 37

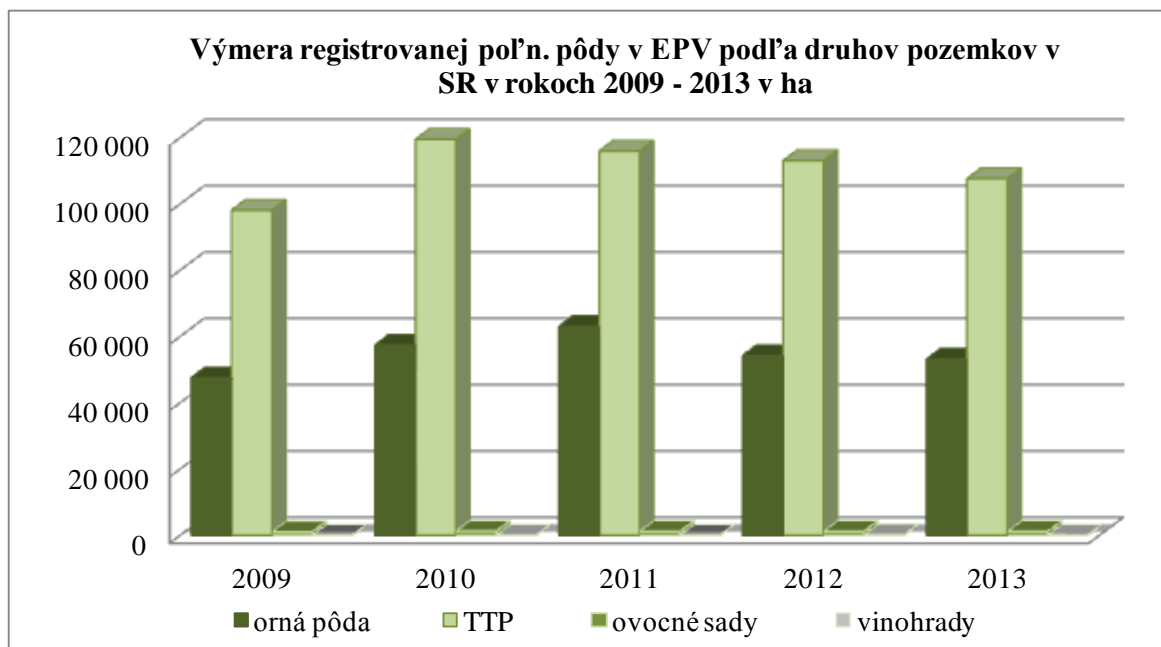
Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka: p. p. – poľnohospodárska pôda, Graf znázorňuje registrovanú výmeru poľn. pôdy v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby – EPV celkom – vrátane plôch v konverzii.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV podľa druhov pozemkov v SR do roku 2010 mierne stúpala, v posledných troch rokoch mierne klesla.

Graf 38

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V systéme EPV v roku 2013 evidoval ÚKSÚP celkom 448 registrovaných prevádzkovateľov (vrátane konverzie), t. j. o cca 4,7 % menej ako v r. 2012; v tom bolo: 341 s pôdou – farmárov (76,12 %). Z celkového počtu registrovaných prevádzkovateľov v SR (448) najvyšší podiel farmárov podľa právnej formy predstavovali, podobne ako v predchádzajúcom roku: spoločnosti s ručením obmedzeným (32,37 %), SHR (26,12 %), poľnohospodárske družstvá (15,63 %). Medzi najčastejšie registrovanými, ale s nižším podielom, boli akciové spoločnosti (1,56 %) a iné (0,45% - živnostníci, registrovaní na rodné číslo a pod.). Z celkového počtu registrovaných farmárov v EPV (341) v roku 2013, bol podľa právnej formy podiel farmárov nasledovný: spoločnosti s ručením obmedzeným (42,52 %), SHR (34,31 %), poľnohospodárske družstvá (20,53 %), akciové spoločnosti (2,05 %) a iné (0,59 % - živnostníci, registrovaní na rodné číslo a pod.).

Rozdelenie registrovaných prevádzkovateľov a farmárov v EPV podľa právnej formy v SR v roku 2013 je v nasledovnej tabuľke:

Rozdelenie registrovaných prevádzkovateľov a farmárov v EPV SR podľa právnej formy k 31. 12. 2013

Tabuľka 39

Právna forma	Registrovaní prevádzkovatelia v EPV v roku 2013			
	Počet registrovaných prevádzkovateľov celkom	Z toho – počet farmárov	Podiel farmárov	
			z celkového počtu registrovaných prevádzkovateľov v SR (v %)	z počtu farmárov celkom (v %)
PD	72	70	15,63	20,53
s.r.o.	229	145	32,37	42,52
a.s.	20	7	1,56	2,05
SHR	120	117	26,12	34,31
iné (živnostníci, registrovaní na rodné číslo a pod.)	7	2	0,45	0,59
Celkom v SR	448	341	76,12	100,00

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty NPPC-VÚEPP.
Vypracoval NPPC-VÚEPP

Mierny pokles registrovaných prevádzkovateľov a výmery registrovanej poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV nastal v dôsledku toho, že v roku 2012 veľký počet prevádzkovateľov ukončil svoje záväzky v Programe rozvoja vidieka SR 2007 – 2013 (PRV SR 2007 – 2013) a následne časť týchto prevádzkovateľov zrušila registráciu v systéme EPV.

Stavy hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR v roku 2013

V EPV bolo spolu 259 prevádzkovateľov (vrátane konverzie), v tom 252 prevádzkovateľov malo registrované ekologické chovy zvierat a 24 konverzné chovy zvierat, registrované boli prevažne nasledovné druhy a počty HZ uvedené v tabuľke:

Stavy najpočetnejších hospodárskych zvierat spolu v EPV

v ks

Tabuľka 40

Druh hospodárskych zvierat	Konverzné zvieratá	Ekologické zvieratá	Zvieratá spolu
Hovädzí dobytok	1 208	41 934	43 142
Ovce	1 163	105 550	106 713
Kozy	21	1 958	1 979
Kone	122	537	659
Ošípané	94	93	187
Hydina	8 288	420	8 708
Včelstvá	18	346	364

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s.r.o.
Vypracoval NPPC-VÚEPP

Podobne ako v predchádzajúcom roku najpočetnejšími druhmi HZ v EPV celkom (vrátane konverzie) boli ovce (106 713 ks), hovädzí dobytok (43 142 ks), hydina (8 708 ks), kozy (1 979 ks), kone (659 ks), včelstvá (364) a i.

Aj v roku 2013 boli v SR na výkon kontroly a certifikácie EPV oprávnené dve inšpekčné organizácie. Obidve inšpekčné organizácie Naturalis SK, s. r. o. (SK-BIO-002) a Biokont CZ, s. r. o. (SK-BIO-003) okrem kontroly prevádzkovateľov vykonávali aj certifikáciu produktov z EPV.

Certifikácia za oprávnenú inšpekčnú organizáciu Naturalis SK, s. r. o. za rok 2013

Na základe evidencie ÚKSÚP-u v bolo spoločnosťou Naturalis SK, s. r. o., celkom vydaných 541 certifikátov. Celkovo bolo certifikovaných 2 163 produktov a potravín (bio+konverzia), v rámci toho bolo certifikovaných 1 582 produktov a 581 potravín. Bolo tiež celkom: 63 certifikovaných krmív (bio+konverzia), 13 certifikovaných bioosív a 121 certifikovaných produktov, potravín, krmív a osív z obchodovania. V rámci jedného certifikátu mohlo byť certifikovaných viac produktov alebo potravín.

Certifikácia za oprávnenú inšpekčnú organizáciu Biokont CZ, s. r. o. za rok 2013

Podľa informácií z ÚKSÚP-u bolo inšpekčnou organizáciou Biokont CZ, s. r. o. vydaných spolu 37 certifikátov. Celkom bolo certifikovaných 297 produktov a potravín (bio+konverzia) (pozn. v rámci jedného certifikátu mohlo byť certifikovaných viac produktov alebo potravín), v rámci toho bolo certifikovaných 152 produktov a 145 potravín. Celkom bolo aj 15 certifikovaných bioosív a 71 certifikovaných produktov, potravín, krmív a osív z obchodovania. Neboli certifikované žiadne krmivá (bio+konverzia).

Z hľadiska **komoditnej orientácie v EPV** (bio+konverzia) za rok 2013 (podľa ÚKSÚP-u) v rámci hlavných kategórií u „**poľnohospodárskych produktov**“ v RV prevládali „netrvácne plodiny (jednoročné kultúry)“, kde najväčšie množstvá mali komodity: „krmoviny“ (297 697 622 kg), „obilniny“ (46 054 659 kg), „obilná slama a plevy“ (7 511 904 kg), a i.; za nimi nasledovali „trvácne plodiny (trvalé kultúry)“, tu najväčšie množstvá boli pri komoditách: „malvicové plody a kôstkové ovocie“ (cca 6,3 mil. kg), „ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy“ (cca 650 tis. kg) a „hrozno“ (183 tis. kg), a i. Súčasťou kategórie „poľnohospodárske produkty“ bola aj ŽV - „živé zvieratá a živočíšne produkty“ v množstvách podľa nasledujúcej tabuľky.

Množstvá živých zvierat a živočíšnych produktov spolu v EPV v SR za rok 2013

Tabuľka 41

Živé zvieratá a živočíšne produkty spolu	Merná jednotka	Množstvo spolu
Živé zvieratá	ks	113 678
Živočíšne produkty	l	20 166 506
	kg	1 975 340
	ks	4 670 500

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval NPPC-VÚEPP

Najviac zastúpené v kategórii **„potravinárske výrobky“ v EPV** v roku 2013 boli najmä „mliečne výrobky a syry“, „mlynské výrobky“, „ostatné potravinárske výrobky“, „spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny“, „pečivo a múčne výrobky“, „oleje a tuky“ v množstvách podľa nasledujúcej tabuľky.

Prevládajúce potravinárske výrobky a ich množstvá spolu v EPV v SR za rok 2013

Tabuľka 42

Prevládajúce potravinárske výrobky spolu	Merná jednotka	Množstvo spolu
Mliečne výrobky a syry	l	5 934 700
	kg	1 174 800
Mlynárenské výrobky	kg	4 522 800
Ostatné potravinárske výrobky	kg	4 391 602
	l	3 150
Spracované a konzervované ovocie a zelenina	kg	2 894 232
	l	2 298 440
Pečivo a múčne výrobky	kg	2 562 030
Oleje a tuky	l	22 000
	kg	1 437 400

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval NPPC-VÚEPP

Za rok 2013 boli evidované ÚKSÚP-om aj významné množstvá v kategóriách **„krmivá“** (28 703 tis. kg) a **„osivá“** (cca 3 868 tis. kg).

Na EPV mala pozitívny vplyv aj podpora z PRV SR 2007 – 2013, v rámci opatrenia Agroenvironmentálne platby, podopatrenie Ekologické poľnohospodárstvo, preto je dôležité zachovať túto dôležitú podporu aj v budúcnosti.

Podpora ekologického poľnohospodárstva je plánovaná aj v programovacom období 2014 – 2020 v návrhu nového PRV SR 2014 – 2020, kde pre jeho neoceniteľný environmentálny a ekologický prínos je pripravované ako samostatné „Opatrenie 11 Ekologické poľnohospodárstvo“.

5.6. Produkcia biomasy a obnoviteľných zdrojov energie

Rok 2013 bol posledným v rámci dokumentu Akčný plán využívania biomasy na roky 2008-2013. V dokumente bol formulovaný potenciál a možnosti využitia biomasy na Slovensku. Za najperspektívnejšie oblasti využitia biomasy sa pokladala výroba biopalív, výroba elektrickej energie a výroba tepla, resp. chladu. Vo všetkých oblastiach došlo za dané obdobie k napredovaniu v rámci dosiahnutia záväzných cieľov.

Sledovania Štatistického úradu SR ohľadne výroby energie z obnoviteľných zdrojov zaznamenávajú naďalej jej postupný nárast. Medziročné porovnanie ukazuje na vyšší nárast výroby tepla v porovnaní s výrobou elektriny a to predovšetkým výroby tepla z dreva a drevného odpadu a tiež z bioplynu z organických látok. Najvýraznejšie zvýšenie výroby elektriny bolo hlavne z ostatného bioplynu.

Energia vyrobená z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov

Tabuľka 43

OZE	2011		2012		Elektrina	Teplo
	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Index 2012/11	Index 2012/11
Tuhý mestský odpad	39	121	41	117	105,1	96,7
Drevo / drevný odpad / ostatný tuhý odpad	682	4 248	724	7 225	106,2	170,1
Bioplyn z organických látok	–	1	–	2	–	200,0
Bioplyn z čističiek odpadových vôd	22	17	30	10	136,4	58,8
Ostatný bioplyn	81	136	145	100	179,0	73,5
Spolu	824	4 523	940	7 454	114,1	164,8

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Dňa 3. júla 2013 schválila vláda SR svojím uznesením č. 347/2013 Koncepciu rozvoja výroby elektriny z malých obnoviteľných zdrojov energie, ktorá má za cieľ podporiť domácnosti pri vlastnej výrobe energie. Podporovať by sa mali iba tie OZE, ktoré sú efektívne. V slovenských podmienkach je to biomasa a slnečná energia. Podporné mechanizmy sú aplikovateľné na všetky druhy obnoviteľných zdrojov s inštalovaným výkonom do 10 kW vhodné pre domácnosti. Spôsob podpory zo štrukturálnych fondov pre malých výrobcov energie je súčasťou návrhu Partnerskej dohody na roky 2014 – 2020. Zámerom je zahrnúť tento druh podpory do operačného programu Kvalita životného prostredia.

Rada ministrov EÚ zodpovedných za energetiku neschválila úpravu legislatívy o biopalivách (zníženie maximálneho podielu primiešania biopalív vyrobených z potravinových surovín dopestovaných na ornej pôde). Podľa platnej smernice EÚ sa má postupne do roku 2020 zvýšiť podiel biopalivovej zložky, primiešavanej do benzínu a nafty, na 10 %. V súčasnosti obsah biopalív v benzíne a nafte na Slovensku predstavuje 4 % objemu. Ročne sa u nás vyprodukuje 130 tisíc m³ bioetanolu a 100 tisíc ton biodieselu. Podľa Združenia pre výrobu a využitie biopalív na Slovensku je v súčasnosti ideálne ponechať 8 % biopalív I. generácie a zvyšné 2 % vyčleniť biopalivám II. generácie, ktoré sú zatiaľ v štádiu vývoja.

Na Slovensku postupne narastá počet bioplynových staníc. Na základe zatiaľ neúplných údajov z ÚRSO bolo ku koncu roka 2013 inštalovaných cca 75 BPS s celkovým

výkonom 75,35 MW, ktoré vyrábajú 590 520 MWh elektrickej energie. Ďalšie BPS sú v štádiu prípravy a rozostavanosti. V súčasnosti najväčší podiel vstupnej suroviny do BPS predstavuje kukuričná siláž. Z hľadiska predpokladaného nárastu živočíšnej výroby a vyššej spotreby krmív je potrebné hľadať ďalšie oblasti zdrojov biomasy a v bioplynových staniciach vo zvýšenej miere využívať ako vstupný materiál hlavne odpadovú biomasu živočíšneho pôvodu.

Z inštalovaných bioplynových zariadení dominuje 54 staníc o výkone približne 1 MW. Ďalších 16 BPS má výkon ešte nižší (0,5 - 0,9 MW). Výstavba menších poľnohospodárskych bioplynových staníc by mohla narastať v nasledujúcom období aj vďaka novele zákona č. 309/2009 Z. z., podľa ktorého si zariadenia na bioplyn s nižším výkonom môžu započítať spotrebu tepla použitého na energetické spracovanie zvyšku biologicky rozložiteľného odpadu, ktorý zostal po výrobe bioplynu na naplnenie 50 %-nej hranice dodávky využiteľného tepla. Problémom novely je zníženie výkupných cien pre malé poľnohospodárske bioplynové stanice, ak tieto budú postavené s finančným príspevkom z Programu rozvoja vidieka a iných operačných programov v rámci opatrení na budovanie malých zdrojov obnoviteľnej energie.

V priebehu roka 2013 boli uskutočnené dve novelizácie zákona č. 309/2009 o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby, ktorých účelom bolo zabezpečiť efektívnejšie fungovanie podpory elektriny z OZE a vysoko účinnej kombinovanej výroby. V zákone č. 382/2013 Z. z. z 22.10.2013 sa okrem iného mení podmienka, pri ktorej bude možné podporiť zariadenie s výkonom nad 125 megawattov. Prísnejšou podmienkou je využitie v palive minimálne 30 % obnoviteľných zdrojov energie, oproti súčasnému minimálnemu 20-% podielu. Umožňuje sa tiež podporiť plyny vznikajúce ako vedľajší produkt v metalurgickom výrobnom procese. Zároveň sa novelou znižuje hranica podpory, kedy má výrobca elektriny nárok na doplatok na celú časť vyrobenej elektriny, z 10 MW na 5 MW celkového inštalovaného výkonu.

Od 1. apríla 2013 nadobudol účinnosť zákon č. 57/2013, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého bolo umožnené pestovanie rýchlorastúcich drevín na poľnohospodárskej pôde, kedy nebolo potrebné žiadať o vyňatie pozemku určeného pre plantáž rýchlorastúcich drevín z poľnohospodárskej pôdy. Rýchlorastúcou drevinou na poľnohospodárskej pôde sa rozumie porast rýchlorastúcej dreviny na produkciu drevnej biomasy na ploche väčšej ako 1 000 m², založený najviac na 20 rokov. Nakoľko prvoradou úlohou pôdohospodárstva je zabezpečovať potravinovú sebestačnosť štátu, využívanie poľnohospodárskej pôdy na pestovanie drevín na energetické účely je umožnené podľa novely zákona iba na poľnohospodárskej pôde, ktorá je zaradená podľa kódu BPEJ do 5. až 9. kvalitatívnej skupiny, alebo na poľnohospodárskej pôde kontaminovanej rizikovými látkami, alebo na poľnohospodárskej pôde zaradenej podľa kódu BPEJ do 3. alebo 4. kvalitatívnej skupiny, ak sa pôda nachádza v zaplavovanom území, je zamokrená, alebo vystavená veternej erózii. Porast RRD nemožno založiť na pozemkoch nachádzajúcich sa v III. až V. stupni územnej ochrany prírody a krajiny.

Centrálny register plôch porastov rýchlorastúcich drevín vedie a aktualizuje pôdna služba. Na základe evidencie predstavovala plocha RRD za rok 2012 výmeru 240 ha.

K napredovaniu v rozvoji využívania OZE sú potrebné: predovšetkým jasná, pružná legislatíva, podporujúca OZE, finančná pomoc zo strany štátu a štrukturálnych fondov EÚ, investície do vedy a výskumu v oblasti OZE a informovanosť o OZE a ich propagácia.

5.7. Produkcia rastlín založená na GMO

Rast svetovej populácie, zmeny v stravovacích návykoch, klimatické zmeny a degradácia životného prostredia vytvárajú veľké výzvy na poľnohospodársku produkciu pri súčasnom znížení používania pesticídov a znížení erózie pôdy. Moderné biotechnológie môžu významne prispieť k hľadaniu riešení na uvedené výzvy, môžu byť silným nástrojom s možnosťou prispieť k trvalo udržateľnej poľnohospodárskej produkcii a výrobe potravín. Geneticky modifikované rastliny odolné voči hmyzu, chorobám a herbicídum sú komerčne používané už od roku 1996. V blízkej budúcnosti budú pripravené odrody rastlín odolné voči zasoleným pôdam, suchu, tolerantné voči teplotným výkyvom, vďaka ktorým sa budú dať využiť pôdy, ktoré doteraz neboli vhodné na pestovanie poľnohospodárskych komodít.

Súčasne s rozširujúcou sa výrobou a obchodom s GM produktmi vzrástli vo verejnosti aj diskusie o možných rizikách z ich použitia. Vloženie nového genetického materiálu do živých organizmov môže viesť k neplánovaným zmenám vo fenotype alebo v jeho zložení. Neplánované efekty sa môžu, ale nemusia prejaviť vo vzťahu k bezpečnosti produktu a musia byť brané do úvahy pri hodnotení možného rizika. Umiestnenie GM výrobku na trh je preto všeobecne riadené opatreniami prostredníctvom hodnotenia rizika na vedeckom základe a prostredníctvom riadenia možného rizika. Detailne sú procesy hodnotenia rizika ustanovené v zákone č. 151/2002 Z. z. a jeho vykonávacej vyhláške v znení neskorších predpisov, ako aj v Európskej legislatíve a EFSA.

Pestovanie geneticky modifikovaných rastlín v poľnohospodárskej výrobe sa na Slovensku riadi zákonom č. 184/2006 Z. z., v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacou vyhláškou č. 69/2007 Z. z. Kontrolou dodržiavania zákonných požiadaviek pestovania autorizovaných geneticky modifikovaných rastlín a ich koexistencie s konvenčnými a ekologicky pestovanými biologicky príbuznými druhmi je poverený Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave.

Podľa MPRV SR v roku 2013 celková plocha na Slovensku osiata autorizovanou geneticky modifikovanou **kukuricou MON 810**, rezistentnou voči víjačke kukuričnej (*Ostrinia nubilalis*), predstavovala plochu 99,9 ha. V porovnaní s rokom 2012 sa celková osiata plocha znížila o 89,1 ha.

Rozhodnutím Európskej komisie z 2. marca 2010 (oznámené pod číslom K(2010) 1193) o uvedení zemiaka (*Solanum tuberosum* L. línie EH92-527-1) geneticky modifikovaného na zvýšenie obsahu amylopektínu v škrobe na trh v súlade so smernicou 2001/18/ES bol autorizovaný na účel pestovania zemiak, ktorý sa v roku 2012 v SR nepestoval.

Plocha osiata geneticky modifikovanými plodinami v Európskej Únii je aj naďalej zanedbateľná v porovnaní s konvenčným a ekologickým poľnohospodárstvom. V roku 2013, boli GM plodiny pestované na ploche 148 013 ha, čo v porovnaní s rokom 2012 predstavuje nárast o 15 %. Dvadsaťtri členských štátov nepestovalo geneticky modifikované plodiny vôbec. Takmer 93 percent všetkých GM plodín v Európe sa dopestovalo len v jednej krajine-Španielsku. V medziročnom porovnaní sa plochy osiate geneticky modifikovanou kukuricou zvýšili len v Španielsku (o 18 %). Naopak v Portugalsku, Českej Republike a na Slovensku sa osiate plochy znížili, v Rumunsku zostali na úrovni roka 2012.

Plochy osiate geneticky modifikovanými plodinami v EÚ-27 v rokoch 2008-2012

v ha

Tabuľka 44

Krajina / plodina	2009	2010	2011	2012	2013
Kukurica Mon 810					
Španielsko	76 057	67 726	97 346	116 306	136 962
Portugalsko	5 202	4 869	7 723	9 278	8 278
Česká republika	6 480	4 830	5 090	3 052	2 484
Poľsko	3 000	3 000	3 000	3 000	0
Slovensko	875	1 248	760	189	100
Rumunsko	3 244	823	588	189	189
Nemecko	0	0	0	0	0
Zemiak Amfora	2009	2010	2011	2012	2013
Švédsko	0	103	16	0	0
Nemecko	0	15	2	0	0

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2014

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

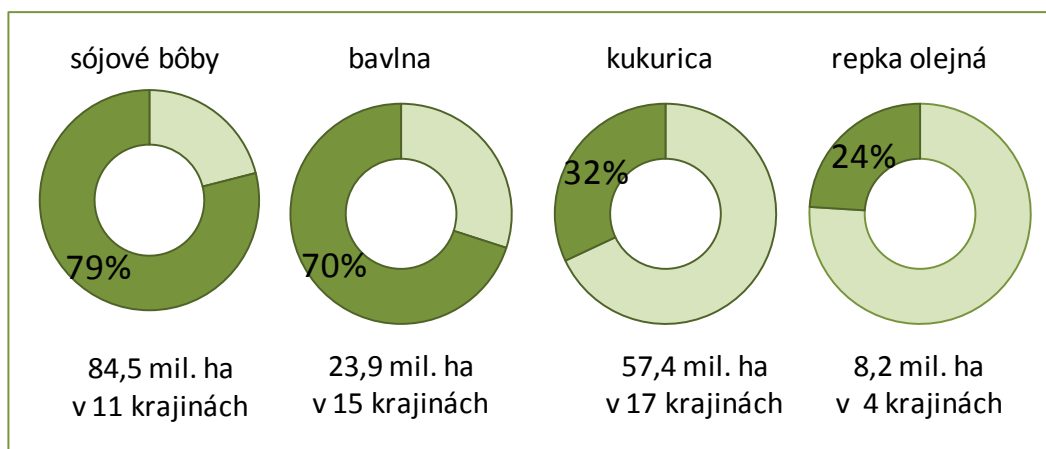
Celosvetová plocha osiata geneticky modifikovanými plodinami v roku 2013 predstavovala 175,2 mil. ha, čo bolo o 3 % viac ako v roku 2012. Nárast bol pozorovaný hlavne v rozvojových krajinách, kde tempo nárastu biotechnologických plodín bolo najmenej trikrát vyššie ako v rozvinutých krajinách. Päť najvýznamnejších rozvojových krajín z hľadiska pestovania biotechnologických plodín (Čína a India v Ázii, Brazília, Argentína a Paraguaj v Latinskej Amerike) spoločne pestovali plodiny na 94,1 mil. ha pôdy, čo predstavovalo 53,7 % z globálnej plochy osiatej GM plodinami.

USA pestujú najviac geneticky modifikovaných plodín, pričom na 70,1 mil. ha pestujú až 8 rôznych plodín (kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica). Ďalšími významnými krajinami pestujúcimi geneticky modifikované plodiny sú Brazília (40,3 mil. ha) a Argentína (24,4 mil. ha), ktoré rovnako pestujú sójové bôby, kukuricu a bavlnu.

Medzi štyri hlavné geneticky modifikované plodiny patria sójové bôby, bavlna, kukurica a repka olejná.

Výmera hlavných štyroch GM plodín v roku 2013 % z celkovej celosvetovej produkcie

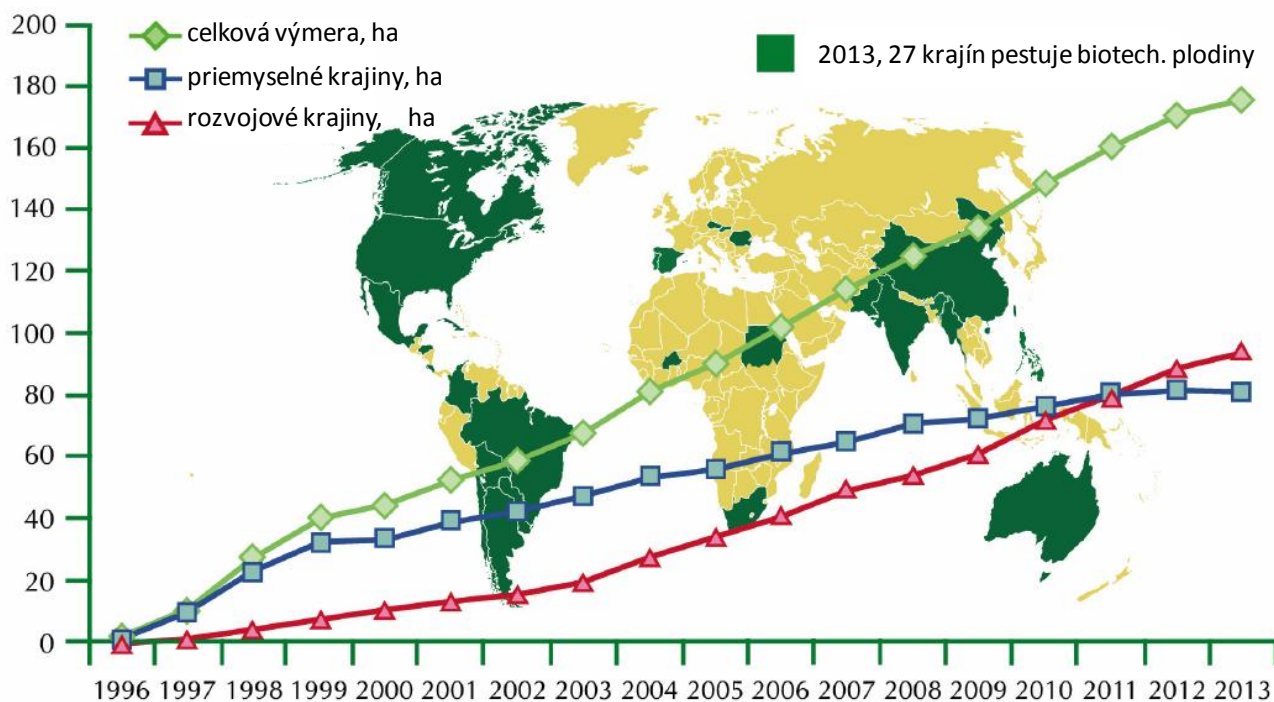
Graf 39

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2014
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v rokoch 1996 až 2013 v mil. ha

Graf 40

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2014
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v roku 2013 podľa jednotlivých krajín

Tabuľka 45

Poradie	Krajina	Plocha v mil. ha	Plodina
1.	USA	70,1	kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica
2.	Brazília	40,3	sójové bôby, kukurica, bavlna
3.	Argentína	24,4	sójové bôby, kukurica, bavlna
4.	India	11,0	bavlna
5.	Kanada	10,8	repka, kukurica, sójové bôby, cukrová repa
6.	Čína	4,2	bavlna, papája, topol', paradajka, sladká paprika
7.	Paraguaj	3,6	sójové bôby, kukurica, bavlna
8.	Juhoafrická republika	2,9	kukurica, sójové bôby, bavlna
9.	Pakistan	2,8	bavlna
10.	Uruguaj	1,5	sójové bôby, kukurica
11.	Bolívia	1,0	sójové bôby
12.	Filipíny	0,8	kukurica
13.	Austrália	0,6	bavlna, repka
14.	Burkina Faso	0,5	bavlna
15.	Mjanmarsko	0,3	bavlna
16.	Mexiko	0,1	bavlna, sójové bôby
17.	Španielsko	0,1	kukurica
18.	Kolumbia	0,1	bavlna, kukurica
19.	Sudán	0,1	bavlna
20.	Čile	<0,05	kukurica, sójové bôby, repka
21.	Honduras	<0,05	kukurica
22.	Portugalsko	<0,05	kukurica
23.	Kuba	<0,05	kukurica
24.	Česko	<0,05	kukurica
25.	Kostarika	<0,05	bavlna, sójové bôby
26.	Rumunsko	<0,05	kukurica
27.	Slovensko	<0,05	kukurica

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2014

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie

6.1. Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve

V roku 2012 dosiahol odber povrchovej vody (platenej) pre poľnohospodárstvo úroveň 1 060 tisíc m³, čo znamenalo pokles o 5 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Podľa zákona o vodách nie sú malé odbery povrchových vôd z vodných tokov v množstve max. 15 000 m³ ročne resp. 1 250 m³ mesačne spoplatnené a takisto povinnosť platiť platby sa nevzťahuje na odbery vody pre účely zavlažovania poľnohospodárskej pôdy. Detailnejšie

údaje o spotrebe vody na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy sú uvedené v časti 4.1. Vstupy do poľnohospodárstva.

Vývoj spotreby povrchovej vody (platenej) v mil. m³

Tabuľka 46

Povrchová voda	2011	2012	Index 2012/11
Spotreba celkom	242,6	305,8	126
z toho: poľnohospodárstvo	1,12	1,06	94,6
% z celkovej spotreby	0,46	0,36	-0,1p.b.

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2012 sa prerušil trend postupného medziročného znižovania množstva využívanej podzemnej vody a v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa odber podzemnej vody zvýšil o 1,1 %. V rámci poľnohospodárstva sa medziročne zvýšil objem odberov podzemnej vody, najmä v rastlinnej výrobe (33,7 %). Výrazný rast odberov podzemnej vody bol aj v potravinárskom priemysle (24,4 %).

Vývoj odberov podzemnej vody podľa účelu využitia

v l.s⁻¹

Tabuľka 47

Účel využitia	2011	2012	Index 2012/11
Spotreba podzemnej vody celkom	10 601,8	10 719,4	101,1
z toho: poľnohospodárstvo - RV	81,1	108,4	133,7
poľnohospodárstvo - ŽV	210,2	221,2	105,2
potravinársky priemysel	206,2	256,6	124,4

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2012 došlo v rámci pôdohospodárstva k vysokému nárastu medziročnej spotreby palivového dreva (110 %). Spotreba benzínu, nafty, zemného plynu a elektriny sa medziročne znížila. Najvýraznejšie klesla spotreba uhlia (23 %). Po období kontinuálneho poklesu spotreby tepla v sektore pôdohospodárstva došlo v roku 2012 k medziročnému nárastu o 6 %.

Spotreba vybraných druhov palív, elektriny a tepla v pôdohospodárstve

Tabuľka 48

Názov paliva	Mer. j.	2011	2012	Index 2012/11
Palivové drevo	t	9 032	18 983	210,2
Uhlie	t	3 025	2 315	76,5
Benzíny	t	2 806	2 397	85,4
Nafta	t	94 222	92 369	98,0
Zemný plyn	tis. m ³	48 599	40 271	82,9
Elektrina	MWh	301 166	284 930	94,6
Teplo	GJ	142 669	151 272	106,0

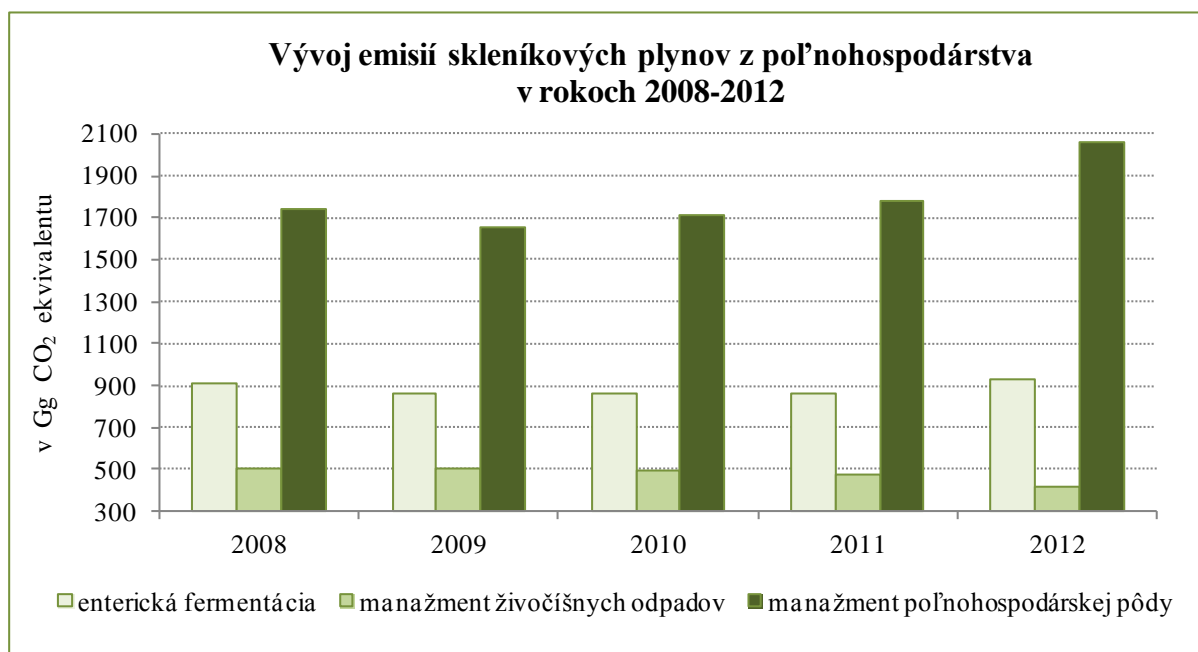
Prameň: ŠÚ SR, Poznámka: podniky s 20 a viac zamestnancami,

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

6.2. Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov

Poľnohospodársky sektor tvorí cca 7 %-ný podiel na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v Slovenskej republike. Od roku 2009 bol postupný nárast produkcie skleníkových plynov z poľnohospodárstva. Viac ako polovicu z vyprodukovaného objemu emisií tvorí oxid dusný emitovaný do ovzdušia z obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy.

Graf 41

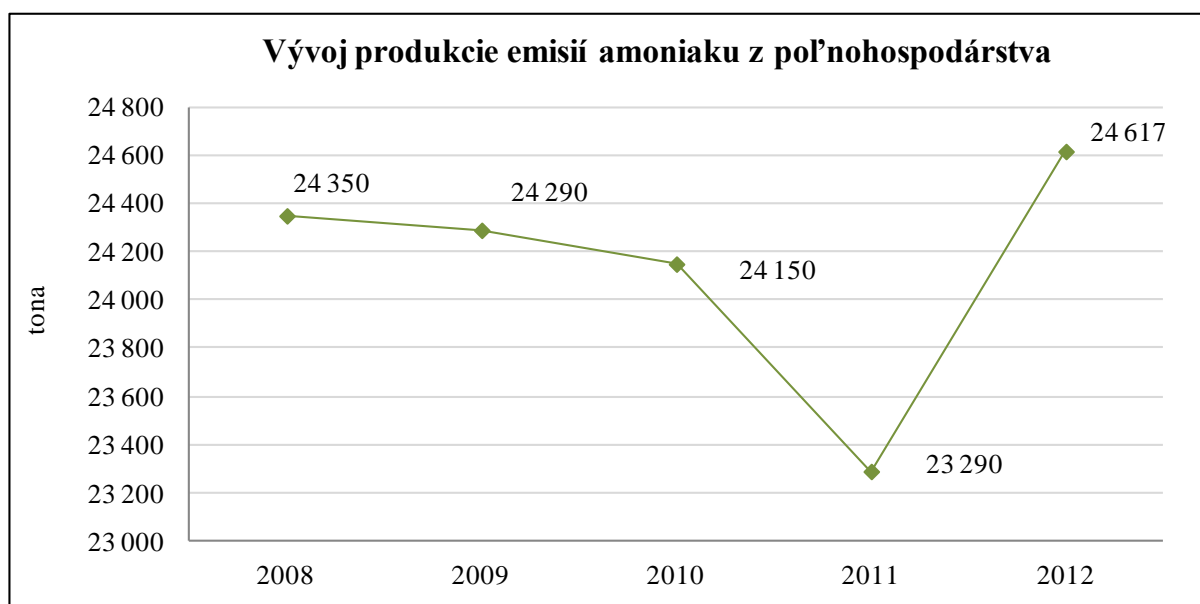

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2012 sa medziročne zvýšil objem vyprodukovaných skleníkových plynov z poľnohospodárstva na úroveň 3 412 Gg CO₂ ekvivalentu, najmä ako dôsledok nárastu počtu hospodárskych zvierat a spotreby priemyselných hnojív aplikovaných do pôdy. Podrobné údaje o spotrebe hnojív sú uvedené v časti 4.1. Vstupy do poľnohospodárstva.

Produkcia emisií amoniaku z poľnohospodárstva vzrástla v roku 2012 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o cca 6 %. Celkové emisie amoniaku vyprodukované v rámci poľnohospodárstva zahŕňajú objem vyprodukovaného amoniaku zo živočíšnej výroby a používania priemyselných hnojív v rámci rastlinnej výroby. Na zvýšenie produkcie emisií amoniaku v roku 2012 vplýval rastúci počet hospodárskych zvierat a nárast spotreby dusíkatých hnojív aplikovaných do poľnohospodárskej pôdy. Podiel amoniaku emitovaného z poľnohospodárskej pôdy z celkového objemu emisií amoniaku z poľnohospodárstva sa medziročne zvýšil z 32 % na 34 %.

Prameň: Eurostat,
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom

Produkcia odpadu z pôdohospodárstva sa dlhodobo znižuje a v roku 2012 dosiahla úroveň 554 tisíc ton, čo bolo o 1,8 % menej ako v predchádzajúcom roku. Podiel poľnohospodárstva na celkovom množstve odpadu z pôdohospodárstva tvoril 91 %. Na rozdiel od predchádzajúceho roka sa výrazne zvýšilo množstvo zneškodneného odpadu z pôdohospodárstva o 167 %, najmä skládkovaného odpadu. Na druhej strane podiel zhodnoteného odpadu z celkového množstva odpadu z pôdohospodárstva sa medziročne znížil z 90 % na 86 %.

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z pôdohospodárstva v SR

v tonách

Tabuľka 49

Spôsob nakladania s odpadom	2011	2012	Index 2012/11
Zhodnocovanie	509 538	478 097	93,8
Zneškodňovanie	23 316	62 633	268,6
Iný spôsob nakladania	30 942	12 986	42,0
Spolu	563 796	553 716	98,2

Prameň: SAŽP
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia odpadu z potravinárstva v roku 2012 medziročne klesla o 61%, avšak výrazne sa zvýšilo množstvo zneškodneného odpadu (90,7 %), pričom podiel zhodnoteného odpadu na celkovom objeme odpadu produkovaného potravinárskym priemyslom klesol z 91 % na 63 %.

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z potravinárskeho priemyslu v SR

v tonách

Tabuľka 50

Spôsob nakladania s odpadom	2011	2012	Index 2012/11
Zhodnocovanie	497 124	135 745	27,3
Zneškodňovanie	39 536	75 380	190,7
Iný spôsob nakladania	11 935	3 524	29,5
Spolu	548 596	214 649	39,1

Prameň: SAŽP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Odpadové vody

V roku 2012 bolo celkovo do vodných tokov vypustených 371 tisíc m³ odpadových vôd z poľnohospodárskej činnosti, čo znamenalo výrazný medziročný nárast o 37 %. Pozitívny vývoj sa prejavil na náraste podielu čistených odpadových vôd na celkovom objeme vypustených odpadových vôd z poľnohospodárstva z 10 % na 65 %.

Objem odpadovej vody z poľnohospodárstva vypúšťanej do vodných tokovv tis. m³

Tabuľka 51

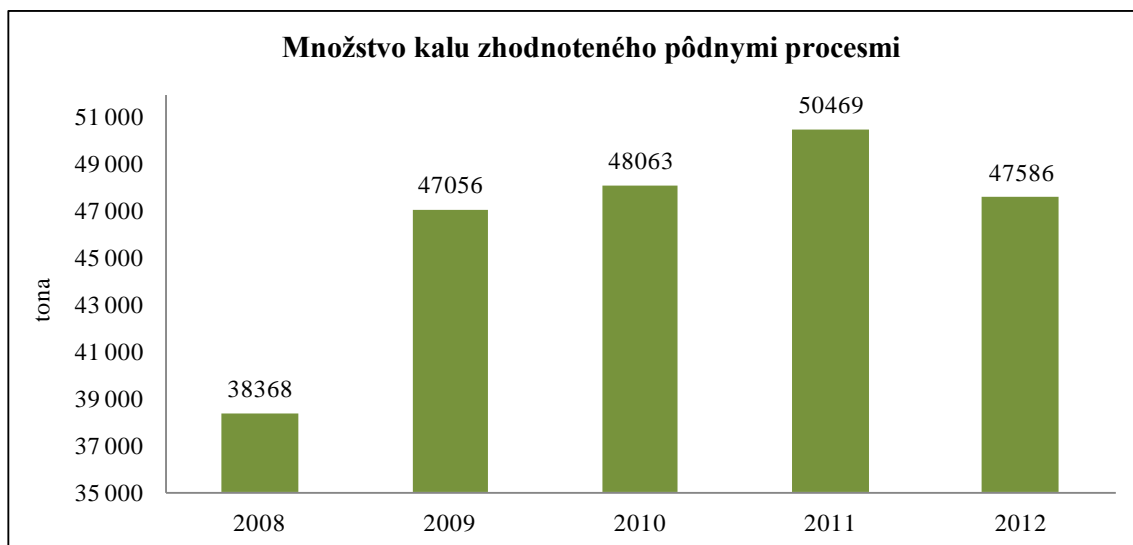
Odpadová voda	2011	2012	Index 2012/11
z poľnohospodárstva, spolu	271	371	136,9
z toho: čistená	27	243	900,0
nečistená	244	128	52,5

Prameň: ŠÚ SR, databáza Slovstat

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Aplikácia čistiarenskeho kalu do pôdy

V roku 2012 sa v pôdnych procesoch využilo 47 586 ton sušiny kalu. Z tohto množstva bol priamo do poľnohospodárskej pôdy aplikovaný čistiarenský kal v objeme 1 140 t, čo bolo o 318 % viac ako v predchádzajúcom roku. Na výrobu kompostu bolo použitých 36 830 ton sušiny kalu a iným spôsobom bolo v pôdnych procesoch (rekultivácia skládok, plôch a pod.) využitých 9 616 ton sušiny kalu.

Prameň: VÚVH,
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

6.3. Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia

V roku 2012 poľnohospodárske podniky obstarali dlhodobý majetok na ochranu životného prostredia (ďalej ŽP) v hodnote 0,97 mil. €, čo znamenalo výrazný pokles oproti predchádzajúcemu roku o 60 %. Následne sa tento pokles prejavil aj na znížení podielu investícií na ochranu ŽP v rámci poľnohospodárstva (na úroveň 0,5 %) na celkových investíciách na ochranu ŽP v národnom hospodárstve, aj napriek ich 15 %-nému medziročnému poklesu.

Finančné ukazovatele poľnohospodárskych podnikov v oblasti ochrany životného prostredia, v tis. €

Tabuľka 52

Ukazovateľ	2011	2012	Index 2012/11
Investície na ochranu ŽP	2 405,24	973,23	40,5
Bežné náklady na ochranu ŽP, spolu	2 619,17	1 840,00	70,3
z toho: vnútropodnikové náklady	1 219,51	894,91	73,4
náklady na ochranu ŽP hradené iným subjektom	1 399,66	945,09	67,5
Výnosy z ochrany ŽP, spolu	318,31	1 069,03	335,8
z toho: tržby za poskytnuté služby	68,12	64,38	94,5

Prameň: ŠÚ SR, databáza Slovstat

Poznámky: rok 2008 podľa ekonomickej činnosti (OKEČ), roky 2009 – 2012 podľa ekonomických činností (SK NACE rev. 2); za podniky s 20 a viac zamestnancami

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V prípade bežných nákladov na ochranu ŽP bol zaznamenaný značný medziročný pokles o 30 %. V roku 2012 enormne vzrástli výnosy z ochrany ŽP (236 %), na čom sa podieľal hlavne predaj vedľajších alebo odpadových produktov z hľadiska technologického procesu podnikov, ktoré môžu byť v inej organizácii použité ako vstupná surovina. Naopak, tržby z predaja služieb poskytovaných za účelom ochrany ŽP klesli o 5,5 %.